حیزبی دێموکراتی کوردستان
KDP - iarn
د.سادق شەرەفکەندی
لە چەند دێڕێکدا
کورتەک لە ژیاننامەی د.سادق
بەشێک لە ووتە بەنرخەکانی
ئێستا لە بێرلێن دادوەر هەیە
د.سادق شەرەفکەندی
ڕێبەرێک بۆ هەموو سەردەمەکان
١٩ ساڵەی شەهید بوونی د.سادقی شەرفکەندی
٢٦ی خەرمانانی ١٣٩٠.١٦ی سێپتامبری ٢٠١١
دیزاین:ئاگری باڵەکی

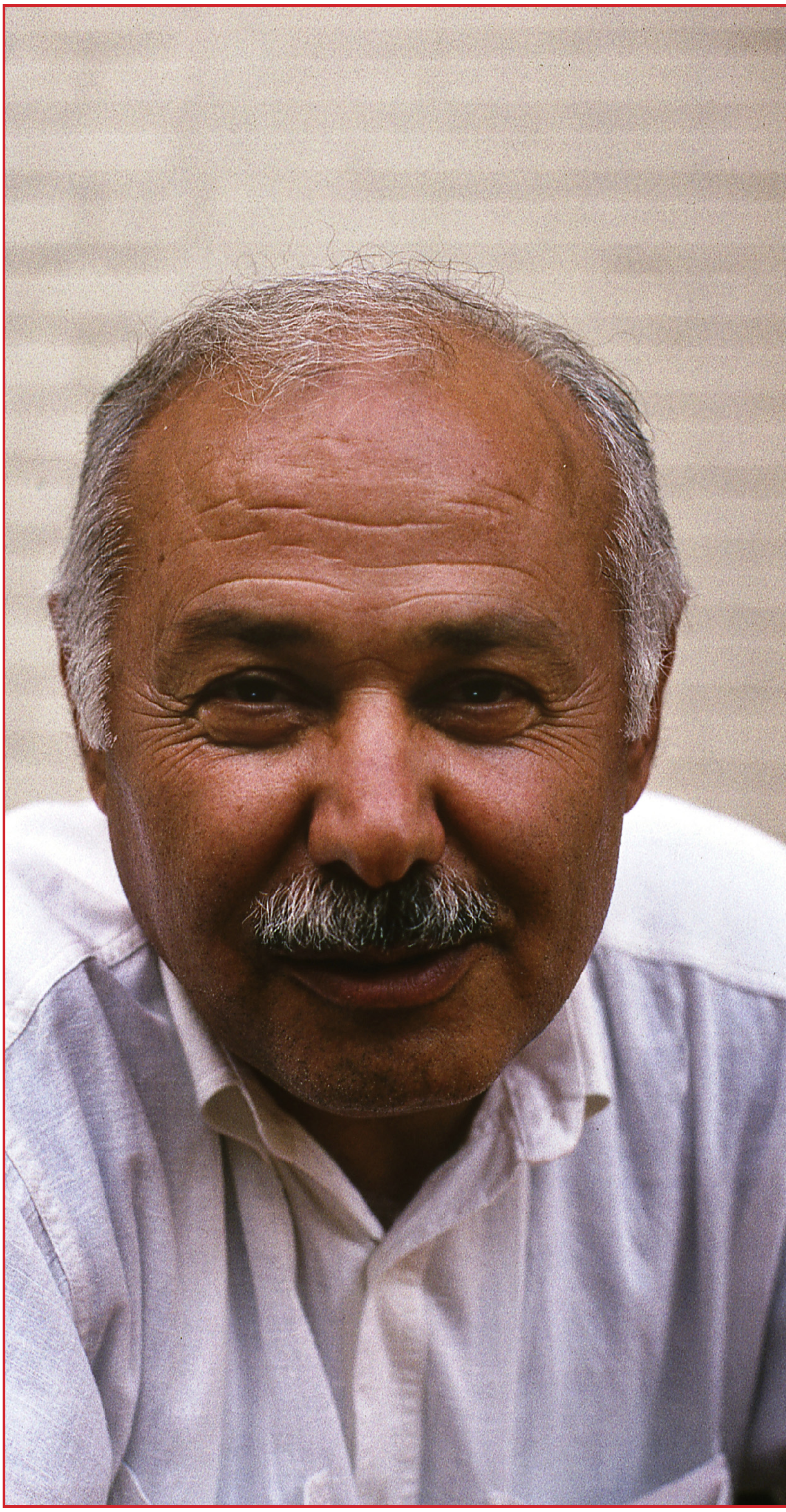

کورتەیەك لە ژیانی شەهید
دوکتورسادق شەرەفکەندی

٢١ی بەفرانباری ساڵی ١٣١٦

٢٦ی خەرمانانی ساڵی ١٣٧١

سادقی شەرەفکەندی **٢١**ی بەفرانباری ساڵی **١٣١٦**ی هەتاوی (**١١**ی ژانوییەی**١٩٣٨**ی زایینی) لە بنەماڵەیەکی نیشتمانپەروەردا لە گوندی تەرەغەی بۆکان لە دایک بوو. لە تەمەنی منداڵی دا باوکی لەدەستداو سەرپەرستی‌یەکەی، کەوتە سەرشانی براگەورەکەی، شاعیرو نیشتمانپەروەری گەورەی کوردستان خوالێخۆشبوو مامۆستا «هەژار»ی نەمر. سەردەمی منداڵیی محەممەد سادق، هاوکات بوو لەگەڵ پەرەئەستاندنی خەباتی رزگاریخوازانەی خەڵکی کوردستانی ئێران‌و دامەزراندنی کۆماری کوردستان. رێنۆینی‌و ئاموژگاریەکانی برا زاناو خەباتگێڕەکەی‌و زۆر دیمەن لە قۆناخی میژوویی ئەوکات لەبیرو زەینی‌دا نەخشی بەست.

پۆلی یەک‌و دووی سەرەتایی لە بوکان‌و پاشان کە بنەماڵەکەی لە مەهاباد گیرساوە، خویندنی سەرەتایی‌و ناوەندی لەو شارەو ساڵی ئاخیری دەبیرستانی لە تەورێز تەواو کردو ساڵی **١٣٣٨**ی هەتاوی (**١٩٥٩**ی زایینی) لە «دانشسرای عالی«ی تاران لیسانسی شیمیی وەرگرت.

شایانی سەرنجە کە لە هەموو پلەکانی خویندندا یان خاوەنی پلەی یەکەم یان یەکێک لە باشترین قوتابیان‌و خوێندکاران بوو. هەر لەو ساڵەدا بوو بە مامۆستای دەرسی شیمی‌و هەتا ساڵی **١٣٤٤**ی هەتاوی (**١٩٦٥**ی زایینی) لە شارەکانی ورمێ‌و مەهاباد بە ئەرکی مامۆستایەتی‌یەوە خەریک بوو. لەوماوەیەدا وەک مامۆستایەکی شارەزا ناوی دەرکردو بۆ پێگەیاندنی قوتابیانی کوردستان زەحمەتێکی زۆرو بەرچاوی کێشا بە جۆرێک کە ئەو قوتابی‌یانە کە ئەو دەرسی پێدەگوتن‌و لە زانستگاکان قبووڵ دەبوون، ساڵ بە ساڵ زیاتر دەبوون. سەرەنجام «ساواک»، دەزگای جاسوسیی رێژیمی حەمە رەزا شا ئەو خزمەتەی لە کوردستان پێ رەوا نەدی‌و لە گەڵ ژمارەیەک ماموستای دیکەی هابیرو هاوکاری بۆ شارەکانی

«اراک»و «کرج»و چەند شـــاری دیکەی دوور خســـتنەوە. محەممەد سادق شـــەرەفکەندی ساڵی **١٣٤٩**ی هەتاوی (**١٩٧٠**ی زایینی) بۆ زانســـتگای«تربیت معلم» نەقڵ کراو وەک ئاسیستانی بەشی شیمی کاری پێ ئەسپێردرا. پاش نیشاندانی لێوەشاوەییەکی تەواو لەو ئەرکەدا، ساڵی **١٣٥١**ی هەتاوی (**١٩٧٢**ی زایینی) بە کەڵک وەرگرتن لە بورسی وەزارەتی علووم چوو بۆ فەرانسەو پاش چوار ساڵ مانەوە لەو وڵاتە توانی دوکتورای شیمیی ئانالیز (شیمی تجزیه) لە زانستگای ژمارە ٦ی پاریس وەربگرێ. دوکتور سادق شەرفکەندی ساڵـی **١٣٥٥**ی هەتاوی (**١٩٧٦**ی زایینی) گەڕایەوە تاران‌و وەک «استادیار»ی شیمی لە زانستگای «تربیت معلم» درێژەی بە کاری مامۆستایەتی دا کە لە بەجێهێنانی ئەو ئەرکەشـــدا بە تەواوی ســـەرکەوتوو بوو. هەربۆیە بوو بە خۆشەویســـتی مامۆستایان‌و خوێندکارانی ئەو زانستگایەو وەک مامۆســـتایەکی دڵسوزو لە هەمان کاتیشدا خەباتگێڕ ناوی دەرکرد. دوکتور محەممەد سادق شەرەفکەندی ساڵی **١٣٥٢**ی هەتاوی (**١٩٧٣**ی زایینی) کاتێک لە پاریس دەورەی دوکتورای دەدیت، لە ڕێگای مامۆســـتای مەزن دوکتور «عبدالرحمان قاسملو»ی ڕێبەرمانەوە لەگەڵ بەرنامەو پێڕەوی نێوخۆی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران ئاشنا بووو داوای ئەندامەتیی حیزبی دێموکراتی کوردســـتانی ئێرانی کرد. پاش گەڕانەوەی بۆ ئێران بوو بە رابیتی نێوان دوکتور قاســـملووو ئەندامانی کۆنی ڕێبەرایەتیی حیزب‌و لەو پێوەندییەدا زەحمەتێکی زۆری کێشـــاو زۆر جاریش گیانی خۆی خستە مەترسییەوە. دوای ڕووخانی ڕیژیمی پاشایەتی‌و دەستپێکردنەوەی تێکۆشانی ئاشکرای حیزبی دێموکرات، ساڵی **١٣٥٨**ی هەتاوی (**١٩٧٩**ی زایینی) بوو بە موشـــاویری کومیتەی ناوەندی‌و ڕەشـــەمەی ساڵی **١٣٥٨** (فیورییەی**١٩٨٠**ی زایینی) لە کۆنگرەی چوارەمی حیزبدا بە ئەندامی کومیتەی ناوەندی هەڵبژێردراو بەرپرســـایەتیی کومیتەی حیزب لە تارانی پێ ئەسپێردرا کە ئەو بەرپرسایەتی‌یەشی بە لێوەشاوەیی‌و کارزانی‌یەوە بە ئەنجام گەیاند. سەرەتای هاوینی ساڵـی **١٣٥٩**ی هەتـــاوی (**١٩٨٠**ی زایینی) لە لایەن ڕێبەرایەتیی حیزبەوە بۆ کاری تەواووەخت بانگ کرایەوە کوردســـتان‌و هەموو توانای خۆی لە خزمەت حیزب نا. لە پلینومی کومیتەی ناوەندی لە هاوینی ساڵـی **١٣٥٩**ی هەتاوی (**١٩٨٠**ی زایینی)دا بە ئەندامی دەفتەر سیاسی هەڵبژێردرا. لە کۆنگرەکانی پێنجەم، شەشەم، حەوتەم، هەشتەم‌و نۆهەمی حیزبدا هەموو جارێ بە ئەندامی کومیتەی ناوەندی‌و لە کومیتەی ناوەندییشـــدا هەموو جارێ بە ئەندامی دەفتەری سیاســـی هەڵبژیردراوەتەوە.

دوکتور ســـادق شـــەرفکەندی ماوەی بوونی لە ڕێبەرایەتیی حیزبدا زۆرتر بەرپرســـایەتیی بەشی تەبلیغات (رادیوو چاپەمەنی)ی لە سەرشان بووو لە ساڵی **١٣٦٥**وە هەتا کاتی شەهید بوونی مامۆستای گەورەمان دوکتور «قاسملوو»ی

د. سادق شەرەفکەندی
لەگەڵ پۆلێک لە پیشمەرگەکانی
حیزبی دێمۆکراتی کوردستان
بناری قەندیل ١٣٧٠

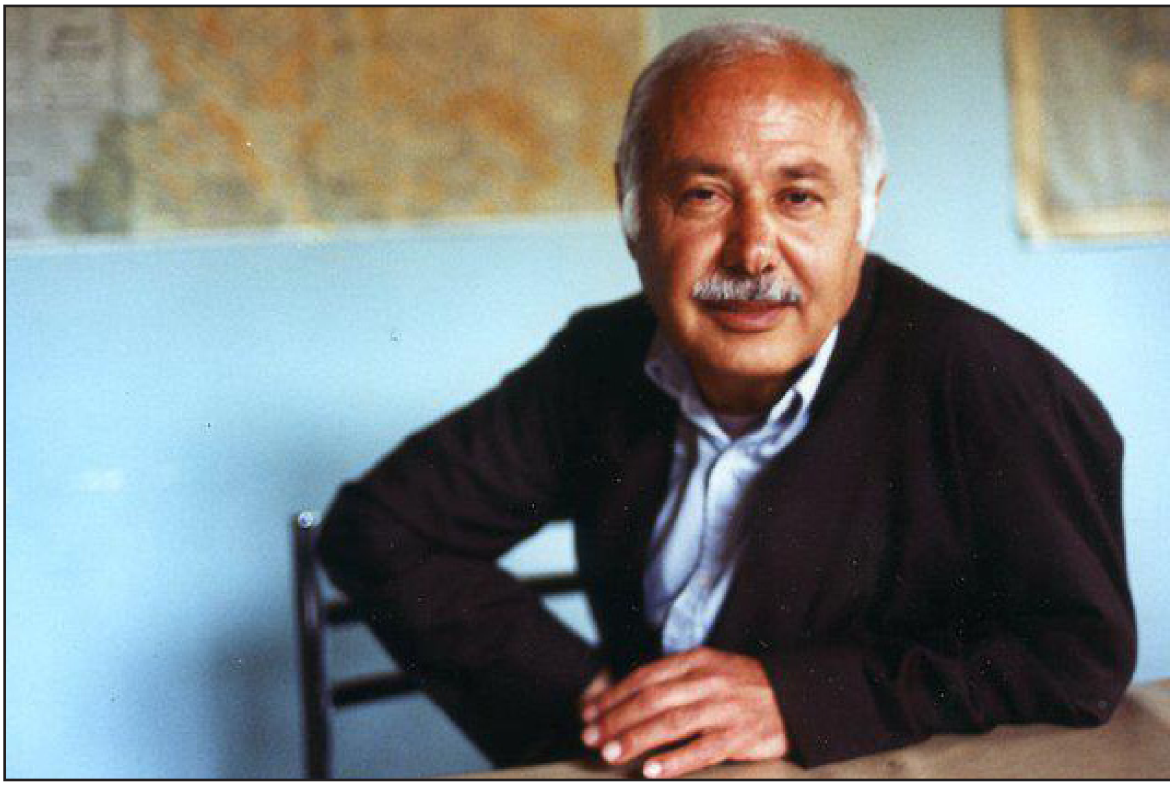

د. سادق شەرەفکەندی
لەژووری کاری خۆی لە
بناری قەندیل ۱۳۷۰

نەمر ئەرکی جێگری ســـکرتێری گشتیی حیزبی بە ئەســـتووە بوو. دوکتور سادق شەرفکەندی لە یەکەم پلینومی دوای شەهید بوونی دوکتور قاسملوودا بە تێکڕای دەنگی ئەندامانی کومیتەی ناوەندی بە سکرتێری گشتیی حیزب هەڵبژیردراو لە کۆنگرەی نۆهەمی حیزبیشەوە تا کاتی شەهیدبوونی (**۲۶**ی خەرمانانی ئەمساڵ (**۱۳۷۱**) ریکەوتی**۱۷**ی سیپتامبری **۱۹۹۲**) ئەرکو بەرپرســـایەتیی قورسی «سکرتێری گشـــتیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران»ی بەرێوەدەبرد. خەباتگێڕی مەزنی گەلەکەمان دوکتور ســـادق شەرفکەندی لە ماوەی ئەو دوازدە ســـاڵەی دواییدا رۆڵێکی بنەڕەتی لە رێبەرایەتیی حیزبو جووڵانەوەی گەلەکەماندا هەبوو. یەکێک لە بەوەجترینو شارەزاترین رێبەرانی نێو ریزەکانی بزووتنەوەی میللی ـ دێموکراتیکی گەلەکەمان بووو بە هەق دەبێ بڵێین کە قوتابییەکی لێوەشاوەو یارێکی وەفاداری دوکتور قاسملووی نەمر بووو پاش دوکتور قاسملوویش بوو بە مامۆستای ئیدامەکاریو درێژەدان بە رێبازو رێگای دوکتور قاسملووو بە لێهاتوویو لێوەشـــاوەیی خۆی نەیهێشت بێ قاسملوویش بەم جۆرە کە ئاواتی دوژمنانی بزووتنەوە بوو بە حیزبەوە دیار بێ. دوکتور سادق هەر لەو کاتەوە کە هاتە نێو رێبەرایەتیی حیزب یەکێک لە دارێژەرانی کاریگەری سیاسەتو هەڵوێستەکانی حیزب بوو، لەســـەر پاراستنی ئوسوولو پرنسیپەکانی حیزب شـــێلگیرو پێداگر بوو، ئەفرادی دوو دڵو ڕاڕای دەدانە بەر هێرشو رێگای پێ نەدەدان شـــوێنی خراپ لەسەر رەوتی بزووتنەوەو کاروباری حیزبی دابنێن. ئەو کادرو پێشمەرگەکانی حیزبی خۆش دەویســـتن بەڵام ئەو خۆشەویستییە هەرگیز شوێنی لەسەر هەڵســـەنگاندنی واقیعبینانەی کادرو پێشمەرگەکانو کاروباری ئەوان دانەدەنا. دڵپاکیو بێغەرەزیی کاک دوکتور سەعید بۆ هەموو هاوڕێیانی حیزبی بە تەواوی دەرکەوتبوو هەر بۆیەش ئامۆژگاریەکانی وەردەگیران. نەخشی گرینگی تەشکیلاتی لە حیزبو بزووتنەوەدا زۆر بە باشی هەست پێکردبوو، بەڵام هەرگیز تەشـــکیلاتی بەجێ خەلک دانەدەناو لە دەمارگرژیو سکتاریســـتی بەدوور بوو، چونکە ئەو تەشـــکیلاتی حیزبو خودی حیزبیشی بۆ رێبەرایەتیکردنی خەباتی گەل دەویستن. تێکوشەر دوکتور سادق ئینسانێکی شوجاع، بەورە، بەئەخلاق، راستگۆو دروستکارو بەراستی سادق بوو. لە هەقو عەداڵەت پشتیوانی دەکردو لە هەموو ئەو تایبەتمەندییانە لە سیاسەتو کردەوەدا کەڵ□کی وەردەگرت. ئینسانێکی پڕکار بووو ماندوویی نەدەناسی، هەموو کاتو وەختی خۆی بۆ جێبەجێکردنی ئەرکە حیزبییەکان تەرخان کردبوو، شۆڕشـــگێڕێکی بە تەواو ماناو دێموکرتێکی واقیعی بوو، کە لە هەر

کارو کردەوەو هەڵوێستێکی‌دا ئەو تایبەتمەندی‌یانەی خۆیان دەنواند. بڕوایەکی قووڵی بە دێموکراسی‌و مافی گەلانی ئێران هەبوو، هەر بۆیە لە ڕوانگەی ئەوەوە پێوانەی هەر حەرەکەتێکی خەباتگێڕانە لە ئێران‌و کوردستاندا بریتی بوو لە تێکۆشان بۆ سەقامگیرکردنی ئازادی‌و دێموکراسی‌و مافە رەواکانی گەلی کوردو گەلانی ئێران. سیاسەت‌و تاکتیک بۆ دوکتور سادق زاراوەو دەستەواژەی خەیاڵی‌و زەینی نەبوون، لە روانگەی ئەوەوە سیاسەت کردەوەی خەباتگێڕانە بوو، هەر بۆیەش بەهەق‌و کردەوە ببوو بە ئاوێنەی تایبەتمەندی‌یە مەزنەکانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران. دوکتور سادق شەرەفکەندی ئینسانێکی خاکی‌و خەڵکی‌و بە«تواچع» بوو، هەر ئەوەندە کە لە راست دۆستان و هاوڕێیانی دا رووخۆش‌و بەگوزەشت بوو، لە راست دوژمنان‌و نەیارانی حیزب‌و گەلدا توند و بێ‌لێبوردن بوو، قورس‌و قایم لە بەرامبەریاندا ڕادەوەستاو زەڕڕەیەک «نرمش»و هەنگاوێک گەڕانەوەی بۆ نەبوو. ئەو خەڵکی کوردستانی بە رەگ‌و پێستی‌یەوە خۆش دەویست، هەر بۆیەش گیان‌و ژیانی بۆ خزمەت بەوان تەرخان کردبوو. ئەو لەو سیاسەتمەدارانە نەبوو کە خەڵکیان وەک ئامرازی بردنەپێشی مەبەستەکانی خۆیان دەوێ، ئەو بۆ خۆی پێشڕەوی خەباتی خەڵکی کوردستان بووو جگە لە قازانجو بەرژەوندی‌یەکانی گەل هیچ قازانجو بەرژەوندی‌یەکی تایبەتی‌و شەخسی بەلاوە گرینگ نەبوو. ئەو بۆ کادرو پێشمەرگەکانی حیزب تەنیا هەر سکرتێری گشتی نەبوو، ئەو دۆست‌و هاواڵی هاوڕێیان بووو بە رادەیەک لەگەڵیان تێکەڵاوو لێ‌یان نیزیک بوو کە هەر هاوڕێیەک بە ڕاشکاوی دەیتوانی پریسکەی دڵی خۆی لە لای هەڵڕێژێ‌و لە ڕێنوێنی‌یە بە کەڵکەکانی کەڵک وەبگرێ. کاک دوکتور سادق بڕوایەکی قووڵی بە هاوکاریی گەلان‌و هەموو ئازادیخوازانی ئێران هەبوو، لەو بڕوایەدا بوو کە رووخاندنی رێژیمی ئاخوندی بەبێ نیزیکی‌و هاوکاری‌و هاوپێوەندی هێزە نیشتمانپەروەرو خەباتگێڕەکانی ئێران، کارێکی مومکین یان لانی کەم هاسان نیە، هەر بۆیە لە هەر دەرفەتێک بۆ ئەو مەبەستە کەڵکی وەردەگرت‌و بە کردەوە هەوڵی بۆ دەداو سەرنجام لەو رێ‌یەدا گیانی بەختی ئازادیی ئێران‌و خودموختاری کوردستان کرد. یادو ناوی شەرەفکەندیی مەزن هەمیشە بە نەمری دەمێنێتەوەو خەبات‌و تێکوشانی پڕشنگداری لە پێناو ئامانجە پیرۆزەکانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران‌و گەلی کوردو خەڵکی ئێرانداو تایبەتمەندییە شۆرشگێڕانەکانی دوای نەمانیشی رێنوێن‌و ئیلهامدەری تێکۆشەرانی وڵاتەکەمان دەبێ.

وەرگیراو لە کوردستان ـ ژمارە ۱۹۰، رەزبەری ۱۳۷۱ (ئۆکتۆبری ۱۹۹۲)

گلکۆی شەهید
د. سادق شەرەفکەندی
لە گۆرستانی پێرلاشێز
پاریس - ئەورووپا

د. سادق شه‌ره‌فکه‌ندی: به هه‌موو هه‌ستمه‌وه داوا له لاوانی خوێنگه‌رمو رووناکبیری کوردستان ده‌که‌م که بێننه مه‌یدانی خه‌بات و جێگای به‌تاڵی دوکتور قاسملوو پڕ بکه‌نه‌وه.

د. سادق شه‌ره‌فکه‌ندی: له نێو ئازادی‌یه دیموکراتی‌یه‌کان واته ئه‌و ماڤانه‌ی له رژیمێکی دێموکراتیدا بۆ خه‌لک ناسراون گرینگ‌تر له هه‌موویان ئازادی به‌یانه.

د. سادق شه‌ره‌فکه‌ندی: رژیمی ئاخوندی، رژیمی درۆو ڕیا، ئه‌م ڕۆژانه هه‌ر له‌و کاته‌دا فرمێسکی حه‌رام بۆ کورده‌کانی عێراقی هه‌لده‌رێژێ، بۆ خۆی له کوردستانی ئێراندا فشار و زه‌برو زه‌نگی فاشیستی به‌و په‌ڕی خۆی گه‌یاندووه.

د. ســادق شــەرەفکەندی: ئایا هەموو ئەو هەوڵدانە فاشیستی‌یەو ئەو هەموو زەبرو زەنگە رژیم بۆ کوێ و بە چ دەگەیەنێ؟ وەلامی ئم پرسیارە بۆ هەر کەسێک کە کەمێک روون‌بینیی سیاســی هەبێ‌و ئاگاداری‌یەکی رەوتی مێژووو قانوونە بێ ئەم لاو ئەولاکانی گەشــەکردنی کۆمەڵی ئینســانی پەیدا کردبێ، زۆر روونە. فشــارو زەبرزەنگ‌و کوشتارو سەرکوت‌و جنایەت، هەر چەند بۆ ماوەیەکی کاتی مومکینە وەک هەورێکی رەش پێشــی رۆژی رووناک بگرێ‌و ســەردەمێک کورت بەرگری لە بەرەوپێش چوونی چەرخی زەمان بکات، بەلام هیچ هێزێک نەک هەر ناتوانێ ڕەوڕەوەی مێژوو بۆ پاشەوە بکشێنێتەوە، بەلکوو ناتوانێ تەنانەت بۆ ماوەیەکی درێژیش پێشی گەران و بەرەوپێش چوونی بگرێ.

د. سادق شەرەفکەندی: گەلی قارەمان‌و شۆرشگێری کورد سەلماندوویەتی کە لە ژێر هیچ فشــارێکدا سەر بۆ داگیرکەر نەوی ناکاو لە هەر ئاگرێکدا بسووتێ لە خۆلەمێشەکەی سەر لە نوێ ئاگری شۆرش‌و راپەرین بە گڕترو گەرمتر لە پێشوو بەرز دەکاتەوە.

> د. سادق شەرەفکەندی: ئێمە سیاسەتی خۆمان بۆ خۆمان دیاری دەکەین ، چۆنکە حیزبێکی سەربەخۆین. چ چووک بین‌و چ گەورە ، چ بێ‌هێز بین‌و چ بەهێز ، سیاسەتی سەربەخۆی خۆمان ناگۆرین.

د. ســادق شــەرەفکەندی: لە وڵاتێکی وەک ئێراندا «شا» نەک هەر ناتوانێ بە شایەتی کردنی بێ حکوومەت قەناعەت بکات، بەلکوو قەت ناتوانێت دێموکرات بێ‌و لە ســەرەڕۆیی‌و دیکتاتۆری دوور بکەوێتەوە. لە ولاتێکی وەک ئێراندا ئەوە ســەرۆک‌کۆمار یانی هەلبژاردەی خەلک هەموو دەبنە دیکتاتۆر، چ بگا بە شا کە خۆی بە سێبەری خودا دەزانێ!

د. ســادق شــەرەفکەندی: لە دنیای پر پێچو خەمی ئەورۆدا ئەو شــتە ســەرەکی‌یە کە دەتوانێ دەستەبەری سەربەخۆیی راستەقینەی سیاسی لە ولاتی ئێراندا بێ «دێموکراسی»یەو، «بەستراوەیی» ئاکامی بێ ئەملاوئەولای دیکتاتۆری و سەرەڕۆیە.

د. سادق شەرەفکەندی: کردەوەی ڕەسەنی شۆڕشگێرانە ڕەنگە لە وەختی خۆیاندا بەو جۆرەی پێویســـتە و دەبێ، خۆیان نەنوێنن‌و تێکۆشەرانی ڕاستەقینەی ڕێگای دادپەروەریی کۆمەلایەتی‌و حەقیقەتی ئینسانی لە جەنگەی تێکۆشانی خۆیاندا ڕەنگە سەرینج نەدەنە ئەوە کە چ ڕێگایەکی ســـەخت و دووریان بڕیوە، هەنگاوی چەند گرینگ‌و کارسازیان هەلێناوەتەوەو چ ڕێگایەکی پڕ لەندو کلۆیان بۆ پێداڕۆیشتنی بەرەکانی دوای خۆیان تەخت کردووە.

د. سادق شـــەرەفکەندی: سەپاندنی دلخوازترین شتی دنیا بە کردەوە دەبێتە هۆی دروست بوونی دژکردەوە بەرانبەر بە خۆی.

د. سادق شەرەفکەندی: پێویستیی ڕۆژگار دەلێ دوارۆژێکی کەم‌و زۆر سەقامگیر لە ئەفغانستان‌دا تەنیا وەختێک ئیمکانی دەبێ کە حکوومەتێکی دێموکراتی‌و نامەزهەبی، بەلام گەلی بە پشتیوانیی فەرهەنگ‌و ڕێوشوێنەکانی «ئەفغان»و و بە پاراستنی ماڤە نەتەوایەتی‌یەکانی گەلانی ئەو ولاتە لەوێ دابمەزرێ. بەلام هەموو شتێک نیشان دەدا کە تا گەیشتن بەو قۆناخە، جارێ ڕێگایەکی درێژ و پڕ کەندو لەند لە پێش دایە!

> **د. سادق شەرەفکەندی:**
> **ئەزموونی گەلانی جیهان ئەمڕۆ بە ڕوونی نیشان دەدا کە ئەو دەرمانە سیحراویەی ئەمڕۆ دەتوانێ چارەسەری هەموو نەخۆشی‌یەکانی ژیانی سیاسی و کۆمەلایەتی بکا ، «دێموکراسی» یە.**

د. ســـادق شەرەفکەندی: ئێمە تێکۆشەرانی حیزبی دێموکرات حیزبی شەهیدان، ئەم ئەرکە گرانە کە کەوتۆتە ســـەر شـــانمان زۆر باش هەســـت پێ دەکەین‌و زۆر بە ئاگاهی‌یەوە بڕیاری یەکجاریمان داوە کە هەموو هێز و توانای خۆمان تەرخانی پێوانی ڕێگای دوکتور قاسملوو، یانی ڕێگای خەباتی کۆلنەدەرانە لە پێناوی ئازادی‌و دێموکراســـی‌و ماڤە ئینسانیەکاندا بکەین تا لەم ڕێگایەدا- کە ڕێگای ســـووری شـــەهیدانە- یان سەر بکەوین، یان بە شانازیەوە وەک شەهیدە ئازیزەکانمان سەر دابنێین.

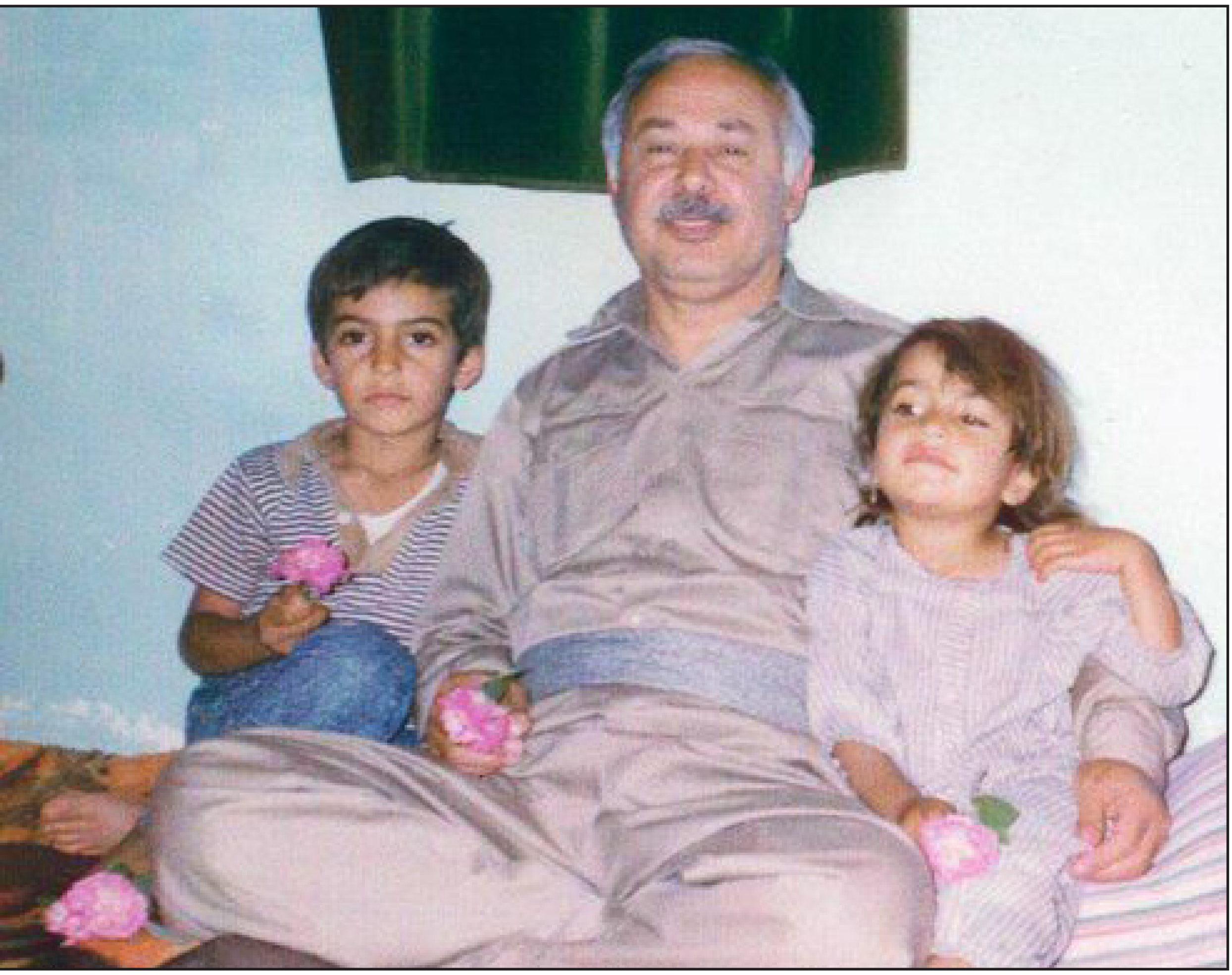

وێنە: ساڵی ١٣٧١ بناری قەندیل - بنکەکانی هێزی پێشەوا
گزینگ باڵەکی - شەهید د. سادق شەرەفکەندی - ئاگری باڵەکی

د. ســادق شــەرەفکەندی: دوکتور قاسملوو دەیهەویســت خەلکی کوردستانی ئێران بە وەرگرتنی خودموختاری لە پێش هەموو شــتێکدا هەســت بە شەخسییەتی ئینسانیی خۆیان بکەن.

د. سادق شەرەفکەندی: ئێمە گەلێکی مەزلوومینو زۆرمان زوڵم لێ دەکرێ. زۆرداران بە کوشتنی دوکتور قاسملوو دەیانەوێ بە ئێمە بلێن کە تەنیا کاتێک ماقی نەفەس کێشانمان هەیە کە ژێردەستو ژێرچەپۆکیان بین.

د. ســادق شــەرەفکەندی: لە مێژە گوتوویانە کە قەبووڵی زوڵم لە خودی زوڵم خرابترە. ئەگەر بمانەوێ هەموو دەرسەکانی دوکتور قاسملووی نەمر لە یەک دەرس‌دا کورت بکەینەوە ئەم دەرسە ئەوەیە کە سەرنجی ئێمەی بۆ لای هێزی خۆمان راکێشاو تێی‌گەیاندینکە ئەگەر دلنیاییمان بە خۆمان بێ‌و، پشــتی یەکتر بگرین خاوەنی چ توانایەکی گەورەین کە پەیکەری زۆرداران وەلەرزین دەخا و تووشی پەلەقاژەی مەرگیان دەکا!

د. سادق شەرەفکەندی:
با دایکانی کوردســتان رۆڵەکانیان لە باوەشـــی گەرمو پڕ لە خۆشەویستی خۆیاندا بە هەستی گەرمی نیشــتمانپەروەریو ئازادیخــوازی پەروەردە بکەنو چیرۆکی ژیانی دوکتور قاســملووو شەهیدانی ڕێگای رزگاری‌یان بە گوێ‌دا بخوێنن.
با باوکانی کوردستان دەرسی ئازایەتیو خەباتگێڕی فێری منداڵەکانیان بکەن و تێیان بگەیەنن کە چەندە خۆشە جێگای هیواو هۆمیدی کۆمەلەکەیان و گەلەکەیان بن.
با لاوانی کورد-کوڕ و کچ- باش بزانن کە ژیان لە ئەسیریو ژێردەستی‌داو، بە سەر شۆڕیو شــەرمەزاری‌یەوە چەندە بێ قەدرو قیمەتەو لە بەرامبــەردا هەلمژینی هەوای پاکو بێگەردی سەربەرزیو ئازادی چەندە خۆشو دلرفێن.
دەبا رۆلە نەبەزەکانی کوردستان ریزەکانی حیزبی دیموکرات بە هاتنی خۆیان جوانتر لە پێشوو بهرازێننەوەو بە هەلگرتنی چەکی شەرەفو سەربەرزی، هێزی پێشمەرگە زۆر لە ئێستا بەهێزترو لە شکان نەهاتووتر بکەن.

> د. سادق شەرەفکەندی: ئاشکرایە کە گەلی کورد وەجاخ‌کوێر نیەو خاوەنی دەیانو سەدان قاسملوو بووەو هەیە. تایبەتمەندی قاسملوو ئەوە بوو لێوەشاوەییو زانایی خۆی لە خزمەت رزگاریو ئازادیی گەلەکەی دانابوو.

د. ســادق شــەرەفکەندی: بە هەموو هەســتمەوە داوا لە لاوانی خوێنگەرمو رووناکبیری کوردستان دەکەم کە بێننە مەیدانی خەبات و جێگای بەتاڵی قاسملوو پڕ بکەنەوە.

د. ســادق شەرەفکەندی: هەتا ســایەی دیکتاتۆری و کۆنەپەرستی بمێنێ ژیانێکی ئاسایی بێدەنگ و بێ‌دەردیسەر بۆ کەس مومکین نیە.
د. ســادق شەرەفکەندی: دوکتور قاسملوو لە سەرانسەری ژیانی‌دا وەک مەلێکی لە هێلانە دەرکراو دلی بۆ نیشتیمانە خۆشەویستەکەیو تێیدا حەسانەوە لێی‌دەدا.

د. سادق شەرەفکەندی: حیزبی دێموکرات حیزبی شەهیدانە، نەک بە قسە، بەلکوو بە کردەوە نیشــانی داوە کە قۆربانیدان نەک هەر لە درێژەدانی خەبات ساردی ناکاتەوە، بەلکوو لێبڕاوترو شێلگیرتریشی دەکا.

وێنە: ساڵی ١٣٧٠ پاریس، فەرانسە
د. شەرەفکەندی لەسەر گۆڕی شەهید د. قاسملوو

د. سادق شەرەفکەندی: حیزبی دیموکراتی کوردستان ئێستا ئیدی دارێکی قەد ئەستوورە کە ڕەگو ریشەی لە قووڵایی خاکدا داکوتاوەو لکوپۆیی بۆ هەموو لایەک هاویشتووە، بۆیە بە هەڵکردنی رەشەبا تێک ناشکێو بڕینی هەر لکێکی هەر چەندیش گەورەو پڕ بێ، لە هەڵدان و بەر گرتنی ناخا.

د. سادق شەرەفکەندی: لە کۆمەڵێکدا کە وەلی فەقیە دەسەلاتی بەسەر هەموو شتێکو بە سەر چارەنووسی خەلکدا هەیە، نا هیچ کەس لە خەلکو نە هیچ نوێنەرێک لە لایەن خەلکەوە چووکترین ئەسەریان لە قەبوول یان رەتکردنەوەی قانووندا نییە.

د. سادق شەرەفکەندی: لە کۆمەلێکدا کە تەنانەت بۆ نەزەردان لە سەر سپی بوونی بەفر و رەش بوونی ڕەژییش فتوای وەلیی فەقی پێویستە، لە ولاتێکدا کە بە نەزەری جەنابی خۆمەینی «اقتصاد» رۆژێک بۆ حەیوانات دەبێو رۆژێکی دیکە هەر بە قسەی ئەو جەنابە، دەبێتە یەکێک لە مەسائیلی زۆر گرینگو هەموو کەس بە بێ چووکترین گومانو راوەستان ناچارە بۆ هەردووی ئەو فەرمایشانە بەڵێ، بلێ، چۆنکە نەزەری وەلیی فەقییە «واجب الاطاعە» یە! ئایا لە ولاتێکی ئاوادا دوان لە هەڵبژاردنو دامەزراندنی مەجلیسی شووراو پەسەند کردنو نەکردنی قانوون چ مانایەکی هەیە؟

د. ســـادق شەرەفکەندی: گەلی کورد وەک گەلێکی گەورەی ستەم لێکراوی دنیاو هەروەها وەک بەشــێک لە جیهانی سێهەم، بە هۆی لاواز بوونی فەرهەنگەکەیو ناشارەزایی سیاسی و کۆمەلایەتی بە داییم لە گەل دووبەرەکیو ناکۆکیی نێوخۆ دەستەویەخە بووەو ئەو دوو بەرەکیو ناکۆکی‌یە یەکێک لە هۆیەکانی شکســتی گەلی کورد لە خەباتی دوورو درێژو لە مێژینەی بۆ ئازادیو وەدەستهێنانی ماڤی ئینسانیو نەتەوەیی خۆی بووە.

د. ســـادق شــــەرەفکەندی: لە نێو ئازادی‌یە دیموکراتی‌یەکان واتە ئەو ماڤانەی لە رژیمێکی دێموکراتیدا بۆ خەلک ناسراون گرینگ‌تر لە هەموویان ئازادی بەیانە.

د. ســـادق شــــەرەفکەندی: بەرگرتنو لابردنی ئازادیی بەیان یەکێک لە تایبەتمەندیەکانی بەرچاوی رێژیمێکی دیکتاتۆرو سەرەرۆیە.

> ” د. سادق شەرەفکەندی: ئەگەر رێزگرتن لە رۆژی ژن ئێستا لە ولاتانی پێشکەوتووی جیهاندا وەک جێژنێکو رەسمێک چاوی لێ دەکرێ ، بۆ ولاتانی پاشکەوتووی وەک ئێران بە تایبەتی ئێرانی ئاخوندیو بۆ کۆمەلی کوردەواریی خۆمان وەک ئەرکێکی گەورەو بەشێکی گرینگ لە خەباتو تێکۆشان دژی پاشکەوتوویی دەبێ بە حیساب بێ. “

د. ســـادق شــــەرەفکەندی: لە رۆژێکی پیرۆزی وەک ١٧ی رەشەمەدا جێگای خۆیەتی روو لە دایکان و خوشــکانی خۆشەویســـتمان بکەینو ئەو راستی‌یەیان بۆ دووپات بکەینەوە کە بۆ بەدەســـتهێنانی ئازادی و گەیشتن بە ماڤە رەواکانیان تەنیا رێگایەک کە لە پێشیانە بریتی‌یە لە خەباتو تێکۆشانی بێ وچان بۆ رووخاندنو لە بەین بردنی یەکجارەیی رژیمی ئاخوندی.

د. سادق شەرەفکەندی:رژیمی ئاخوندی بەو نێوەرۆکەی کە هەیەتی ئەگەر لە هەموو بارێکەوە بتوانێ ئالوگۆری بەسەردا بێ، لە باری ماڤی راستەقینەی ژنانەوە چاوەروانیی هیچ هەلویستێکی پێشکەوتووانەو هیچ جۆرە گۆرانێکی لێ ناکرێ.

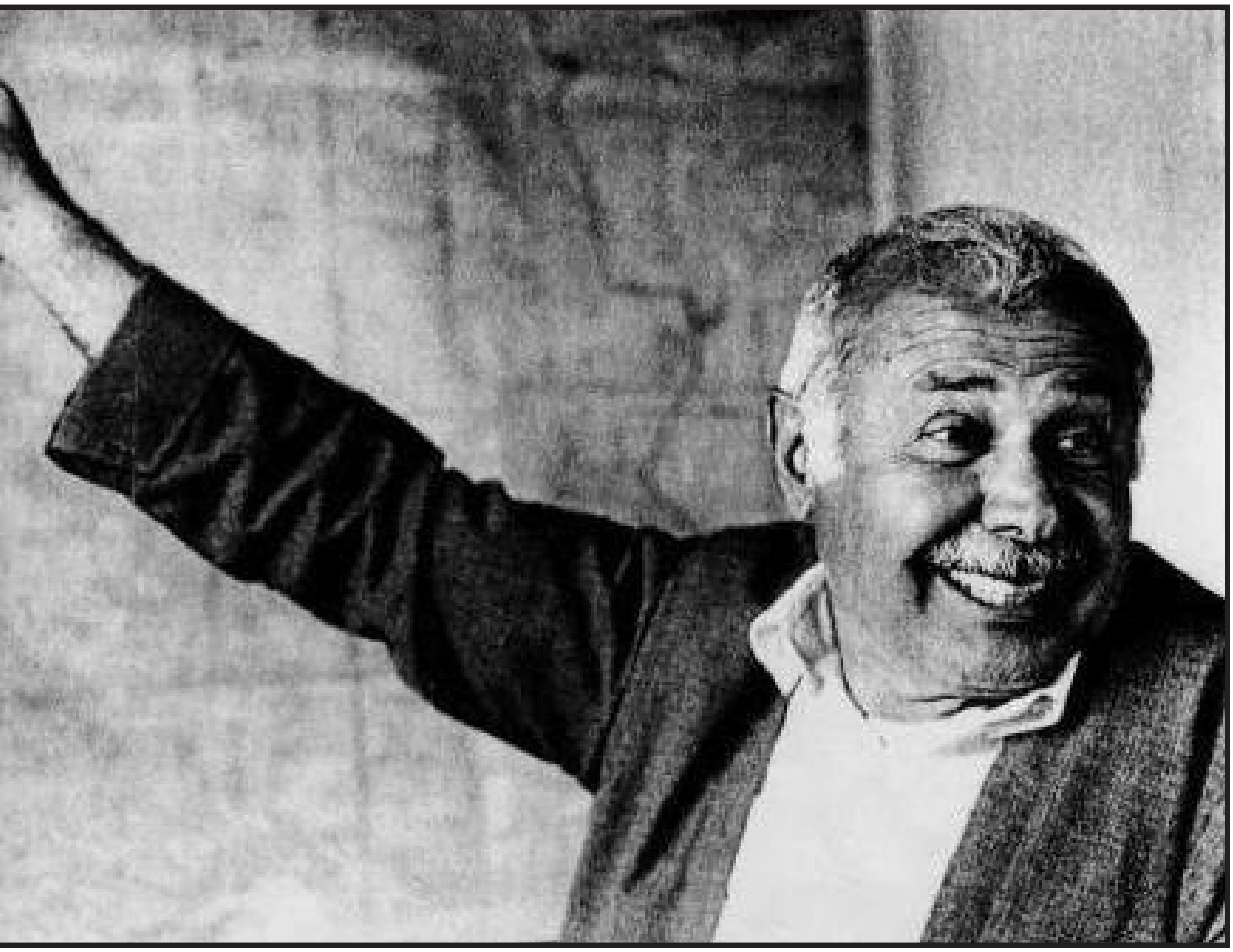

وێنە: فێرگەی سیاسی نیزامی - قەندیل
د. شەرەفکەندی لەکاتی گوتنەوەی دەرسی کلاسی سیاسی دا

د. سادق شەرەفکەندی: خۆشکان‌و دایکانی خۆشەویست‌و زەحمەتکێشی کوردستان جێگای شانازی‌و ڕێزو ئێحترامێکی تایبەتن. شێرە ژنانی کوردستانن کە ڕۆلە نەبەزەکانی کوردستان لە داوێنی گەرم‌و پڕ لە ئەوینی خۆیاندا پەروەردە دەکەن، لای‌لایی نیشتمانپەروەری‌و کوردایەتی‌و ئازایەتیان بە گوێ‌دا دەخوێنن‌و بۆ مەیدانی مەردی‌و نەبەردی ڕەوانەیان دەکەن. بێجگە لەوانە لە جەرەیانی شۆرشیش‌دا باوەشی گەرمیان بۆ وەرگرتنی پێشمەرگە خۆشەویستەکان‌و میوانداری لێکردن، نان‌و خواردەمەنی پێ‌گەیاندن، شـــیووکوڵ بۆ کردن‌و ئاگاداری پێ‌گەیاندن لە ســـەر وەزعی دوژمن هەمیشـــە ئاوالەیەو بەراستی دەتوانین بڵێین کە قورسایی هەرە زۆری شۆرشە مەزنەکەمان لە سەر شانی ژنانە.

د. سادق شەرەفکەندی: لە بیرمان بێ کە خەباتی ئێمە بۆ گەیشتن بە ئازادی‌و بەختەوەری لایەنی جۆربەجۆری هەیە کە خەباتی چەکداری لە دژی دوژمنی داگیرکەرو چەوسێنەر تەنیا یەکێک لەوانەیەو خەبات بۆ ئازادی ژنانیش کە نیوەی کۆمەلن، یەکێکی دیکە لەو لایەنانەیە کە گرینگی‌یەکەی لە گرینگی خەباتی چەکداری بۆ ئازادیی گەلی کورد کەمتر نیە.

د. سادق شەرەفکەندی: ئێمە لە گەل رژیمی پاشکەوتوویی خۆمەینی، شەرێکی هەمە لایەنە یانی شـــەری فەرهەنگ و «تمدن» و بۆچوونمان ســـەبارەت بە مەقامی ئینسان و ئینسانیەت هەیە.

د. ســـادق شـــەرەفکەندی: لە ولاتێکدا کە هیچ قانوونێک لە گۆڕێدا نیە غەیری مەیل‌و داخوازیی دەســـەلاتدارانی سەرەڕۆ کە بە زۆر خۆیان بە سەر ولاتدا سەپاندووەو هیچ رێگایکی قانوونی و ئاشتیخوازانە بۆ دەربرینی نارەزایەتی‌و لابردنی زۆلم‌و زۆر نیە، خەلکی ژێر دەست دەبێ بۆ رزگاریی خۆی چ بکا کە ناوی تێرۆریزمی لە سەر دانەنرێ؟

د. ســـادق شـــەرەفکەندی: تا کاتێک لە دنیادا ماف‌و ئازادیەکانی ئینسانی «تابع»ی هەواو هەوەسی زۆرداران بێ‌و قانوون لە لایەن زۆردارانەوە بنوسرێ، نەک هەر تێرۆریزم، بەلکوو زۆر کاری دیکەیش مانایەکی روون‌و دیاریکراویان نابێت.

> **د. سادق شەرەفکەندی:**
> ئێمە سیاسەتی خۆمان بۆ خۆمان دیاری دەکەین ، چۆنکە حیزبێکی سەربەخۆین. چ چووک بین‌و چ گەورە ، چ بێ‌هێز بین‌و چ بەهێز ، سیاسەتی سەربەخۆی خۆمان ناگۆڕین.

د. ســـادق شـــەرەفکەندی: ئەگەرچی پێشمەرگە لە خەباتدا نەخشی پێشەنگی لە ئەستۆیەو تا ئێستاش شـــلگیرانەو سەربەرزانە ئەو ئەرکەی بەرێوە بردووەو بەرێوە دەبا، ئەوە بە هیچ جۆر بەو مانایە نیە کە قورسایی باری گرانی خەبات هەر لە ئەستۆی ئەوەو هێزی پێشمەرگە دەبێ‌و دەتوانێ بە تەنیایی پشتی هێزی دوژمن تێک بشکێنێ‌و تەمی خەم لە دلان بڕەوێنێ. خەبات بۆ رزگاری‌و ئازادی‌و تێکۆشان بە دژی دوژمنی سەرەڕۆو کۆنەپەرەست ئەرکی هەموو کەسێکەو گەلی قارمانی ئێمە پێویستە لەو خەباتە پیرۆزەدا بە گشتی‌و بە تێکرایی بەشداری بکا.

د. ســـادق شـــەرەفکەندی: خەبات شـــێوەو رێگای جۆراوجۆری هەیەو هەر کەس بە پێی هەلومەرجو لە پێوەندی لە گەل وەزعو کارەکەیدا دەتوانێ بە شـــێوەیەکی تایبەتی لە خەبات دژی رێژیمدا بەشداری بکا.

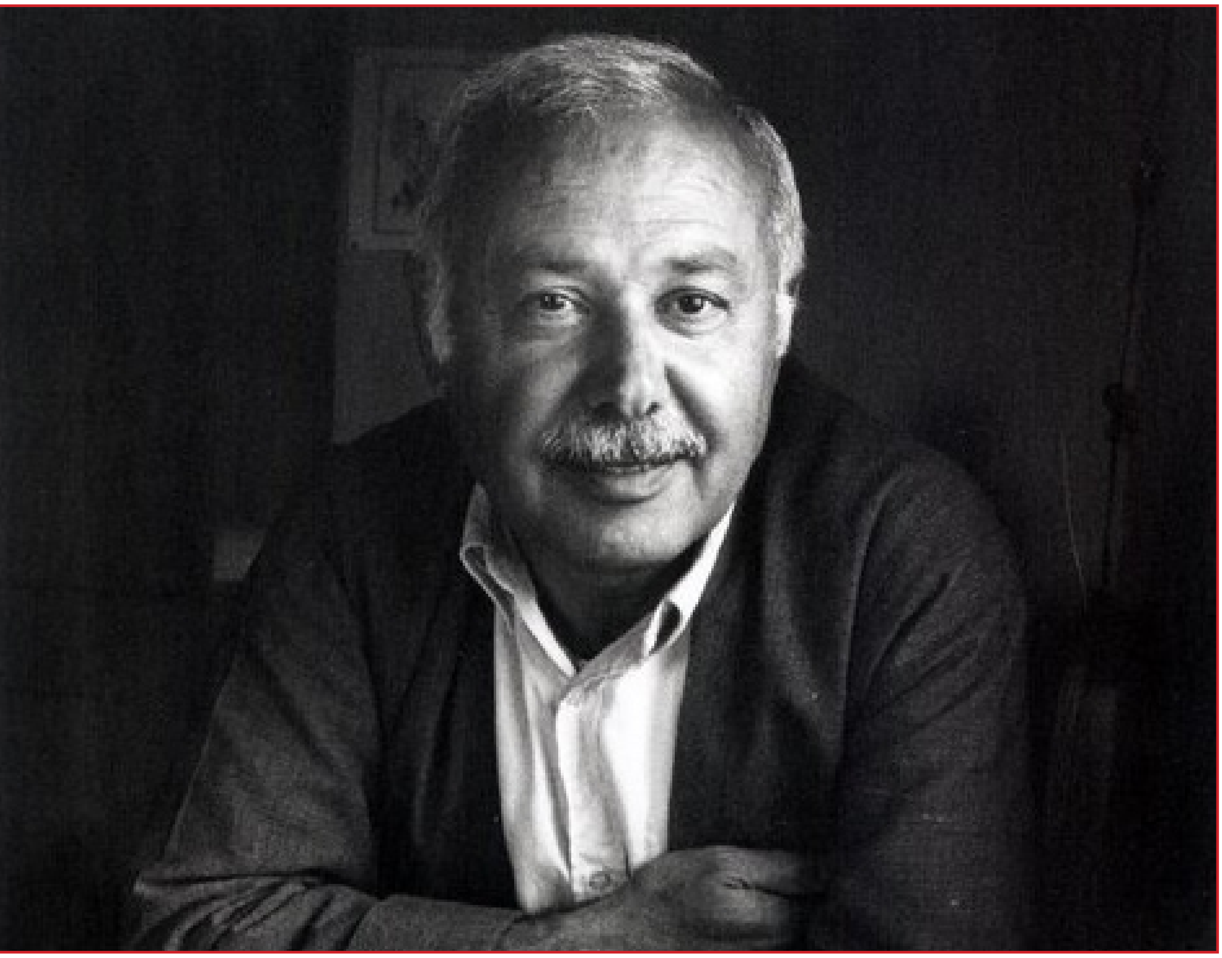

وێنە: سکرتاریای حدک ـ قەندیل
د. شەرەفکەندی لە ژووری کاری خۆیدا

د. سادق شەرەفکەندی: گۆمان لەوەدا نیە کە گەلی قارمانو سەرفیرازی کورد توانای ئەوەی هەیـــە کە دۆژمنانی خۆی بە چۆکـدا بێنــێ. با توانای هەمووومان لێک هالێن، با رووبارەکان تێکەل بنو ببنە شەپۆلی بە هێزی دەریا کە لووتکەی شەقو شرۆ سەرلێشێوای دوژمن لە ژێر تەوژمی خۆیدا نۆقم بکا.

د. ســادق شــەرەفکەندی: ئەگەر بمانەوێ لە نێو تایبەتمەندیەکانی جوولانەوەی ئەمرۆی کوردســتاندا یەکێکیان وەک گرنکترینو بەرچاوتریــن تایبەتمەندی هەلبژێرین بێگومان ئەو تایبەتمەندییە «گشتی بوون» یان «گەلی بوون»ی جوولانەوەیە.

د. سادق شەرەفکەندی: جوولانەوەی کوردستان جوولانەوەی تاقمێک یان چینوتوێژێکی تایبەتی بۆ داخوازێکــی تایبەتی نیە. ئەم جوولانەوەیە جوولانەوەیەکە بۆ ئازادی، بۆ رزگاری لە ژێردەســتیو بۆ گەیشتن بە سەرەتاییترین مافی ئینسانیەکان کە ئاواتو ئارەزووی هەموو ئەندامانی کۆمەلی کوردەوارین.

د. ســادق شەرەفکەندی: کاتێک مەســەلەیک هەموو ئەفرادی کۆمەل دەگرێتەوە، هیچ

کەس بە هیچ بەهانەیــەک مافی ئەوەی نیە خۆی لێ لابداو ئیدیعا بکا کە لەو مەسەلەیەدا بێلایەنە.

د. ســادق شەرەفکەندی: ئەرکی ئەساسیی هەر تێکۆشەرێکی حیزبی بریتی‌یە لە تێکۆشان بۆ پاراســتن‌و پەرەپێدانی پشتیوانیی خەلک لە حیزب‌و جوولانــەوە. ئەمەش بە ئەنجام ناگاو ســەرکەوتوو نابــێ، مەگەر ئــەوە کە خەلک جوولانەوەکە بە هی خۆی بزانێ.

د. سادق شــەرەفکەندی: لە دێموکراسی‌دا هەر مەســەلەیک هەبــێ دەخرێتە بەر باس‌و نــەزەری هەمــوو ئەندامانی کۆمــەل تا ئەو جێگەی مومکینەو پێویستە نەزەری هەرکەس لە بارەی ئەو مەسەلەیەدا وەردەگیردرێ‌و پاشان بە لەبەرچاوگرتنی هەموو نەزەرە جۆراوجۆرەکان سەرئەنجام بڕیارێک دەدرێ کە زۆربەی دەنگی لــە گەڵ بێ. ئینجا ئەگەر چەند کەســێکیش کەوتنە بەر کەمایەتی‌یــەوەو نەزەرەکەیان لە لایەن زۆربەوە رەد کرابێتەوە، بە پێ ئەســلی ئەساسیی دێموکراسی یانی «تبعیت» کردنی کەمایەتی لە زۆرایەتی «اقلیت» لە «اکثریت»، نەزەری زۆربە قەبووڵ دەکەن‌و بەرێوەی دەبەن. لە نیوەی کارەکەش‌دا بەهانە دەرهێنان مانای نابــێ‌و کارەکە تا تەواو بوون بە پێی رەســم‌و قاعیدەی دیاریکراو بەرێوە دەچێ، یانی بە کورتی بڕیارەکــە لە رێــگای دێموکراتیانەوە دەدرێ‌و پاشان لە رووی نەزم‌و دیسپلینەوە هەر کەس ئەو بڕیارە بە گوێرەی ئەو ئەرکە تایبەتی‌یەی کە بۆی دیاری کراوە بەرێوە دەبا.

> د. سادق شەرەفکەندی:
> جوولانەوەی کوردستان جوولانەوەی تاقمێک یان چین‌وتوێژێکی تایبەتی بۆ داخوازێکی تایبەتی نیە. ئەم جوولانەوەیە جوولانەوەیەکە بۆ ئازادی ، بۆ رزگاری لە ژێردەستی‌و بۆ گەیشتن بە سەرەتایی‌ترین مافی ئینسانیەکان کە ئاوات‌و ئارەزووی هەموو ئەندامانی کۆمەلی کوردەوارین.

د. سادق شەرەفکەندی: سوسیالیزم‌و دێموکراسی دوو شتی لێک جیانەکراون‌و شتێکی زۆر ئاساییە کە ئەگەر بە هەر دەلیلێک لە یەک جیا کرابنەوە، سەرئەنجام یەک بگرنەوە.

د. سادق شەرەفکەندی: مەیدانێکی پان‌و بەرین بۆ خەبات لە بەردەست دایە، ئەنواعی رێگا بۆ هاتنە نێو ئەو مەیدانەو بەشداری لە خەباتدا لە پێشە، گرینگ ئەوەیە کە هەستی نیشتمانپەروەری‌و شۆرشگێریمان هەبێ‌و لە گەل خۆمان‌و گەلە ژێردەستەکەمان پەیمانی خەبات‌و تێکۆشان بۆ ئازادی‌و رزگاری ببەستین.ئەگینا چ زۆرە؟ رێگا!

د. سادق شەرەفکەندی: لە دنیای ئەمرۆدا مەزهەب لە جیاتی ئەوەی دانەرو بەرێوەبەری قانوون‌و یاسای ئابووری‌و سیاسی‌و نیزامی بێ، زۆرتر راگری هێندێک «معیار»و ئەرزشی ئەخلاقی‌و کۆمەلایەتی‌یە کە وەک نموونەیەک یان وەک ئاوێنەیەک لە بەرامبەر ئەفرادی بەشەرو کۆمەڵانی ئینسانی‌دا رادەگیرێ. بەلام مەسایلی ئەخلاقی‌و رۆحی بەشێک لە ژیانی ئینسانی ئەمرۆیە نەک هەموو ژیانی.

له بێرلین داهێشتا دادوەر هەیە

تێبینی:

به بۆنەی سێزدەهەمین ساڵوەگەڕی تیرۆری کاك دوکتور سادق شەرەفکەندی سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستان و هاوڕێیانی له ریستورانی میکۆنووس له شاری بێرلین پێتەختی وڵاتی ئاڵمان ، رادیۆی ٢٤ ساعەتەی فارسی زمانی «فردا» زنجیرە بەرنامەیەکی به ناوی «در برلین هنوز قازی هست» له ١٣ بەشدا بڵاو کردوە.

وەرگێرانی: سمایل شەرەفی

١ لە بێرلین داهێشتا دادوەر هەیە

«حوکمی دادگای بەرزی بێرلین دژ بە کۆماری ئیسلامیی ئێران»

زیاتر لە ٢٦٠ کەس لە هاووڵاتیانی ئێرانیو تێکۆشەرانی سیاسی لە دەرەوەی وڵات تێرۆر کراونو کوژراون. لەگەڵ ئەوەیدا کە لە تەواوی ئەم تێرۆرانەدا نیزامی کۆماری ئیسلامی ئێران هەمیشە وەک تاوانباری پلە یەک ناسراوە. بەڵام تەنیا پەروەندەی یەک لەوان، واتە تیرۆری رێبەرانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران (دوکتور سادق شەرەفکەندی سکرتێری گشتیی حیزب، فەتاح عەبدوولی نوێنەری حیزب لە ئورووپا، هومایون ئەردەلانو نوری دێهکوردی هاوکارو دیلمانجی دوکتور شـــەرەفکەندی) لە ئاڵمانو و لە ریســـتورارنی میکونوس، لە بێرلینو لە شەوی پێنج شەممە ١٧ی سێپتامبری ١٩٩٢، مەحکوومییەتی نیزامی کۆماری ئیسلامی لێکەوتەوە.

ســـەرەڕای تەواوی هەوڵو تێکۆشانی کاربەدەستانی کۆماری ئیســـلامی، لقی یەکی لادادگای بەرزی بێرلین دوای دادگاییەک کە نزیک بە ٥ ســـاڵی خایاندو بە وتەی رۆژنامەکانی ئاڵمان یەکێک لە پڕ خەرجترین دادرەســـییەکانی مێژووی ئەم وڵاتە بووە، دوای گوێدان بە شـــایەتی دانی ١٨٠ شـــایەتو تاوتوێ کردنی هەزاران لاپەڕە بەڵگە، رۆژی پێنجشەممە (١٠ی ئاوریلی ١٩٩٧) حوکمێکی ٤٠٠ لاپەڕەیی دەرکرد کە تیایدا کۆماری ئیسلامیی ئێران وەک گەڵاڵە داڕێژەرو بەڕێوەبەری تیرۆرەکە مەحکووم کرا. ئەمە لە مێژوودا بۆ یەکەمین جارە کە ژمارەیەک لە رێبەرانی وڵاتێک کە هێشتا لەسەر کورسی دەسەڵات پاڵیان داوەتەوە، بە تیرۆرو کوشتن تاوانبار دەکرێنو دادگا بۆ یەک لەوان ئایەتوڵڵا عەلی فەلاحیان، وەزیری ئیتلاعاتو ئاسایشی کۆماری ئیسلامی حوکمی گرتنو قۆڵبەس کردنی دەرکردو هێندێکی دیکەی وەک ئایەتوڵڵا عەلی خامەنەیی، رێبەری نیزامی بە مەبەستی وڵامدانەوە بە هێندێک پرسیار بانگهێشتی دادگا کرا.

لە بەشێک لەم حوکمە مێژووییەدا هاتووە: دوای تاوتوێ کردنی هەموو بەڵگەو مەدرەکەکان بەم ئاکامە گەیشتین کـــە تیرۆری رێبەرانی حیزبی دێموکراتی کوردســـتانی ئێـــران، نە کردەوەیەکی بێ بەرنامە بـــە هۆی ناکۆکییەکانی نێوخۆی ئوپۆزیســـیون بووە، بەڵکو دەقیقا بە سەرنج دان بە بەڵگەکان، رێبەری سیاسیی ئێران لە تەواویەتی سیستمی دەسەڵاتدارێتیدا لە پشت ئەم کردەوە جینایەتکارانەیەوە بووەو راوەستاوە.

قازییەکانی دادگا لە بەشێکی دیکەی حوکمەکەدا هێناویانە: تاوانبار نە قوربانیەکانی خۆیانیان ناسیووەو نە پێوەندییەکی شەخسیشیان لەگەڵ ئەواندا هەبوە، بەڵکو ئەم کوشتارە بە هۆی بەستراوەیی تاونبار بە نیزامی سیاسیی ئێرانو مەئموور بوونیان لە لایەن دەزگاکانی ئیتلاعاتیو ئەمنییەتییەوە بەڕێوەچووە. کازم دارابی، یوسف ئەمین، عەباس راحلو ئەوانی تر وەک مۆرەی حیزبوڵڵاییو بەســـتراوەییان بە نیزامی سیاسیی ئێرانو بە دەستورو فەرمانی بەرزترین کار بەدەستانی کۆماری ئیسلامی ئێران ئەم کارەیان بەڕێوە بردوە. کە وابوو ئەم تیرۆرە تیرۆرێکی سیاسییەو چونکی دەوڵەتی کۆماری ئیسلامی ئێران لە پشت ئەم تیرۆرەوە بووە، ئەم تیرۆرە تیرۆریزمی دەوڵەتییە.

بەم شێوەیە دادگایی بێرلین، ناسراو بە دادگای میکونوس، دەوڵتی کۆماری ئیسلامی ئێرانی وەک نیزامێکی جینایەتکار ناوزەدکرد کە لە تیرۆریزمی دەوڵەتی بە مەبەستی بردنە پێشی ئامانجەکانی خۆی کەڵک وەردەگرێ.

بە بۆنەی پێکهێنانی کۆنگرەی ئەنتێرناســـیوناڵ سوسیالیســـت لە ١٤ تا ١٨ی ســـێپتامبری ١٩٩٢دا رێبەرانی حیزبی

دێموکراتی کوردستانی ئێران لە بێرلین بوون. ئەوان لە دوانیوەڕۆی ڕۆژی پێنجشەممە لە ریستورانی میکۆنووس کە خاوەنەکەی ئێرانی‌یەک بە ناوی تەبیب غەفاری بوو بە مەبەستی چاوپێکەوتن‌و دانیشتن لەگەڵ تێکۆشەرانی سیاسیی ئێران کۆبوونەوەو لە کاتی خواردنی شێودا هێرشیان کرایە سەرو لە ٩ کەسی ئامادە لەسەر سفرەی شام، ٤ کەسیان کوژران. خاوەنی ریستورانەکە بریندار بووو ٤ کەسی دیکەش بە سلامەت رزگاریان بوو (پەرویز دەستماڵچی، مێهدی ئیبراهیم زادە، مەسعوود میرراشد، ئەسفەندیار سادق زادە)

مێهدی ئیبراهیم زادە سەبارەت بە شێوەی هەڵکەوتنی ڕێستورانەکە دەڵێ:

ڕێستورانی میکۆنووس لە شەقامی پراگی شاری بێرلین هەڵکەوتووە کە شەقامێکی بۆنبەستە، بەو مانایە کە ماشین ناتوانێ تیایدا تێپەڕێت بەڵام نەفەر دەتوانێ بە پیادە تیایدا هاتوچۆ بکات.»

٢ لە بێرلین داهێشتا دادوەر هەیە

لە ریستورانی میکۆنووس چ قەوما ؟!

کاتژمێر ٥و١٧ دەقیقەی شەو بوو، ڕێبەرانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لەگەڵ تێکۆشەرانی سیاسیی ئۆپۆزیسیۆنی کۆماری ئیسلامیی ئێران لە ریستورانی میکۆنووس خەریکی وتووێژ کردن بوون، تێرۆریستەکان وەژوور کەوتن:

پەرویز دەستماڵچی‌لەم پێوەندی‌یەدا دەڵێ:

خەریک بوو لەگەڵ دوکتور شەرەفکەندی قسەم دەکردو رووم لە دوکتور شەرەفکەندی بوو، ئاغای میرراشد هاتە نێو قسەکەمان، من ویستم ئاور بدەمەوەو چاو لە میرراشد بکەم تا بزانم چی دەڵێ: دیتم دوو لاقی بەهێز هاتنە لای من‌و لە نێون من‌و ئاغای میرراشد راوەستان. ویستم چاو لە سەروچاوی بکەم‌و بزانم کێیە، تیربارێک هاتە نزیک دەمو چاوم‌و لە مەودای چەند سانتیمتری چاوی مندا بەرەورووی دوکتور شەرەفکەندی دەستی کرد بە تەقە کردن‌و من سی‌دانە قاپۆرە (پووکە) فیشەکم دیت. ئەو کاتەی کە تیربارەکە رووبەروی دوکتور شەرەفکەندی بۆوە ئێستاش لە زەینم دایەو ئەوەیکە موجتەبا ئیبراهیم زادە هاواری کرد «کوڕەکان! تیرۆرە»و هەر دوو دەستی هێنا کە نووری دێهکۆردی‌و ئەوی تر بکێشێتە ژێر مێزەکەو دەنگی ئاغای میرراشد ئێستاش لە گوێمدا دەزرینگێتەوە کە روو بە نوری هاواری کرد: نوری، دوکتور بۆچی واتان لێ هاتووە؟!

مەسعوود میرراشد کە رووی لە دوکتور شەرەفکەندی بوو، بکوژەکەی نەدیبوو، بەڵام دوکتور شەرەفکەندی بکوژەکەی دیبوو: نەفەرێک بە دەموچاوی وداپۆشراوەوە کە تیربارێکی بەدەستەوە بووە. دوکتور شەرەفکەندی کە ئەم نەفەرەی بەم شێوەیە دیتبوو، رەنگی پەڕیبوو. میرراشد پێی وابوو دوکتور شەرەفکەندی سەکتە لێی داوە، لە کاتێک دا بە وتەی پەرویز دەستماڵچی، کاتێک دوکتور شەرەفکەندی‌بکوژەکە دەبینێ، مەرگیش بە چاوی خۆی دەبینێ.

مێهدی ئیبراهیم زادە لەم پێوەندی‌یەدا دەڵێ:

من کە چاوم بە مەسعوود کەوت لە راستی‌دا هەستم کرد کە تووشی سەرسوڕمان بووە، چون لە راستی‌دا ئەو هاواری لە دوکتور شەرەفکەندی کردبووو رووی کردە موجتەباو لێی پرسی: دوکتور بۆ وای لێ هاتووە؟

ئەم پرسیارە ئەوە دەگەیەنێ کە ناوبراو شتێکی لە دەموچاوی دوکتوردا دیوە. هەر لەو کاتەدا کە ئەم پرسیارە لە لایەن مەسعوودەوە کرا، دەنگێک لە پشتی مەسعوودەوە بیسترا، جنێو بوو کە بە شێوەیەک ئێمەی دەگرتەوە، جنێوەکە «مادر قحبەها» بوو... .

پەرویز دەستماڵچی دەڵێ:

من کەوتمە حاڵەتێکی سەیرەوە. واتە رووبەرووی من خەریک بوو قەتڵێک بەڕێوە دەچوو، تیرۆر دەکرا. بی ئەوەی کە بە خۆم بزانم لەسەر کورسی‌یەکەم، بە پشت دا کەوتم. هەر کە من کەوتم، دوای یەک دوو، سێ چرکە فەتاحی

عەبدولیش کەوتە لای من، سێ سانتیمترێک لە من دوور بوو، ئەویش مەترسی‌یەکی هەست پێکردبوو بەڵام لەوانەیە لە من درەنگتری هەست پێکردبێ. چونکی کاتێک کە کەوتمە لای من دیتم زاری پڕ ببو لە خوێن‌و فیشەکەکە لە دڵی دابوو، من چیدیکە تەکانم نەخوارد. دوو جار دەستریژکرا. دوای دوو جار دەستریژکردن بە تیربار بۆ ماوەیەک بێ‌دەنگی دەورووبـــەری داگـــرت، من هەر لەوێ کەوتبوومە ژێر مێزەکەوە، چاوەکانم کـــردەوە، لە ژێر مێزەکەوە کە دەمڕوانیمە ئەو شوێنەی کە تیربار بەدەستەکەی لێ راوەستابوو، واتە ئەو شوێنەی کە پێشتر من لێی دانیشتبووم، لەم کاتەدا من دەستێکم دیت بە کۆڵتەوە تیری خەلاسی بە دوکتور شەرەفکەندی‌یەوە نا.

مێهدی ئیبراهیم زادە دەڵێ: خۆشم نازانم چۆن بوو خۆم خستە ژیر مێزەکە. نوری لە لای منەوە دانیشتبوو، ویستم لەگەڵ خۆم بیکێشـــمە ژێر مێزەکە، کاتێک کە ویستم ئەو کارە بکەم‌و خەریک بوو رامدەکێشا فیشەکێکی بەرکەوت. ئەوە هەســـتی من بوو لەو کاتەدا. چونکی من کە ئەو حەرەکەتەیەم کرد چاوەکانم توند بەســـتبووو چاوەڕوان بووم‌و دەمگوت ئێســـتاش نۆرەی من دەگاتێ‌و تیرێکم وێ دەکەوێ، یان دەمگوت لێم دراوەو ئەوە خەریکم بیر لە هێندێک شـــت دەکەمەوە. زۆر سەیر بوو: دەنگی کورســـی، دەنگی توندی لاقی تیرۆریستان، دەنگی شکانی شیشەو دوایەش دەنگی دەستڕێژو هاتوو چۆی قاپوورە فیشەک کە وەک تەرزە دادەبارینە سەر زەوی. دوا دەنگە دەنگ بڕا.کاتێک کە دەنگە دەنگ بڕا ماوەیەک بوو، چەند چرکە ســـانیە، دەقەیەک یان دوو دەق نازانم، ناتوانم بە وردی بیڵێم، بەڵام هەر ئەوندە دەزانم: هەرچی بوو یان هەرکەس‌و ئێستاش ئیدی هیچ نەماوە. یەکەم دژکردەوەی من ئەوە بوو کە دەستم کرد بە بانگ کردنی دۆستەکانم، وتم: پەرویز، مەحموود، دوکتور، نووری. یەکەم جار کە بانگم کردن چاوم بەسرابوو. من وڵام دانەوەی مەحموودو پەرویزم گوێ لێ بو کە وتیان: ها... ها...، دوای ئەوەیکە ئەم وڵامانەم بیست چاوم کردەوە. کە چاوم کردەوە دیتم، نوری کەوتوە بەســـەر مندا. هێشـــتا خەریکی هەناسە لێدانە، بەڵام خوێن لە سینگی دەهات‌و کراســـەکەی منی خوێناوی کردبوو. خوێن‌و شیشەو قاپوورە فیشەک تێکەڵ ببوون. چەند کورسی‌یەک کەوتبون. لەو لاترەوە فەتاح عەبدولی‌و ئەردەڵان کەوتبوونە سەر زەوی، هەر دووکیان بە پشتەوە کەوتبون‌و هەناسەیان نەدەدا.

دوکتوریش هەر لەو شـــوێنەی کە دانیشـــتبوو بەرەولای نووری لار ببوەوەو ســـەری تۆزێک بە پشت دا کەوتبوو هەناســـەی نەدەدا. عەزیزی غەفاریش (خاوەن رێستۆرانەکە) رووبەرووی شەرەفکەندی کەوتبوو سەر زەوی. ئەویش هاواری دەکردو قســـەی دەکردو دەســـتی بە زگیەوە گرتبوو، دیار بوو کە ئەویش فیشەکی بەر کەوتووە. فیشەکیان لە زگ‌و لاقی غەفاری دابوو.

پەرویز دەستماڵچی دەڵێ:

هومایون ئەدەڵان دوو فیشەکی بەر کەوتبوو، بەڵام نەمردبووو تەنیا بێهۆش ببوو. لەو کاتەدا بە هۆش دێتەوەو سەری هەڵدێنێ. ئەو کەســـەی کە تیری خەلاس بە شـــەرەفکەندی‌یەوە دەنێ دەبینێ کە هومایون زیندووە دەگاتە سەری‌و فیشەکێک بە سەری‌یەوە دەنێ. لەم کاتەدا ئەم بیرە لە کەللەی دام کە ئەمانە تیری خەلاس بە هەموومانەوە نانێن‌و هەر ئەم کارەش کرا. ئەوان دوای کوشتنی هومایون هەڵاتن. دوای ئەوەیکە ئەوان هەڵاتن من دەنگی ئیبراهیم زادەم بیست کە دانە بە دانە بانگی کردین (بە نێو). دەیەویست بزانێ کێ ماوەو کی مردووە. پاشان ئێمە هەستاین‌و لە ژێر مێزەکە هاتینە دەرێ، ســـێ کەس کوژرابوون: دوکتور شەرەفکەندی، هومیایون‌و فەتاح عەبدولی. نوری دێهکوردی ۷ فیشـــەکی بەر کەوتبوو، هێشتا هەناسەی دەکێشا، دیمەنێکی دڵتەزێن بوو، زۆر دڵتەزێن. کاتێک کە هەستام ۲ کەس کەوتبوونە ســـەر زەوی. دوکتور شەرەفکەندی لەسەر کورسی‌یەکەی ۲ رەگباری لێدرابووو ۲ تیری خەلاسیش. نوری دێهکوردی دەموچاوی پڕ بوو لە خوێن. هێشـــتا هەناســـەی دەکێشا. لەم حاڵەتەدا کە ناوبراو خەریکی هەناسە کێشان بوو بۆ ســـاتێک دەســـتم رۆیشت‌و ویستم لە باوەشی کەم‌و پێم وابوو پێویستی بە منە، چەند سانتیمترێک دەستم مابوو بگاتە دەموچاوی، خێرا کشـــامەوە دواوەو ترســـام نەکا دەست لە دەموچاوی بدەم‌و حاڵەتی بشێوێنم‌و ئەمە ببێت بە هۆی مردنی.

دوای هەڵاتنی بکوژان پیاوێکی ئاڵمانی کە مشتەری هەمیشەیی رێستۆرانی میکۆنوس بوو دەسبەجێ بە تەلەفوون رووداوەکە بە پۆلیس رادەگەیەنێ‌و پەرویز دەســـتماڵچی تەلەفۆن بۆ مێهران بەراتی، دۆستی نزیکی خۆی دەکات‌و پێی رادەگەیەنێ کە میوانانی میکۆنووس تیرۆر کران.

٣
له بێرلین داهێشتا دادوەر هەیە

بێ بنەمایی یەکەمین تۆمەت لێدانەکان

تا ئەو کات (کارەساتی ریستورانی میکۆنووس) دەیان کەس لە نەیارانی کۆماری ئیسلامیی ئێران لە دەرەوەی وڵات کوژرابوون‌و بەردەوام دوای ئەم کوشتارانە دەنگۆی زۆر بە هێز لە لایەن کۆماری ئیسلامیی ئێرانەوە بڵاو دەبۆوە کە کەسانی سەر بە ئۆپۆزیسیۆنی کۆماری ئیسلامی یەکتریان کوشتووە.سەبارەت بە روداوی ریستورانی میکۆنووسیش سەرەتا دادستانی ئاڵمان‌و باڵوێزی کۆماری ئیسلامی لەم وڵاتەدا دژبەرانی کۆمای ئیسلامی‌یان تاوانبار کرد.

مێهدی ئیبراهیم زادە: یەکێک لە رزگاربووانی کارەساتی میکۆنووس دەڵێ: ئێمە لە بەرانبەر ئەم تۆمەتلێدانە نارەوایانەدا دەستمان دایە لە قاودان‌و روونکردنەوەی بیروڕای گشتی‌و بە تایبەت پەرویز دەستماڵچی لەم بارەوە رۆڵێکی باشی گێڕا. پەرویز دەستماڵچی دەڵێ: بەیانی رۆژی دواتر خۆم گەیاندە شوێنی رووداوەکەو لە کۆڕی سەردان هەواڵنێر، وێرای باسکردن‌و گێڕانەوەی رووداوەکە قامکی تاوانبارکردنم بەرەو کۆماری ئیسلامی راداشت.

لە رووداوی ریستورانی میکۆنووس ١٧ی سێپتامبری **١٩٩٢** سێ کەس لە رێبەرانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران: (سادق شەرەفکەندی، فەتاح عەبدولی‌و هومایون ئەردەڵان) دەسبەجێ کوژران‌و نوری دێهکوردی کە بە توندی بریندار ببوو گوێزرایەوە بۆ نەخۆشخانەو دوای دیاری کردنی شوێن پەنجە (انگشتنگاری)و وێنە هەڵگرتنەوە لە شوێنی رووداوەکەو هێندێک کاری دیکە، نزیک بە کاتژمێر یەک‌ونیوی شەو رزگار بووانی کارەساتەکەیان گواستەوە بۆ بنکەی پۆلیس تا راپۆرتی پۆلیس بە قسە کردنی ئەوان تەکمیل بکرێ. لەبەرە بەیانیی ١٨ی سێپتامبرو هاوکات لەگەڵ تەکمیل بوونی راپۆرتی سەرەتایی پۆلیسی بێرلین، هەواڵ گەیشت کە نوری دێهکوردیش لە نەخۆشخانە گیانی لەدەست داوە.

لەم بارەیەوە پەرویز دەستماڵچی دەڵێ:

تەواوی ئەو دیمەنانەی دۆستایەتی ٢٠ ساڵەو خەباتی هاوبەشمان لە پێش چاومداو لەیەک سات دا تێپەڕین. نزیک بە ٦ی بەیانی بوو، لە بنکەی پۆلیس هاوسەری نوری دێهکوردیم دیت. هەر کە منی دیت دەستی کردە ئەستۆمو دایەو قوڵپەی گریان‌و پێی وتم: ئەگەر نوری شتێکی لێ بێت من چی بکەم. پێم شتێکی وانیە مەگری. شۆهرە بەدیع، هاوسەری نوری دیکهموردی کە بە تەلەفون برایەکی دوکتور شەرەفکەندی لە رووداوەکە ئاگادار کرابۆوەو لە کوژرانی هاوسەرەکەی هەواڵ نەبوو، خۆی گەیاندبۆوە بنکەی پۆلیس. ناوبراو دەڵێ: کەس پێی نەدەوتم کە لە راستی‌دا چ قەوماوە.

تا ئەوکات دەیان کەس لە ئۆپوزیسیۆنی کۆماری ئیسلامی، لە شاپوور بەختیارەوە بگرە تا فەرەیدون فەرۆخزادو حسێن مەزلومان لە دەرەوەی وڵات کوژرابوون. بەردەوام دوابەدوای ئەم کوشتارانە دەنگۆی زۆر بە هێز لە لایەن کۆماری ئیسلامی ئێرانەوە بڵاو کرایەوە کە کەسانی سەر بە ئوپوزیسیۆنی ئێرانی دەستیان لە کوشتنی یەکتری‌دا هەبووەو لایەنگەلێکی وەک موجاهیدنی خەلق یان کوردە شۆڕشگێڕەکانیان بە بەرێوەبەری ئەم کوشتارانە تاوانبار دەکرد. بەڵام بەردەوام توێژینەوەکانی پۆلیسی وڵاتانی جۆراوجۆر ئەم دەنگۆیانەیان رەتدەکردەوە. سەبارەت بە رووداوی ریستورانی میکۆنووسیش سەرەتا دادستانی ئاڵمان‌و باڵوێزی کۆماری ئیسلامیش لە رێگای باڵوێزی ئەوکاتی خۆیەوە زۆر بێ‌شەرمانە رایگەیاند: ئێمە لەم رووداوە بەداخین!!! و لایەنە رەقیبەکانی تاوانبار کرد.

پەرویز دەستماڵچی: کاتێک کە لە بنکەی پۆلیس گەرامەوەو بۆ ماڵ، دیتم رادیۆو تەلەویزیونەکان هەموویان باس لە رووداوی شەوی رابردوو دەکەن کە لە ریستورانی میکۆنووس تەقە کراوەو لایەنەکانی ئۆپوزیسیونی کۆماری ئیسلامیی ئێران: کوردەکان‌و ئێرانی‌یەکان یەکتریان کوشتووە. هیچ سەنەدو بەڵگەیەک بۆ ئەم مەسەلەیە لە گۆڕێدا نەبوو.

مێهدی ئیبراهیم زادەش دەڵێ:

ئێمە بە روونی دەمانزانی‌و جیا لە کۆماری ئیسلامی ئێران هیچ دوژمنێکمان بۆ ئەم قوربانیانەو خۆمان نەدەدیت‌و تەنیا

ئاماژەمان بەرەو کۆماری ئیسلامیی ئێران بوو. ئێمە خۆمان گەیاندە بیروڕای گشتیو وتووێژو چاوپێکەوتنی زۆرمان کرد، بە تایبەت پەرویز دەستماڵچی کە زمانی ئاڵمانی باشتر دەزانی. ئێمە هەوڵمانداوە رەهەندەکانی جەنایەە کە لە روانگەی خۆمانەوە باس بکەین. ئەم کارەمان هاوکات بوو لەگەڵ هەوڵو تێکۆشانی هەمەلایەنەو یەکپارچەی ئۆپوزیسیون کە تا ئەو کات هێندێک نەرمترو هێندێکیش توند کاریان دەکرد، بەڵام لەو کاتەدا هەموویان بە یەکپارچەیی هاتنە مەیدانو بۆ راگەیاندنی راستییەکان. هاوکات رێکخراوی سیخوڕی ئینگلیس زانیارییەکی دا بە رێکخراوی ئیتلاعاتی ئاڵمان کە بکوژان ئێستا لە فلان شوێن دا خەریکی ژیانن. سەرەڕای ئەوە هێندێک لە کاربەدەستانی ئەمنییەتیی ئاڵمان لە هەوڵدا بوون کە خێرا کۆتایی بە مەسەلەکە بێنن‌و نێوی کۆماری ئیسلامی نەیەتە نێو ناوان، بەڵام هەوڵی ئۆپوزیسیۆنی ئێرانی ئەوانی ناچار کرد کە کاری لەسەر بکەن‌و وەدوای ئەم زانیاریانە کەون.

پەرویز دەستماڵچی دوای رووداوەکە کە هەوڵ و تێکۆشانی خۆی دەخاتە گەڕ بۆ روون بوونەوەی شووناسی بەڕێوەبەرانی تیرۆرەکە. نە تەنیا لە بەر هۆی ئەوەی کە بە شێوەیەکی ئەخلاقی خۆی لە بەرانبەر دۆستانی تیرۆر کراویدا بەرپرسیار دەزانێ بەڵکوو .... دەستماڵچی لەم بارەیەوە دەڵێ: بیرم کردەوە کە ئەگەر من ملکەچ بمو خۆ بە دەستەوە بدەم و هیچ نەڵێم، پێش ئەوەی کە ئەوان فیزیکی من لە نێو بەرن، من لە باری رۆحییەوە جەستەی خۆم لە نێو بردوەو مردووم و ناتوانم بەو شێوەیە بژیم. لە ئاکامدا هەر ئەو شەوە بڕیارم دا بمێنمەوەو بەرەنگاری بکەم و هەوڵ بدەم روون بێتەوە مە ئەم تیرۆرە کاری کۆماری ئیسلامیی ئێرانە.

پەرویز دەستماڵچی بەیانیی رۆژی دوهەمی رووداوەکە پێوەندی بە رۆژنامەی «بێرلینێرسایتۆنگ»و «ورێنرکریف» یەکێک لە بەرپرسانی هەمان رۆژنامەوە دەگرێت. ورێنرکریف وتووێژ لەگەڵ دەستماڵچی سازدەکات. دەستماڵچی رای خۆی لەسەر بەڕێوەبەرانی کارەساتەکە باس دەاتو دەگەڕێتەوە بۆ شوێنی رووداوەکە.

دەستماڵچی دەڵێ: کە گەڕامەوە بۆ شوێنی رووداوەکە دیتم نزیک بە ۲۰۰ تا ۳۰۰ رادیۆو تەلەویزیون‌و هەواڵنێری جیهان لەوێ کۆبوونەتەوە. پۆلیس گەڕەکەکەی داخستبوو کەسیش نیە بڵێ چی قەوماوە. رۆیشتمە پێشەوەو وتم دوێنێ لێرە بووم، لە ریستوران‌و لە نێو رووداوەکە. کە ئەمەم وت، هەموویان هێرشیان بۆ لای من هێنا، منیش رووداوەکەم لە یەک دوو دەقیقەیەکدا زۆر بە کورتی بۆ گێڕانەوەو وتم: ئەم تیرۆرە بە دەستی کۆماری ئیسلامیو دەزگاکانی ئیتلاعاتی ئێران بەڕێوە چووە. لەم کاتەدا چەند کەسێک لەوێ بوون کە لانی کەم بۆ روانینی ئەوکاتی من جێی گومان بوون‌و پێم وابوو هەر ئێستا سەرم دەبڕن. دوای ئەم قسانەی من‌و وتووێژم لەگەڵ راگەیەنەکان، بۆچوونەکان تۆزێک گەڕابوونەوەو لەم کاتەدا دادستان هاتو پێی وتم: ئێمە ئەگەری ئەوە دەدەین کە کاری خود لایەنەکانی ئۆپوزیسیون بێت، یان لەوانەیە حکوومەتێک لەپشت رووداوەکەوە بێ.

٤ **لە بێرلین داهێشتا دادوەر هەیە**

روون بوونەوەی رۆڵی کۆماری ئیسلامی لە رووداوی میکۆنووس دا

رۆژێک دوای تیرۆرەکە، کۆبوونەوەیەکی خۆڕسکی ئێرانییەکانی دانیشتووی بێرلین لە بەردەم پارێزگای بێرلین بەڕێوە چوو. حەمید نەوزەری بەرپرسی پەنابەران لە بێرلین دەڵێ: لەم کۆبوونەوەدا

لەگەڵ نوێنەری پارێزگار چاوپێکەوتن‌و قسەمان کردو پاشان هەمووومان بەرەو ریستورانی میکۆنووس چووین‌و لەوێ رێورەسمێکمان بەڕێوە برد.

پێوەندی نێوان ئێران‌و ئاڵمان لەو کات دا لە باشترین دۆخی خۆیدا بوو، بەو پێیە کاربەدەستانی ئەمنییەتی ئاڵمان لە هەوڵدا بوون قامکی تاوان ئاماژە بە کۆماری ئیسلامیی ئێران نەکات.

پەرویز دەستماڵچی دەڵێ: کۆماری ئیسلامی سیاسەتی ئەوە بوو کە بەردەوام زۆر هێرشبەرانە دەستێدا بوونی خۆی رەت دەکردەوە. هەر لەم کاتەدا بڵاوبوونەوەی وتارێک لە رۆژنامەی ئاڵمانی «فوکوس» پەردەی لەسەر دەستێدابوونی کۆماری ئیسلامی هەڵدایەوەو شکایەتی کۆماری ئیسلامیی ئێران لە رۆژنامەی «فوکوس» لەگەڵ شکست بەرەورو بوویەوە.

رۆژی دوای تیرۆرەکە، دوانیوەڕۆی رۆژی هەینی «١٨ی سێپتامبری ١٩٩٢» کۆبوونەوەیەکی خۆڕسکی ئێرانیی‌یەکانی دانیشتووی بێرلین لە بەردەم پارێزگای بێرلین بەڕێوە چووبو.

حەمید نەوزەری بەرپرسی ناوەندی پەنابەرانی بێرلین دەڵێ: لەو کاتەدا پارێزگار لەوێ نەبوو، ئێمە لەگەڵ نوێنەرەکەی قسەمان کردو نیگەرانی خۆمان دەربڕی. من لە بیرمە ئەو کات رۆژنامەی «کیهان» بە دەستەمەوە بوو کە لەسەر بەرگەکەی وتوێژی فەلاحیان کە لە ٣٠ ئووت وتبووی: ئێمە نفوزمان کردۆتە نێو حیزبی دێموکرات، چاپ کرابوو. ئەمە بەدەستی منەوە بوو. لەو خۆپیشاندانەدا بۆ راگەیەنە گشتیی‌یەکانم خوێندەوە. پاشان لەگەڵ حەشیمەتەکە بەرەو ریستورانی میکۆنووس چووین‌و بۆ یادی ئەوان بێ‌دەنگیمان راگرت. حەوتوو نەبوو کە لە لایەن ناوەندی پەنابەران‌و زۆربەی لایەن‌و رێکخراوە سیاسیی‌یەکانەوە، رێوڕەسم‌و ناڕەزایەتیی‌یەک بەڕێوە نەچێت‌و ئەم کارانە تا ساڵی ١٩٩٧ بەشێک لە تێکۆشانی ئێمە بوو.

پێوەندی ئێران‌و ئاڵمان تا کاتی تیرۆری رێبەرانی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە ریستورانی میکۆنووس لە باشترین دۆخی خۆیدا بوو. حەمید نەوزەری لەم بارەوە دەڵێ:

کاتێک کە خەریکی بەرنامەی بەڕێوەبردنی تیرۆرەکە بوون، هەیئەتێکی پایەبەرز هاتبوون لەگەڵ هاوئاهەنگکەری رێکخراوە ئەمنییەتیی‌یەکانی ئاڵمان‌و دەفتەری سەدری‌ئەعزەمی ئەوکات وتووێژیان کردو مەرجێکی پەرەپێدانی پێوەندی نێوان دوو وڵات لەسەر جێبەجێ نەکردنی کاری تیرۆریستی لە لایەن کۆماری ئیسلامیی ئێران بوو کە ئێران ئەمەی قبووڵ کردبوو، ئەمەش لە دادگا هاتبۆوە بەر باس. ئەوەیکە ئاڵمان، ئێران لەدەست خۆی بدات بۆ لابیی‌یەکانی ئابووری ـ سیاسی ئاڵمان بە هیچ شێوەیەک کارێکی ئاسان نەبوو. هەر بەم هۆیانە تا کاتی قۆڵبەسکردنی تاوانبار هەوڵ دەدرا ناکۆکیی نێوان کوردەکان، ناکۆکیی‌یە نێوخۆیی‌یەکان بە تایبەت لە لایەن ئێرانەوە زەق بکرێتەوە.

ئیستراتیژی لایەنگرانی پێوەندی نێوان ئاڵمان‌و ئێران ئەوە بوو کە: لە ئێران دوو جەناح هەن، جەناحی توندڕەو بەم کارانە دەیانەوێ زەربە لە جەناحی میانەڕەو بدەن. لەم نێوەدا تەنیا تێکۆشەرانی سیاسی‌و بنەماڵەی قوربانیان‌و رزگار بووان بوون کە پێداگرییان لەسەر دەستێدابوونی ئێران لە رووداوەکەدا دەکرد، ئەویش تەنیا لەسەر هێندێک هۆکاری لۆژیکی (منگقی) وەک ئەوەیکە جیا لە کۆماری ئیسلامی هیچ کەس‌و گرووپێک لەم کوشتارانە قازانج وەرناگرێ، ئەڵبەتە لە بواری دادوەری‌یەوە ئەم شێوە هۆکار هێنانەوانە بایەخێکیان نیە.

دوای بەڕێوە چوونی توێژینەوە سەرەتایەکان لە لایەن پۆلیسی بێرلینەوە بە هۆی بایەخی مەسەلەکەو ئەوەیکە کوژراوەکان میوانی بێرلین‌و حیزبی سوسیال دێموکراتی ئاڵمان بوون‌و هەروەها گومان لەوەیکە لەوانەیە دەوڵەتێک لە پشت ئەم کوشتارانەوە بێت، لێکۆڵینەوەی زیاتر خرایە ئەستۆی پۆلیسی ئاڵمان‌و کۆمیسیونێک بە ناوی میکۆنووس بە ٨٩ ئەندامەوە کرایە بەرپرسی راپۆرتی ئەم رووداوە. لە حاڵێکدا هێشتا کۆماری ئیسلامی بە سوێندخواردن دەستێدا بوونی خۆی رەت دەکردەوە.

پەرویز دەستماڵچی دەڵێ:

کۆماری ئیسلامی سیاسەتی ئەوە بوو کە بەردەوام بە تەواوەتی دەستێدا بوونی خۆی رەت دەکردەوەو هێرشبەرانە کاری دەکرد . من لە بیرمە حسێن مووسەویان باڵوێزی کۆماری ئیسلامی لە «بۆن» وتوێژێکی لەگەل گۆڤاری «ئێشپیگل» کردبوو. ناوبراو سوێندی خواردبوو کە ئێمە کارێکمان بەم رووداوە نەداوە، ئەمە شەڕی خودی کوردەکانەو ئۆپۆزیسیۆنەو یەکتری دەکوژن.

پاشان لە دادگای میکۆنووس روون بۆوەو سەلمێندرا کە ئاغای موسەویان نە تەنیا لە تیرۆری میکۆنووس بەڵکوو لە تیرۆرەکانی ئورووپادا رۆڵێکی بنەڕەتی گێڕاوە. ئاغای موسەویان ئامادە نەبوو لەم پێوەندی‌یەدا لەگەڵ رادیۆ فەردا قسە بکات. لەم کاتەدا بڵاو بوونەوەی وتارێک لە رۆژنامەی «فوکوس» پەردەی لەسەر دەستێدا بوونی کۆماری ئیسلامی لە رووداوەکە هەڵدایەوە کە قۆناغێکی نوێی لە لێکۆڵینەوەکان بەدواوە بوو.

«هوفرشولتر» نووسەری ئەم وتارەی فوکوس لە یەکێک لە هاوڕێیانی خۆی کە ئەندامی کۆمیسیۆنی ٨٩ نەفەرەی

میکۆنووس بووە، دەبیستێ کە لێکۆڵینەوەکان وا نیشان دەدەن کە کۆماری ئیسلامی گەلاڵە دارێژەرو بەڕێوەبەری کوشتارەکان بووەو بەوانیان وتووە: کەسانێک کە راستەوخۆ دەستیان لە کوشتارەکان دا بووە قۆڵبەس بکەن‌و سزایان بدەن. بەڵام لە پێوەندی لەگەڵ پێوەندی‌یەکانی پشت پەردەو دەستێدابوونی ئۆرگانەکانی کۆماری ئیسلامیی ئێران نابێ هیچ باسێک بکرێ‌و ئاکامی ئەم لێکۆڵینەوانە لە راپۆرتێکی سێ لاپەڕەییدا دراوە بە ئۆرگانە پێوەندیدارەکان لە ئاڵمان.
ئاغای هۆفرشولتر لە وەها نادادپەروەرییەک زوێر دەبێ‌و بە وەدەست هێنانی نوسخەیەک لەم راپۆرتەو ئەنجامدانی لێکۆڵینەوەیەکی زیاتر وتارێک بڵاو دەکاتەوە بۆ یەکەمین جار بێ ئەوەیکە ئاماژ بە سەرچاوەیەک بکات، وەزارەتی ئیتلاعاتی کۆماری ئیسلامیی ئێران وەک گەلاڵە دارێژەرو بەڕێوەبەری تیرۆری میکۆنووس ناوزەد دەکات. لەگەڵ باسکردنی هێندێک وردەکاری وەک چۆنیەتی هاتنی تیمی تیرۆر لە ئێرانەوەو لەم شتانە. بڵاو بوونەوەی ئەم وتارە بوو بە هۆی ئەوەیکە باڵوێزی کۆماری ئیسلامیی ئێران دژ بە رۆژنامەی فوکوس شکایەت بکات‌و داوای ٥٠٠ هەزار مارک زەرەروزیان بکات. لە دادگاو لە بەرانبەر قسەکانی پارێزەری کۆماری ئیسلامی‌دا لەسەر درۆبوونی ناوەرۆکی وتارەکە ئاغای شولتر کۆپی سەنەدە سێ لاپەڕەیەکەی کۆمیسیۆنی میکۆنووسی پێشکەش بە دادوەر کردو سەرۆکی دادگا دوای تەئیدکردنی دروست بوونی بەڵگەکەو هەڵسەنگانی لەگەڵ وتارەکەی هوفر، ئیدیعای کۆماری ئیسلامیی ئێرانی رەت کردەوە. ئەمە یەکەمین شکستی کۆماری ئیسلامیی ئێران بوو بۆ پێشگیری لە بەرەوپێش بردنی لێکۆڵینەوەکان‌و بەڕێوەچوونی دادگای میکۆنووس. ئەمە سەرەتای دەسپێکردنی هێرشی ئێرانی‌یەکانی دانیشتووی بێرلین‌و بنەماڵەی قوربانیان بوو لە راگەیەنەکان بۆ کۆمەڵگای ئاڵمان‌و خەڵکی جیهان.
پەرویز دەستماڵچی لەم پێوەندی‌یەدا دەڵێ:
دوای دادگایی کردنی بڵاوکراوەی فوکوس ئێمە لەگەڵ کەسانێک ئاشنا بوین کە لە نێو تیمەکەدا هەواڵنێری زۆر باش بوون‌و ئەمانە لەم توێژینەوانەی کە دواتر کردبوویان چ بۆ پۆلیس‌و چ بۆ کارەکانی ئێمە یارمەتی‌یەکی باشیان کردین کە هەنگاو بە هەنگاو ئێمە بتوانین بەرەوپێش بچین‌و نیشان بدەین کە کار کاری کۆماری ئیسلامیی ئێرانە.

٥ لە بێرلین داهێشتا دادوەر هەیە

قۆڵبەستکردنی تیرۆریستان

دوای تیرۆری میکۆنووس، کاربەدەستانی پۆلیسی ئاڵمان رایانگەیاند کە ئەگەریکی زۆر هەیە کە بکوژان لە ئاڵمان وەدەر کەوتبن. دەنگۆیەکی بەهێز لە ئارادابوو کە دەوڵەتی ئاڵمان، بڕیاری بە پۆلیسی ئاڵمان داوە هەوڵ بۆ قۆڵبەس کردنی بەڕێوەبەرانی تیرۆرەکە نەدەن. چونکی بە وەها گرتن‌و قۆڵبەستکردنێک، ئەگەری شێوانی پێوەندی نێوان دوو دەوڵەتی ئێران‌و ئاڵمان لە ئارادا بوو.
پەرویز دەستماڵچی لەم پێوەندی‌یەدا دەڵێ:
ئاڵمانی‌یەکان (دەوڵەتی ئاڵمان) پێیان وابوو بە گیران‌و قۆڵبەسکردنی بەکرێگیراوانی کۆماری ئیسلامی، زنجیرە عەمەلیاتێکی تیرۆریستی بەڕێوە دەچێت کە ئەمنییەتی نەتەوەیی‌یان دەخاتە مەترسی‌یەوەو گیانی هاووڵاتیان دەخاتە مەترسی‌یەوەو لە ئاکامدا سیاسەتیان ئەوە بوو کە درێژەیان بە کات دەدا تا وەکوو تیرۆریستان لە ئاڵمان نەمێنن.
رابردووی کۆماری ئیسلامیی ئێران وەها نیگەرانی‌یەکی هەڵدەگرت. بەڵام بە پێی راپۆرتەکان هەموو بکوژان ئاڵمانیان بەجێ نەهێشتبوو. دەزگای سیخوڕی بریتانیا پۆلیسی ئاڵمانی ئاگادار کردبۆوە کە بکوژان هێشتا لە ئاڵمان ماونەتەوەو دوو کەسیان لە ماڵی برای یوسف ئەمینن. رۆژی ٤ی ئۆکتۆبری ١٩٩٢ پۆلیسی ئاڵمان هێرشی بردەسەر ماڵی یوسف ئەمین‌و دوو کەسیان بە ناوەکانی «یوسف ئەمین و عەباس راحل» قۆڵبەس کرد.
مێهدی ئیبراهیم زادە دەڵێ:

عەباس راحل كەسـێك بوو كە ئەركی لێدانی تیری خەلاسی لەسەرشان بوو. یوسف ئەركی راوەستان لەبەر درگای لەسەرشان بوو بۆ ئەوە كەس لە ریستورانەكە وەژوور نەكەوێ.

یوسف ئەمین‌و عەباس راحل لوبنانین‌و لە دادگا روون بۆوە كە هەردووكیان لە ساڵەكانی ١٩٨٥و١٩٨٦ لە دەورووبەری شاری رەشت‌و لە ئۆردووگایەكی سوپای پاسداران بۆ ماوەی ٦ مانگ دەورەیان دیبوو. دوای بەشدارییان لە شەڕی ناوخۆیی لوبنان چووبوونە ئاڵمان. بەڵام ئەم دوو كەسە لە بەڕێوەبەرانی گەلاڵەكە بوون.

عەباس راحل دوای گیرانی بێدەنگ دەبێ بەڵام دوایی چەند رۆژ یوسف ئەمین دانی بە تاوانەكەیدا ناو وردەكاری‌یەكی زۆری لە شێوەی چۆنیەتی تیرۆرەكەو بەڕێوەبەرانی سەرەكی پشت پەردە ئاشكرا كرد.

مێهدی ئیبراهیم زادە دەڵێ:

شوێن پەنجەی گیراوەكان‌و یەك لەوان عەباس راحل بە چەكەكەوە مابوو. چەكەكە دوای تیرۆرەكە لە نێو كیفێكی وەرزشیدا فڕێ درابووە پاركینگێكی ماشینەكان. چەكەكە لە رێگای ئیتلاعاتەوە گەیشتبووە دەستی كازم دارابی. كازمی دارابی كازرونی ئێرانی‌یەكی ناسراوە كە لە ساڵی ١٩٨٣ لە ئاڵمان بووە لە بەرانبەر حەرەكەتە ئیعتیرازی‌یەكانی خوێندكاران كە بە دژی كۆماری ئیسـلامی رێكیان دەخسـت بە توندی هەڵوێسـتی دەگرت‌و وەك مۆرەیەكی توندڕەوی كۆماری ئیسلامی ناسراوەو دوو، سێ جاریش بڕیار بوو لە ئاڵمان وەدەرنرێ.

حەمید نەوزەری لەم پێوەندی‌یەدا دەڵێ: كازمی دارابی ساڵی ١٩٨٠ هاوكلاسی من بوو، دووراودوور یەكترمان دەناسی‌و من دەمزانی كە ئەو لایەنگری رێژیمەو لە خۆپیشـاندانەكاندا كە لەبەردەم باڵوێزخانەكانی كۆماری ئیسلامی‌دا بە بۆنەی زەخت خسـتنە سەر زیندانیانی سیاسـی رێكدەخرا، كازمی دارابی سەردەستەی تاقمی حیزبوڵڵاو ئێرانی‌و لوبنانی بوو كە بەرگری لە باڵوێزخانەی كۆماری ئیسلامی دەكرد.

كازمی دارابی جیا لە بەشداری لە خۆپیشاندانەكان بە قازانجی كۆماری ئیسلامی‌و ئەندامبوون لە رێكخراوی ئیتلاعات‌و ئەمنییەتی ئێران، پێشینەی دیكەشی لە بنكەی پۆلیسی ئاڵماندا هەبوو.

ناوی كازم دارابی لە كارەسـاتی شـاری ماینس دا هەبوو كە گرووپە حیزبوڵڵایی‌یەكانی لایەنگری ئێران ئەندامانی خۆیانیان لە سەرانسەری ئاڵمان كۆ كردەوەو لە مانگی مارسی ١٩٨٢ هێرشیان كردە سەر ئەو خەوتنگە (خوابگا)یانەی كە خوێندكارانی ئۆپۆزیسیۆنی كۆماری ئیسلامی تێیدا دەژیان‌و خوێندكارێكی ئاڵمانی لەم رووداوەدا گیانی لەدەست دا. یەكێك لە گیراوانی ئەم رووداو كازمی دارابی بوو.

دوای رووداوی شـاری ماینس كازمی دارابی بە ٨ مانگ زیندانی مەحكووم كرا، بەڵام بە دەسـتێوەردانی وەزارەتی كاروباری دەرەوەی كۆماری ئیسلامی‌و باڵوێزخانەی ئێران لە بۆن‌و هەوڵی وەزارەتی دەرەوەی ئاڵمان بڕیار درا ناوبراوی تا كۆتایی خوێندن لە ئاڵمان بمێنێتەوە.

حەمید نەوزەری دەڵێ:

جیـا لـە دارابی ئەوانی تر وەدەرنران. كازمی دارابی تا ئەو رۆژەی كە وەك بەشـدار لە تیرۆری دادگای میكۆنووس قۆڵبەس كرا، خوێندكار بوو. دیارە كە ئەم مۆرەیە بۆ دەوڵەتی ئێران چەندە بایەخی هەبووە كە بە تایبەت ویستوویانە لە ئاڵمان بمێنێتەوە.

مێهدی ئیبراهیم زادە:

دارابی لە تیرۆری میكۆنووس دا رۆڵی «تداركاتچی» واتە رێكخستنی لە ئەستۆوە بووەو كەسێك بووە كە لوبنانی‌یەكانی بۆ ئەم كارە دۆزیوەتەوە. لە راستی‌دا دارابی رۆڵی رێكخستنی كارەكانی هەبووە بۆجێ‌بەجێ كردنی دانی تیرۆرەكە. ئامادە كردنی خانووی جێی متمانە بۆ تیرۆریستەكانیش لە ئەستۆی دارابی بووە.

كازمـی دارابی لە رێگای ئەمانی فەراهانی (باڵوێزی ئێران لە بێرلین)و جەوادی، ئەفسـەری ئەمنییەتی باڵوێزخانەی كۆماری ئیسلامی لە بۆن پێوەندی بە وەزارەتی ئیتلاعات‌و ئەمنییەتی وڵات (واواك)ەوە هەبووە. سەرەڕای ئەمەش بۆ باڵوێزخانەی كۆماری ئیسلامی كاری دەكردو بە پێی بەڵگەی فەرمی باڵوێزخانەی ئێران لە ئاڵمان ناوبراو لە ساڵی ١٩٩١دا وەك نوێنەری تەواو بڕیاردەری كۆماری ئیسـلامی لە غورفە (دیوی) ئێران بە رێكخراوی ئیدارەی پیشانگاكانی بێرلین ناسێندرا. كازمی دارابی جیا لە خاوەندارێتی بەقاڵی‌و سەوزی فرۆشی، ئەندامی ئەنجوومەنی ئیسلامیی خوێندكارانیش بوو. پاشان دادگا دەریخست كە دارابی لەگەڵ دوو كەس بە ناوەكانی بەهمەن برنجیان‌و سابت دیانەت گیلانی رێكخستنەكانی

ئەنجوومەنی ئیسلامی‌یان بەڕێوە بردوە. ئەم دوو کەسەش بە پێی بەڵگەکانی دادگا بۆ واواک کاریان دەکرد. جیا لە عەباس راحل‌و کازم دارابی کازرونی دوو کەســی دیکەش بە ناوەکانی محەممەد عەتریس‌و عەتاوڵلا ئەیاد گیران‌و قۆڵبەس کران کە هەردووکیان لوبنانی بوون.

پینج کەســی دیکەش توانیان هەڵێن‌و ئاڵمان بەجێ بهێڵن. ئەم ٥ کەســە بە پێی بەڵگەکانی دادگا بریتی بوون لە: سی ئێرانی‌و دوو عەرەب. گرینگترین کەســیان عەبدولڕەحمان بەنی هاشــمی، هاووڵاتی ئێرانی بوو کە راستەوخۆ وەک ئەندامێکی واواک لەژێر چاوەدێری ئایەتوڵا عەلی فەلاحیان دا کاری دەکرد. عەبدولڕەحمان بەنی هاشمی هەر ئەو کەسەیە کە بە تیربار دەسرێژی لە ڕێبەرانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران کرد. دادگا سەلماندی کە ناوبراو هەر ئەو کەسەیە کە لە ساڵی ١٩٨٧دا فرۆکەوانێکی ئێرانی لە ژنێف تیرۆر کرد. جیا لە عەبدولڕەحمانی بەنی هاشمی، کەسێکی دیکە بە ناوی محەممەدو کەسێکی دیکەش کە شۆفیریی مرسدێس بێنزەکەی لە ئەستۆ بوو هەردووکیان ئێرانی بوون و لە ئاڵمان هەڵاتن.

نەفــەری چــوارەم کە توانی خۆی دەرباز بکا ئەبووجەعفــەری ناو بوو. بە پێی بەڵگەکانــی دادگای میکۆنووس دوای تیرۆرەکە ئەبووجەعفەر خۆی گەیاندە ئێران‌و بۆ ماوەیەک لە هۆتێل ئازادی لە تاران مایەوە. پۆلیســی ئاڵمان لە دادگا شــایەتی ئەوەی دا کە هاوسەری ئەبوو جەعفەر چەندین جار لەگەڵ هاوسەرەکەی لە هۆتێل بە تەلەفۆنی پێوەندی گرتبوو. نەفەری پێنجەمیش ناوی ئەبوو محەممەد بوو کە بە پێی دوایین زانیاری‌یەکانی دادگا یەکێک لە پارێزەرانی شێخ فەزلوڵلا (یەکێک لە ڕێبەرانی شێعەکان لە لوبنان) بووە.

٦
لە بیرلین
داهێشتا
دادوەر هەیە

دۆزینەوەی وێنەکان‌و سەرچاوەی چەکی تیرۆریستەکان

قۆڵبەسکردنی یوسف ئەمین، عەباس راحل‌و کازم دارابی دەسکەوتێکی گرینگ بوولە ڕووداوی میکۆنووس دا. سەرەڕای ئەوەیکە پۆلیس ئەم سێ کەسەی قۆڵبەس کردبوو بەڵام هیچ شێوە زانیاری‌یەکی لەسەریان بڵاو نەدەکردەوەو پاشان روون بۆوە کە یوسف ئەمین‌و عەباس راحل «دوو بەندکراوی لوبنانی»، نکۆڵیان لە ناسیاویان لەگەڵ کازم دارابی کردوە. دوو پێشکەشکاری بەرنامەیەکی گرینگی تلویزیۆنی ئاڵمان بە ناوی «کۆنتراسکە« خاتوو سۆزان ئۆپاڵکاو ئاغای لۆبێر زیگمون، پێوە بوون سەبارەت بە گیراوەکان « یوسف ئەمین، عەباس راحل‌و کازم دارابی« بەرنامەیەک پێشکەش بکەن. بەڵام بۆ نیشاندانی شووناسی ئەو سێ‌کەسە پێویستیان بە وێنەکانیان هەبوو، لە هەموان گرینگتر وێنەی دارابی بوو کە دەیتوانی بەڵگەیەکی باش بێ بۆ پێوەندی دەوڵەتی کۆماری ئیسلامی‌و تیرۆری میکۆنووس.

ئەوان پێوەندی بە پەرویز دەستماڵچی‌یەوە دەگرن‌و داوای لێ دەکن لەم بارەوە یارمەتی‌یان بکات تا لە ئەگەری تەحویل دانەوەی کازمی دارابی بە دەوڵەتی ئێران پێشگیری بکرێت.

لەو پێوەندی‌یەدا پەرویز دەستماڵچی دەڵێ:

ئاغای دارابی پێشتر لەگەڵ رێکخراوێک کاری دەکرد بە ناوی «رێکخراوی خوێندکارانی موسوڵمان»، هێندێک لە خوێندکارانی موجاهیدینیــش لــەم رێکخراوەدا بــوون، دواتر ئەوان جیا بوونەوە. یەکــەم کارێک کە من کردم پێوەندیــم لەگەڵ هێندێک لەو موجاهیدینانە گرت تا بزانم ئەوان وێنەیەکی دارابیان لا پەیدا دەبێ، لەودا ســەرکەوتوو نەبووم. دارابی ماوەیەک لە قوتابخانەیەکی فەننی لە دێهلی دەیخوێند. من پێوەندیم بەوێوە گرت‌و دەمەویست لە رێگای ناسیاوێکی خۆمانەوە وێنەیەکی دارابی لە پەروەندەکەدا دەرکێشم. لەوێشدا سەرنەکەوتم. گوتیان پۆلیس هاتووەو پەروەندەکەی بردووە.

دەستماڵچی بە زیگمون دەڵێ: لە وەدەستهێنانی وێنەی دارابی‌دا سەرکەوتوو نەبووە. بەڵام چەند رۆژ دوای‌گەڕانەوەی لە سەفەری دێهلی لە کاتی گوێدان بە پەیامە زەبتکراوە تەلەفۆنیەکانیدا، سەرنجی بۆ لای پەیامێک رادەکێشرێ کە ئیدارەی ئاگاهی بۆی دانابوو.

دەستماڵچی پێوەندی بە ئیبراهیم زادەوە دەگرێو لێی دەپرسێ کە ئایا ئێوەش وەها پەیامێکتان بۆ هاتووە؟ ئیبراهیم زادە دەڵێ: پۆلیس چەند وێنەیەکی لە ماڵی برای یوســف ئەمین وەدەســت هێناوەو داوای لەو کردوە وێنەکان چاو لێبکاتو بەرپێوەبەرانی تیرۆرەکە شناسایی بکات. ئیبراهیم زادە دەڵێ: لە ئالبۆمی پۆلیس دا چاوی بە وێنەی دارابی، عەباس راحلو یوسف ئەمین کەوتوە.

دەســتماڵچی بڕیاردەدا کە ئەم وێنانە وەدەســتبهێنێ، پێوەندی بە پۆلیسەوە دەگرێ. پۆلیس داوای لێدەکات بۆ دیتنی وێنەکان بچێتە بنکەی پۆلیس. دەســتماڵچی داواکەی پۆلیس قبووڵ نــاکات. بە بیانووی ئەوەی کە خاوەن کارەکەی ئیزنی پێ ناداتو ناتوانێ بەردەوام شــوێنی کارەکەی بەجێ بێڵێ. بە پۆلیس پێشــنیار دەکا وێنەکان ببەنە شوێنی کاری دەستماڵچی.

پەرویز دەستماڵچی لەم بارەوە دەڵێ:

پێش ئەوەیکە ئەوان بێن من مونشییەکەی خۆم تێگەیاند کە ئەمڕۆ بڕیار وایە چەندکەسێک بێن بۆ ئێرەو کاریان بە منە. ئەگەر دیتت من لەگەڵ میوانەکان چووم بۆ شوێنێکی دیکە، بڕۆ سەرمێزەکەیان چاولێبکە، ئەگەر دیتت ئالبۆمێکی کراوە لەوێیە، هەڵیبگرەو ببیە کۆپی لێ هەڵگرە. ئەوان هاتنو دانیشتنو من خەریکی چاو لێکردن لە وێنەکان بووم. ئاغای ئیبراهیم زادە لە پەنامەوە خەریکی باسکردن لە وێنەکان بوو. لە ناکاو بێدەنگ بوومو وام نیشاندا کە ماندووم. پێشنیارم بە میوانەکان کرد کە زۆر ماندوومو چیدیکە ناتوانم چاولێبکەم، ئەگەر حەزتان لێیە چێشتخانەو شوێنی پشوودان ڕووبەڕووی ئێرەیە با بچین قاوەیەک بخۆین، ئەوانەش با لێرە بن. دەستماڵچی پێوەندی بە ئۆپاڵکاو زیگمونەوە دەگرێو پێیان دەڵێ وێنەکانی وەدەست هێناوە. ئەوان بۆ وەرگرتنی وێنەکان دەچن بۆ دەفتەری ئاغای دەستماڵچی.

دەستماڵچی دەڵێ:

وێنەیەک بوو لە دارابی، عەباس راحلو یوسف ئەمین، واتە سێ کەس لە تیمی تیرۆر کە قۆڵبەس کرابوون. دەست لە ئەستۆی یەکتری، لە شوێنی کاری ئاغای دارابی. لەوانەیە ئێجوە باوەڕ نەکەن، خاتوو ئۆپاڵکاو ئاغای زیگمون لە خۆشی وەدەستهێنانی ئەم وێنەیە پێیان سەرعەرز نەدەکەوت.

هیچکات پێیان وا نەبوو ئێمە حەوتوویەکە بەدوای ئەم وێنەوەینو لە ناکاو وێنەی هەرســێ کەســمان بەدەســت لە ئەستۆی یەکتری پەیدا کردوە.

بڵاو بوونەوەی وێنەی دارابی، راحلو یوســف ئەمین، لە بەرنامەی تلویزیۆنی «کۆنتراســکە»دا هەڵایەکی زۆری لێ کەوتەوەو بەیانی ڕۆژی دواتر بنکەی ئاگاهی دەستماڵچی بانگ کردو داوای لێکرد کە قبووڵی ئەوە بکات کە ئەو وێنەکانی داوە بە بەرنامەی «کۆنتراســکە». دەســتماڵچی دانی بەوەدا نەنا، چونکی هەڵگرتنی وێنە لە ئالبۆمی پۆلیس کارێکی نایاسایییە.

دەستماڵچی لەم پێوەندییەدا دەڵێ:

پێویــس بــوو من ئەو کارە بکەم بۆ ئەوەیکە ئێمە بتوانین بە شــێوەیەک ئەم کارە بەرەوپێــش بەرین. ئەم کارەی من زەرەری لە کەس نەداوە. ئێمە دەمانویســت ئەم بەربەســتانە بشــکێنینو ئەم ڕێگایە بکەینەوە بۆ ئەوەی پێش بە بەرەوپێشچوونی ئەم پەروەندەیە نەگیردرێ.

هەنگاوێکی دیکە کە ڕێخۆشکەری ئامادە بوونی ئیدیعانامەی دادستان بوو، ڕوون بوونەوەی سەرچاوەی ئەو چەکە بوو کە ڕێبەرانی کوردی پێ کوژرابوو. هەروەک پێشــتر گوێبیســتی بوون تیرۆریستەکان ئەو تیربارو کۆڵتەی کە پێی تیری خەلاسیان بە قوربانیانەوە نابوو لە جانتایەکی وەرزشیو لە پیشانگایەکی ماشین دا بەجێیان هێشتبوو، پۆلیس ئەو چەکانەی دۆزیەوە. لوبێرزیگمون لە ڕێگای یەکێک لە هاوڕێیانیەوە لە ئیدارەی ئاگاهی پێدەزانێ کە ئەو کۆڵتەی کە شناسایی کراوە لە کۆی ئەو چەکانەیە کە ســاڵی **١٩٧٢** لەلایەن ئیسپانیاوە تەحویلی ئەرتەشی شاهەنشاهی دراوەو دوای شۆڕشی **١٩٧٩** کەوتۆتە دەستی کۆماری ئیسلامیی ئێران.

باســی شناســایی چەکی تیرۆرەکەی میکۆنووس دەگاتە بڵاوکراوەکان، بەڵام دەوڵەتی ئاڵمان لە بەرژەوەندی خۆیدا نەدەدیت کە سەرچاوەی چەکەکانو بەستراوەییان بە دەوڵەتی ئێران رابگەیەنێت. ئەم گومانە لە نێو ئەندامانی کۆمیتەی ئۆپوزیسیۆنی ئێرانی (لە تاراوگە)و هەروەها بنەماڵەی قوربانیەکانیشدا هەبوو کە دەوڵەتی ئاڵمان دەیەوێ مەسەلەکە پوش بەســەر بکاتو نایەوێ ناوی کۆماری ئیسلامی زەق بێتەوە. پەرویز دەســتماڵچی لەگەڵ ڕۆژنامەوانێکی لاوی ئاڵمانی

ناسیاوی پەیدا کردبووو یەک دوو جارێکیش وێنەی بڵاونەکراوەو هێندێک هەواڵی پێدابوو کە بڵاوی بکاتەوە، ئەویش لە رۆژنامەی پڕتیراژی «بێسێڤ»دا بڵاوی کردبوونەوە. لەم پێوەندی‌یەدا دەستماڵچی دەڵێ:

یەکێک لەم وێنانە، وێنەیەکی عەباس راحل بوو کە لە سەوزی‌فرۆشی ئاغای دارابی‌دا خەریکی سەوزی خاڵی کردن بوو، پێم وت ئەمە وێنەی ئەو کەسەیە کە بە دەمانچە تیری خەلاسی بە قوربانیانەوە ناوەو کەس نیەتی. بە راستی خۆشم ئەم وێنانەم نەبوو. ئێمە ئەم وێنەیەمان کۆپی کردبوو. ئەوان ئەم وتارەیان لە لاپەڕەی **٣** دابەزاند.

دەستمالچی لەم کارە زۆر زوێر دەبێ، چونکی بڕیار وابوو لە لاپەڕە یەک دا چاپ بکرێ. هەواڵنێرەکە بەڵێنی پێ‌دەدا ئەمجارەیان حەتمەن لە لاپەڕە یەکدا هەواڵەکانی بۆ دادەبەزێنێ. دوای ئەوەیکە دەستماڵچی لە شناسایی چەکەکەو پێوەندی راستەوخۆی بە کۆماری ئیسلامی‌یەوە ئاگدار دەبێ بە دوای هەواڵنێری لاودا دەچێ.

دەستماڵچی دەڵێ:

پێم وت دەمەوێ شتێکتان پێ بدەمو ئەگەر ناتانەوێ لە لاپەڕەی یەکدا دایبەزێنن چاپی مەکەن. من بەڵگەیەکم لەگەڵ خۆم بردبوو کە بە هیچ شێوەیەک پێوەندی بەم چەکەوە نەبوو. ژمارەی پەروەندەی میکۆنووسم لە سەرەوەی ئەو بەڵگە نووسی. بەڵگەکەم لە دوورەوە راگرتو پێم وت: من ناتوانم ئەم بەڵگەیە بدەم بە ئێوە. ئەمە ژمارەی پەروەندەکەیە، من دەیخوێنمەوەو ئێوە بینووسن‌و پاشان لە پیوەندیی‌یە گشتی‌یەکانی پۆلیس پرسیار بکەن بزانن ئەمە پەروەندەی میکۆنووسە یان نا! لە خۆمەوە ژمارەیەکم خوێندەوە، چەکی میکۆنووس، کۆڵتی میکۆنووس لە رێکەوتی **١٩٧٢**وەوە فرۆشراوە بە ئەرتەشی شاهەنشاهی، لە کوێ فرۆشراوە ئەمەم پێ نەگوتن. پێی وتم دەبێ تۆ ئەوەمان پێ بڵێی. وتم ئیمکانی نیە، چونکی پێیان وتم نەڵێم. گوتی نەخێر وانابێ، من دەبێ لەگەڵ بەرپرسەکەم قسە بکەم، ئەم بەڵگەیە زۆر گرینگە. وتم ناتوانم بەڵام دەتوانم کارێک بکەم. من لەگەڵ ئەو کەسانەی کە ئەو بەڵگەیان پێ داوم قسە دەکەم، ئەگەر ئەوان رازی بوون من بە فاکس بۆتان دەنێرم. بەڵام مەرجێکم هەیە، ئەویش ئەوەیە کە دەبێ لە لاپەڕە یەک دایبەزێنن. لە خۆڕا ئەو شتەم دەگوت، چونکی کەس ئەو بەڵگەیەی پێ نەدابووم.

وتی باشە بزانم بەرپرسەکەم چی‌دەڵێ: پاش چەند دەقیقەیەک هاتەوەو وتی بەرپرسەکەم قبووڵی کردوو رازییە. منیش رۆیشتمەوە ماڵێ‌و دوای کاتژمێرێک تەلەفوونم بۆ کردەوەو پێم وت ناهێڵن من ئەو بەڵگە بدەم بە ئێوە. بەڵام مۆڵەتیان داوم نوسخەیەکی دەسخەتی ئەو بەڵگەیەتان بۆ بنێرم، دەتانەوێ؟! وتی بینێرە. منیش بە دەسخەت نووسیم: چەکی ژمارە ئەوەندە، کۆڵتی فلان لە ئێرانەوە هاتووەو خاوەنی ژمارە سریاڵی فلانەو لە ساڵی **١٩٧٢**وەوە بە جێی ئیسپانیا نووسیم ئاڵمان. زانیاری‌یەکان راست بوون، تەنیا وڵاتەکە هەڵە بوو.

رۆژی دووشەممە بوو کاتژمێر ٦ی بەیانی زەنگیان بۆ لێدام. دیتم لوبێرزیگمون، ئەو دۆستەم بوو کە لە تلویزیۆن کاری دەکرد، پێی وتم دەستماڵچی هیچت بیستووە؟ وتم نا چی بووە؟ وتی رۆژنامەی «بێسێڤ» لە لاپەڕە یەک دا هەواڵێکی بڵاو کردۆتەوە کە دەوڵەتی ئاڵمان چەکەکەی داوە بە ئێران!!و ئەم راپۆرتە لە ئاسۆشێتێدپرێس‌و زۆر لە رۆژنامەکانی دونیا بڵاو کراوەتەوە.

بڵاوبوونەوەی ئەم هەواڵە لە هەواڵدەرە نێونەتەوەیی‌یەکاندا بە شێوەیەکی نادروست بوو بە هۆی دژکردەوەی دەوڵەتی ئاڵمان. کاتژمێرێک دواتر دادستانی گشتیی ئاڵمان لە کۆنفرانسیکی چاپەمەنی‌دا دەڵێ: راستە کە ئەو کۆڵتەی کە لە تیرۆری میکۆنووس دا کەڵکی لێ وەرگیراوە لە کۆماری ئیسلامی‌یەوە هاتووەو لە ساڵی **١٩٧٢**دا تەحویلی ئێران دراوە بەڵام دەوڵەتێک کە ئەم کۆڵتەی بە دەوڵەتی ئاڵمان داوە ئیسپانیایە نەک ئاڵمان.

دەستماڵچی دەڵێ:

دادستانی گشتیی ئاڵمان لە هەڵوێستێکی راشکاوانەدا رایگەیاند کە چەکی تیرۆری میکۆنووس لە ئێرانەوە هاتووە.

دانپێدانانی دادستانی گشتیی ئاڵمان بەوەیکە چەکی تیرۆری میکۆنووس لە ئێرانەوە هاتووە خاڵێکی گرینگ‌و بەرچاو بوو لە پەروەندەی ئەم رووداوەدا.

٧ لە بێرلین داهێشتا دادوەر هەیە

ئیدیعانامەی دادستانی ئاڵمان

نزیک بە حەوت مانگ دوای بەڕێوەچوونی تیرۆری میکۆنووس لە مانگی مەی‌دا دادســتان ئیدیعانامەی خۆی ئامادە کردو پێشــکەش بە دادگای بەرزی بێرلینی کرد. دادستان لە ئیدیعانامەی ساڵی **١٩٩٣**ی خۆی‌دا ئاماژەو پێداگری لەسەر گەڵاڵەداڕێژی تیرۆری ڕێبەرانی حیزبی دێموکراتی کوردســتانی ئێران لە ریستورانی میکۆنووس لە لایەن کاربەدەستانی کۆماری ئیســلامیی ئێران کرد. دوای دووهەمین شــەڕی جیهانی بۆ یەکەمین جار دادســتانی ئاڵمان باسی تیرۆریزمی دەوڵەتی هێنایە گۆڕێ.

حەمید نەوزەری «بەرپرسی کانونی پەنابەران لە بێرلین» دەڵێ:

دەوڵەتی ئێران وەک بەڕێوەبەری ئەم تیرۆرە ناســراو دادســتان وتی دەیســەلمێنێ کە وەزارەتی ئیتلاعاتی کۆماری ئیسلامی‌و وەزیرەکەی «عەلی فەلاحیان» بەڕێوەبەری ئەم کارەساتە بوون.

دوای نزیک بە سێ حەوتوو لێکۆڵینەوە دادگای بەرزی بێرلین ئیدیعانامەی دادستانی قبووڵ کردو کارە سەرەتاییەکانی دادگا ڕێکخرا. **٢٨**ی ئۆکتۆبری **١٩٩٣** وەک ڕۆژی دەسپێکردنی دادگا دیاری کرا. دەوڵەتی کۆماری ئیسلامی لە هەوڵدابوو پێش بە بەڕێوەچوونی دادگا بگرێ. ڕێبەرانی کۆماری ئیســلامی لە بەرانبەر بەڕێوەنەچوونی دادگادا ئامادە بوون گەلێک ئیمتیاز بە دەوڵەتی ئیسرائیل بدەن. بەڵام کار لە دەستی ئاڵمان چووبووە دەرێ.

حەمید نەوزەری لەم پێوەندی‌یەدا دەڵێ:

ســێ حەوتوو پێش لە دەســتپێکردنی دادگا عەلی فەلاحیان لەگەڵ تاقمێکی دیکە ڕاستەوخۆ هاتنە ئاڵمان بۆ ئەوەی ئیمتیاز بدەن. ئیشمیت باوێر وەزیری راوێژکار لە دەوڵەتی ئاڵمان گوتی: فەلاحیان چوارجار داوای لێکردبوو بۆ هێندێک شت یارمەتیی ئاڵمان بدات: بارمتەکان ئازاد بکات، ئیمتیاز بە ئیسرائیل بدات، بارمتەکانی ئیسرائیلی ئازاد بکات‌و هێندێک کاری دیکە بکەن کە ئەوان لە وڵامدا وتبوویان:کار لە دەســتیان چۆتە دەرێ‌و کەوتۆتە دەستی دەزگای دادوەری‌و ئێمە ناتوانین هیچ گوشارێکیان بخەینە سەر.

مێهدی ئیبراهیم زادە دەڵێ:

ئیشــمیت باوئیر کە لە کاتی دەوڵەتی «هیلمۆت کۆڵ»دا وەزیری ڕێکخســتنی ڕێکخراوە ئەمنییەتی‌یەکان بوو، دانی بەوەدا نا کە عەلی فەلاحیان لە سەفەری ئۆکتۆبری **١٩٩٣**ی خۆیدا بۆ ئاڵمان داوای لێ کردوە کە پێش بە بەڕێوەچوونی دادگا بگرێ:

ئەوەیکە لە پێشــنیارەکەی ئێران بۆ مەعامەلە لەگەڵ ئاڵمان زۆرجێی سەرنجو تێڕامان بووو لە شایەتی دانی ئیشمیت باوێر لە دادگاش دا دەرکەوت ئەوە بوو کە کۆماری ئیسلامی ئامادە بوو ژمارەیەک لە بارمتەکانی ئیسرائیلی کە لە دەستی حیزبوڵڵا دیل بوون ئازاد بکات. ئەوە لە دۆخێکدا بوو کە زۆرجار کۆماری ئیسلامی وتووێژی لەگەڵ ئیسرائیلی بە خەتی سووری نیزامیی‌ئیسلامی ناوبردبوو.

داواکاری کۆماری ئیسلامی‌و وەزیری ئەمنیەتی ئەم وڵاتە لە دەوڵەتی ئاڵمان بۆ پێشگیری لە بەڕێوەچوونی دادگا ئەم پرســیارەی درووست کرد کە ئەگەر دەوڵەتی کۆماری ئیسلامیی ئێران دەستی لە تیرۆری ڕێبەرانی کورددا نەبووە بۆچی خوازیاری بەڕێوەنەچوونی ئەم دادگایەیەو ئامادەیە ئیمتیازگەلێک بدا.

تۆمەتبارانی قۆڵبەســکراو خۆیان ئامادەی بەرگــری دەکرد. بۆ هەرکام لە تۆمەتبــارەکان دوو پارێزەری دیاری کراو (تسخیری) لە باشترین پارێزەرەکانی ئاڵمان هەڵبژێردرا.

حەمید نەوزەری دەڵێ:

پارێزەرەکانی دادگای میکۆنووس لە بەناوبانگترین پارێزەرەکانی جەنایی بوون‌و زۆربەیان لە دادگاگەلێکی وەک دادگای

میکۆنووس پارێزەری تۆمەتبارەکانیان دەکرد.

کازمی دارابی جیا لە دوو پارێزەری دیاریکراو (تسخیری)، پارێزەرێکی دیکەشی هەبوو.

پرسیار ئەمەیە کە خەرجی ئەم پارێزەرە گرانقیمەتانە کێ دەیدا؟

حەمید نەوزەری لەم پێوەندی‌یەدا دەڵێ: پارێزەری سـێهەمی دارابی، یەکێک لە گرانقیمەتترین پارێزەرەکانی ئاڵمان بوو. شارەزایان دەیانگوت: بۆ ئەم سێ ـ چوار ساڵە بۆ نموونە دەبێ یەک میلیۆن مارکی وەرگرتبێ. ئەمە بوو کە کەسێ جیا لە دەوڵەتی ئێران نەیدەتوانی ئەم خەرجانە دابین بکا.

٨

له بێرلین
داهێشتا
دادوەر هەیە

دەسپێکردنی دادگایی

سـەرەڕای سەرجەم ئەو گوشارانە دادگا دەستی بە کارەکانی خۆی کردو دادستان ئیدیعانامەی خۆی خوێندەوە.

لەم پێوەندی‌یەدا حەمید نەوزەری دەڵێ:

دوای شـەڕی دووهەمی جیهانی بە گوێرەی ئیدعانامەیەک تیرۆریزمی دەوڵەتی هاتە گۆڕێو دەوڵەتی کۆماری ئیسـلامی ئێران وەک بەڕێوەبەری ئەم تیرۆرە ناسـراو دادسـتان وتی کە دەیسـەڵمێنێ کە وەزارەتی کۆماری ئیسلامیی‌و وەزیرەکە «عەلی فەلاحیان» کە ئەندامی هەیئەتی دەوڵەتەو ئۆرگانێکی رەسمی کۆماری ئیسلامی‌یە، بەڕێوەبەری ئەم رووداوەن.

هاوسەری نووری دێهکوردی «شۆهرە بەدیع» وەک شایەتی یەکەم بانگ کرایە دادگا:

شوهرە بەدیع دەڵێ:

من وەک شـکایەتکەری تایبەتی (شـاکی خصوصی) هەر لە رۆژی یەکەمی دادگاوە تا کۆتایی دادگا، بە جلی رەشەوە لەوێ بووم. لە رۆژەکانی یەکەمی دادگا، دادوەرەکان بڕیاریاندا یەکەم شایەت بانگهێشتی شوێنی شایەتی دان بکەن‌و ئەو کەسـەش من بووم کە زۆریش ئامادە نەبووم. بەڵام چونکی دەمزانی شتێک جیا لە راستی‌یەکان ناڵێم، دەسـبەجێ رۆیشتمو دەستم کرد بە وەڵامدانەوە. هەر لەو کاتەوە کە تەلەفونم بۆ کرابوو، دەمزانی کار کاری کۆماری ئیسلامیی ئێرانەو لە هەموو شوێنێک ئەوەم گوتو هەمووی ئەو دەنگۆیانەم رەتکردەوەو لە دادگا کۆماری ئیسلامیم وەک تاوانباری سەرەکی ناوزەد کرد. بە سەرنجەوە لە رەوتی دادگا ورد بوومەوە.

بە دوای خاتوو شۆهرە بەدیع دا ئەوانەی وا لە تیرۆرەکەدا رزگاریان ببوو، شایەتی‌یان داو بە وردی رووداوەکەیان گێڕایەوە. وردبینیی‌و دادپەروەری دادوەرەکان‌و دادستان شوێنی لەسەر هەموو لایەک دانابوو.

شوهرە بەدیع دەڵێ:

دادوەرەکان مرۆڤگەلێکی شەریفو مرۆڤدۆست، دادپەروەرو وردبین بوون. بە تایبەت سەرۆکی دادگا ناوبانگی بە گەورەترین‌و دادپەروەرترین دادوەری دادگاکانی ئاڵمان دەرکردبوو.

لە نێو زیاتر لە ١٨٠ شـایەت دا، شـایەتی دانی دووکەس لە لایەنە جۆراوجۆرەکانی دادگای میکۆنووس رۆڵی سـەرەکی‌و روونکەرەوەی هەبوو. یەکیان ئەبولحەسەن بەنی‌سـەدر، یەکەم سەرۆک کۆماری کۆماری ئیسلامی‌و ئەویتریان «ئەبولقاسـم مسباحی« ناسراو بە فەرهاد یان شایەتی ئیتلاعاتو ئەمنییەتی کۆماری ئیسلامی بوو کە دوای پێزانین بەوەیکە دیکوژن‌و بەرنامەیان بۆی هەیە لە ئێران هەڵاتو لە رێگای بەنی‌سەدرەوە بە دادگا ناسراو شایەتی دا.

شۆهرە بەدیع دەڵێ:

بەراستی ئاغای بەنی‌سەدر رۆڵێکی سەرنجراکێشی گێڕاو زۆری یارمەتی بە بەرەوپێش چوونی دادگا دا کە من‌و

کچەکەم وەک خۆمان زۆری سپاس دەکەین کە بێ هیچ هەڵوێستێک کێشەکانی بە جوانی روون دەکردەوە.

بەنی‌سەدر لە رۆژنامەیەکەیدا «انقلاب اسلامی در هجرت» لە زمان یەکێک لە سەرچاوەکانی خۆیەوە هێندێک زانیاری سەبارەت بە تیرۆری میکۆنووس‌و بەرێوەبەرانی بڵاوکردەوە کە سەرنجی دادستانی بۆلای خۆی راکێشاو داوای لێکرا بۆ شایەتی دان بچێتە دادگا.

حەمید نەوزەری لەم پێوەندی‌یەدا دەڵێ:

بەنی‌سەدر بەشێک لەو زانیارییانەی کە مسباحی پێی بووو هەروەها ئەو زانیاری‌یانەی خۆی کە لە رێگای هێندێک سەرچاوەی دیکەوە بە دەستی هێنابوو، پێشکەش بە دادگای کرد. بەنی‌سەدر لە سێ سەرچاوە قسەی کردو بۆ ئەوەی ناویان نەهێنێ بە «A.B.C» ناوی سەرچاەکانی دەهێنا. سەرچاوەی C کە لەگەڵ رێکخراوی ئەمنییەت کاری دەکردو توانی‌بوو لە ئێران هەڵبێ، ئەبولقاسم مسباحی بوو. بەنی سەدر پێوەندی‌یەکی لە نێوان دادستان‌و مسباحی‌دا ساز کرد.

بەڵام شایەتی C یان ئەبولقاسم مسباحی کێ‌یە؟! لەم پێوەندی‌یەدا پەرویز دەستماڵچی دەڵێ:

ئاغای مسباحی لە سەرەوەی رێکخستنی تۆری تیرۆریزمی رێژیم لە دەرەوەی وڵات بووو یەکێک لە دامەزرێنەرانی دەزگای ئیتلاعات‌و ئەمنییەتی ئێران‌و هاورێی گیانی بە گیانی سەعیدی ئیمامی بووو هەروەها لەگەڵ چەند کەسێک لەو کەسانەی کە لە دەرەوەی وڵات تیرۆریان بەرێوە بردووە قسەی کردبوو.

ئەبولقاسم مسباحی لە کاتی سەرکەوتنی شۆرشی ۷۹دا ۲۲ساڵی تەمەن بووو یەکێک لە پارێزەرانی ئایەتوڵڵا خومەینی بوو. پاشان بە فەرماندەی پادگانێکی تاران‌و دوو ساڵ دواتر ئایەتوڵڵا خومەینی ناردی بۆ پاریس. لە نێوەراستی ۱۹۸۰ی زایینی‌دا دەوڵەتی فەرانسە بە گومانی بەشداری کردن لە بۆمب دانانەووەکانی فەرانسە، مسباحی لەو وڵاتە دەرکرد. ئەبولقاسم چووە ئاڵمان‌و پێوەندی بە باڵوێزخانەی ئێرانەوە لە هامبۆرگ گرت. ئاغای مسباحی لە ساڵەکانی ۱۹۸۵و۸٦دا تۆرێکی تیرۆریستی لە ئورووپای رۆژئاوا پێکهێنا. ناوبراو لە دادگادا وتی: ئەندامەکانی ئەم تۆرە تیرۆریستی‌یە لە رێگای مزگەوتەکانەوە کۆ دەکرانەوەو کۆمەڵەی خوێندکارانی موسوڵمان لە ئورووپای رۆژئاوا هەر ئەو رێکخراوەی کە کازمی دارابی لە سەرۆکایەتی هەیئەتەکەی‌دا بوو بەرێوەبەریی کارەکانی دەکرد. ئاغای مسباحی لە دادگادا شایەتی ئەوەیدا کە دوای پێکهێنانی تۆری تیرۆر لە ئورووپا، بە بریاری خومەینی گەرایەوە ئێران تا سەبارەت بە ئامانجەکانی وەزارەتی ئیتلاعات‌و ئەمنیەت هاوکاری کەسانی دیکە بکا. مسباحی دەڵی: لە باسەکانمان دا سەبارەت بە ئامانجەکانی وەزارەتی ئیتلاعات دوو بۆچوون هەبو: یەکیان ئەوەیکە ئەم ئۆرگانە وەک چاووگوێی کۆماری ئیسلامی کار بکاو ئەوتریان ی‌ئەوەیکە دەبێ ئەم ئورگانە وەک کوتکێک وابێ بەسەر نەیارانی رێژیمەوەو مێشکیان بپرژێنێ.

بە پێی شایەتی دانەکەی ئاغای مسباحی ئایەتوڵڵا خومەینی لەسەر رای دووهەم بوو «سەرکوتی ئوپوزیسیۆن». ئەم بەشە لە قسەکانی ئەبولقاسم مسباحی لەگەڵ ئەوەیکە سەعید حەجاریان یەکێک لە دامەزرێنەرانی وەزارەتی ئیتلاعات‌و ئەمنیەتی کۆماری ئیسلامیی ئێران لە وتووێژێکدا لەگەڵ هەواڵنێری خوێندکارانی ئێران «ایسنا»دا لە خەرمانانی ۱۳۸٤ کردبوو، راست وەک یەک دەچوون. بەهەر حاڵ ئەبولقاسم مسباحی بەم رابردووەوە لە ئورووپا لانی‌کەم بۆ رێکخراوە سیاسی‌و ئەمنیەتی‌یەکانی ئورووپا کەسێکی ناسیاو بوو.

پەرویز دەستماڵچی لەم پێوەندی‌یەدا دەڵێ: زۆربەی سیاسەتڤانانی پلە یەکی ئورووپا لە حیزب‌و لایەنە جیاوازەکاندا مسباحی‌یان دەناسی، بەو هۆیەی کە لە ساڵی ۱۹۸۸ تا ۱۹۸۹ ناوبراو پێی ئەسپێردرابوو کە سەبارەت بە ئازادی بارمتەکانی رۆژئاوایی کە لە دەستی حیزبوڵڵای لوبنان دا بوون بۆ وتووێژ بێتە ئورووپاو ئامریکا.

٩

لە بیرلین داهێشتا دادوەر هەیە

چالاکیی «فریاد بزرگ علوی»

خاڵێکی گرینگو سەرنجراکێشی توێژینەوەکانی دادگای لێکۆڵینەوە لە جەنایەتی میکۆنووس، بوونی ئەبولقاسم مسباحی بوو. مسباحی یەکێک لە دامەزرێنەرانی ئیتلاعاتو ئەمنییەتی کۆماری ئیسلامی کە بە پێی قسەکانی خۆی لە دادگادا: لە ساڵی ١٩٨٨داو لە چاپێکەوتنێکی‌دا لەگەڵ «میتران» سەرۆک کۆماری فەرانسە، «دووما» وەزیری کاروباری دەرەوەی ئەو وڵاتەو «رۆناڵد رەیگان»، سەرۆک کۆماری ئامریکا، پێیان دەڵێ کە بە مەبەستی ئازادکردنی بارمتەکانی لوبنان دەبێ لەگەڵ ئێران بکەونە وتووێژەوەو پاشان چاوی بە «جیمی کارتێر» دەکەوێو لە لایەن ناوبراوەوە پەیامێکی نووسراوە دەباتە تاران بۆ ئایەتوڵڵا خومەینیو حوجەتولئیسلام رەفسەنجانی. مسباحی لە کاتی گەڕانەوەی بۆ تاران، لە فرۆکەخانەی مێهرئاباد پەیامەکە دەداتە کەسێک بەناوی موسەوی کە بەرپرسی پرۆتۆکۆلی فرۆکەخانەی مێهرئاباد بوو. لەم کاتەدا لە لایەن وەزارەتی ئیتلاعاتو ئەمنیەتی وڵاتەوە بە تۆمەتی خیانەت لە ماڵەکەیدا قۆڵبەس دەکرێ. لەم پێوەندی‌یەدا دەستماڵچی دەڵێ:

مسباحی خۆی دەڵێ لە خەویشدا بیرم لەوە نەدەکردەوە کە کەسێک غیرەتی قۆڵبەسکردنی منی هەبێت. بۆ ماوەی سێ مانگ بەند کراوە، لێیان داوەو ئەشکەنجەیان داوە. لە راستی‌دا گومانی ئەوەیان لێ کردبوو کە بۆ دەزگایەکی بیانی کار دەکاتو ئەم گومانە نەڕەوییەوە. چونکە دوای ئازاد بوونیشی نەیانهێشتبوو بگەڕێتەوە سەر پۆستو پلەی پێشووی خۆی. بەڵکو لە لایەن وەزارەتی ئیتلاعاتەوە پێی دەسپێردرێ کە چەند کۆمپانیایەک بۆ داپۆشینی کارە ئەمنییەتی دامەزرێنێ.

جیا لەو تێکۆشانە بەناو ئابورییەکانی ئاغای مسباحی پێوەندی خۆی لەگەڵ رێبەرانی کۆماری ئیسلامی وەک: عادڵیو نوربەخشو حسێن رۆحانی دەپارێزێو چەندین جار بانگهێشتی کۆبوونەوەکانی شورای ئەمنیەتی میللی دەکرێو تێیاندا بەشدار دەبێو لە زانکۆی تاران دا خەریکی دەرس وتنەوە دەبێت. مسباحی لە دادگای میکۆنووس دا وتی ناچار بوو بەشێک لە دەفتەرە ئابووری‌یەکانیو هەروەها چەند بەشێک لە کۆمپانیاکانی خۆی بدات بە وەزارەتی ئیتلاعاتو ئەمنییەت. پاسپۆرتەکەی زەبت دەکرێو کاتێک دەیەوێ بە مەبەستی وەرگرتنی پاسپۆرت بچێتە ئیدارەی «گزرنامە»، لە لایەن هاوڕێیەکی‌یەوە دەبیستێ کە بڕیاری گرتنی دەرکراوە. مسباحی هەست بەوەش دەکات کە لە لایەن هاوسەرەکەیەوە راپۆرتی لێدراوەو بۆی دەردەکەوێ کە هاوسەرەکەی بێ‌ئاگاداری ئەو کار بۆ دەزگای ئەمنییەتی کۆماری ئیسلامی دەکات. سەعیدی ئیمامیو یەکێک لە جێگرەکانی فەلاحیان ئاگاداری دەکاتەوە کە «کۆمیتەی تایبەت» دەستووری کوشتنی دەرکردووەو وا بڕیارە بە ماشین لێی دەنو ببێت بە «کامیونی».

پەرویز دەستماڵچی دەڵێ:

«کامیونی» بوون ئەوەیە کە شانۆسازی‌یەکی پێکدادانی ماشین دروست دەکەنو دەیانەوێ مسباحی بکوژن. ئەبولقاسم کە دەزانێ خێزانی بۆ دەزگای ئیتلاعاتو ئەمنییەت کار دەکا، بێ ئەوەی کە بە کەسێک بڵێ هەڵدێت بۆ پاکستانو لەگەڵ باڵوێزخانەی ئاڵمانو فەڕانسە پێوەندی دەگرێتو داوای ویزایان لێ دەکات. باڵوێزخانەکان ویزای پێ نادەن. چونکی دەیانزانی کە ئەگەر پەنابەری پێ بدەن لەگەڵ کۆماری ئیسلامی تووشی کێشە دەبن.

دوای دوو مانگ هەڵات هەڵاتێن پێوەندی بە ئەبولحەسەنی بەنی‌سەدر، یەکەم سەرۆک کۆماری ئێرانەوە دەگرێت. پێوەندی ناوبراو لەگەڵ بەنی‌سەدر دەگەڕێتەوە بۆ ئەو کاتەی کە لە لایەن ئایەتوڵڵا خومەینی‌یەوە چاوپێکەوتنی لەگەڵدا دەکات. مسباحی لە دادگادا وتی کە دوو جار لە لایەن ئایەتوڵڵا خومەینی‌یەوە مەئموور کراوە کە بڕواتە لای بەنی‌سەدرو پێی بڵێت کە ئیمام وتویەتی ئێمە بە هەڵەدا چووین، با بگەڕێتەوە بۆ تاران.

ئاغای بەنی‌سەدر وڵامی پەیامەکەی خومەینی دەداتەوەو بۆی دەنێرێ. هێنانو بردنی پەیامەکان لە ڕێگای

مسباحی‌یەوە بوو بە هۆی ئەوەی کە مسباحی بتوانێ دوای هەڵاتنی پێوەندی بە بەنی‌سەدرەوە بگرێ. بەنی‌سەدر دەیزانی کە مسباحی زانیاری‌یەکی وردو دەقیقی لەسەر کوشتارەکانی دەرەوەی وڵات بە تایبەت میکۆنووس هەیە، لە ئاکامدا بە هەوڵو تێکۆشـــانی بەنی‌ســـەدر پێوەندی نێوان دادستانی دادگای میکۆنووس‌و ئەبولقاسم مسباحی وەک شایەتی C ساز دەبێ.

پەرویز دەستماڵچی دەڵێ:

مسباحی هێندێک زانیاری دەدات بە بەنی‌سەدرو هەموو پێوەندی بە مسباحی‌یەوە دەگرن‌و دادستانی ئاڵمانیش پێوەندی پێوە دەگرێ. سەرەتا مسباحی داواکاری‌یەکان رەتدەکاتەوە، بەڵام پاشان بە هۆی ئەو پێوەندی‌یانەی کە پێوەی دەکرێ قبووڵی ئەوە دەکات کە بێتە دادگاو شایەتی بدات. شایەتی دانی مسباحی کە ئەویان بە شایەتی C ناو دەبرد، بێ ئەوەیکە بینەران‌و شـــکایەتکەرانی تایبەتی لێ بێت لە پشت دادگا داخراوەکان دا بەرێوە چوو. مۆڵەتی ئەوەش نەدرا وێنەو فیلمی لێ هەڵگرنەوە، پشـــتی لە دادگا کردبوو، بۆ ئەوەی کەس روخساری نەبینێ. بەڵام دوای دوو رۆژ گۆڤاری «ئیشپیگل» راپۆرتێکی تێرو تەســـلی سەبارەت بە قسەکانی مسباحی بڵاو کردەوە. بە بڵاو بوونەوەی قسەکانی شایەتی C کۆماری ئیسلامی شووناسی ئەو دەناسێتەوەو رادەگەیەنێ کە شایەتی C کەسێک نیە جیا لە مسباحی‌و پەروەندەیەک سەبارەت بە مسباحی دەداتە دادستان‌و ناوبراو بە گەلێک کاری خراپ تاوانبار دەکات تا لەم رێگایەوە بایەخی راپۆرت‌و شایەتی‌یەکانی دابەزێنێ. حەمید نەوزەری لەم پێوەندی‌یەدا دەڵێ:

دادســـتان وتی کۆڵێک کاغەزی بێ مۆریان ناردووە وەک بەڵگە! ئەم کارەیان داوێنی خۆیانی گرتەوەو لێکۆڵینەوەکان دەریانخســـتووە کە مســـباحی لە ســـاڵی ١٩٨١ەوە لە کاری ئەمنییەتی‌دا بووەو لە کام تیرۆردا دەســـتی هەبووە. دادگا بۆی دەرکەوت کە تەواوی ئیدیعاکانی مســـباحی لە پەروەندە ئەمنییەتی‌یەکانی ئوروووپادا ســـەبت بووەو شکو گومانێک نەماوەتەوە. دوای ســـەلمێندرانی شووناسی مسباحی‌و روون بوونەوەی دروست‌و راست بوونی قسەکانی ناوبراو، یەکێک لەو خاڵانەی کە لە لایەن ئەوەوە روون بۆوە «رەمزی چالاکی‌یەکە« بوو. پۆلیس لە لێکۆڵینەوەکانی خۆیدا زانیبووی کە پێش لە بەرێوەچوونی تیرۆرەکە لە میکۆنووس، باڵوێزخانەی کۆماری ئیسلامی لە ئاڵمان رەمزێکی سەبارەت بەم چالاکی‌یە لەگەڵ دەوڵەتی ئێران گۆڕیوەتەوەو تیرۆری رێبەرانی کورد لە ریســـتورانی میکۆنووس بە ناوی «فرشـــاد بزرگ علوی« ناوزەد کراوە. لە نێو ئێرانی‌یەکان دا ئەم پرســـیارە هاتە گۆرێ کە بۆچی ناوی چالاکی‌یەکە «فرشاد بزرگ علوی«یە؟! ئایا کۆماری ئیسلامی دەیەوێ کەسایەتی ئاغای «بزرگ علوی« نووسەری ناوداری ئێرانی، دانیشتووی ئاڵمانی بروخێنێ؟ ئەگەر وایە بۆچی فرشاد؟ چونکی ناوی ئەم نووسەرە ئاغای «بزرگ علوی«یە نەک «فرشاد»؟!

پەرویز دەستماڵچی دەڵێ:

پاشان کە ئاغای مسباحی هەڵات، لە دادگا باسی ئەوەی کرد کە ئەمە «فرشاد بزرگ علوی« نیە. ناوبراو رەمزەکە دەزانێ. لە تاران نەفەرێک پێی وتبوو، «فریاد» هەمان هاوارەو «بزرگ علوی«یش واتە گەورەی شـــێعەکان ئایەتوڵلا خامەنەیی!

١٠ له بێرلین داهێشتا دادوەر هەیە

کۆمیتەی کۆشکی فیروزە

وێکچوونی زانیاری‌و وردەکاری‌یەکانی چالاکیی وەزارەتی ئیتلاعات‌و ئەمنییەتی کۆماری ئیسلامی لە ئوروووپاو کوشتاری ٨٩ کـــەس لـــە نەیارانی دەوڵەتی کۆماری ئیســـلامی لە ئورووپای رۆژئاوا ـ لە کاتی پێکهاتنی ئـــەم دەوڵەتەوە تا کاتی شایەتی دانەکەی ئەبولقاسم مسباحی لە دادگای میکۆنووس بایەخی قسەکانی مسباحی بە توندی بردە سەرێ‌و یەکێک لەو زانیارییانە کە لە لایەن ئەبولقاســـم مســـباحی «شایەتی Cیەوە« پێشکەش بە دادگا کرا، مەسەلەی تیرۆری هادی خورسەندی «گنز پرداز»ی گەورەی ئێرانی بوو لە لەندەن.

لەم پێوەندی‌یەدا پەرویز دەستماڵچی دەڵێ:

ئاغای مسباحی وتی: یەکێک لەو تیرۆرانەی کە خۆم بەرپرسی بەڕێوەبردنی بووم، کوشتنی تەنزنووسی ئێرانی، هادی خورسـەندی بوو کە لە لایەن ئایەتوڵڵا خومەینی‌یەوە بڕیاری کوشـتنی هادی خورسەندیم پێ درا.بەم بۆنەوە لەگەڵ باڵوێزی ئێران لە هامبورگ چووینە فەڕانسە تاکوو چاومان بە بە دوو تیرۆریستی ئەلجەزایری بکەوێ. من دەستخەتی بڕیاری ئیمام خومەینیم بۆ خوێندنەوەو بۆم وەرگێڕان‌و نیشـانەکانی هادی خورسـەندیم پێ‌دان‌و بڕیار درا ئەوان بچنە لەندن‌و هادی خورسەندی بکوژن.

بەڵام بۆچی ئەبولقاسم مسباحی دوای تەکمیل بوونی گەڵاڵەی تیرۆری هادی خورسەندی پۆلیسی بریتانیا لەم تیرۆرە ئاگادار دەکاتەوە؟

حەمید نەوزەری دەڵێ:

ئەبولقاسم مسباحی وتی: بۆیە ئەو کارەم کرد چونکی ئەو شێوە کاری من نەبوو. ناوبراو پۆلیسی بریتانیا لەم تیرۆرە ئاگادار دەکاتەوەو کەسانێک بڕیار بوو ئەم تیرۆرە بەڕێوە بەرن قۆڵبەس کران.

خودی هادی خورسەندی دەڵێ:

شایەتی C « ئەبولقاسم مسباحی« وردەکاری‌یەکانی وت. ئەو شەقامەی کە منی تێیدا دەژیام‌و ئەو کاتژمێرەی کە بڕیار وابو ئەم رووداوە بقەومێ. کاتێک کە شایەتی C ئەمانەی وت، دەسبەجێ زانیم کە خودی خۆی ئەم مەسەلەی داوە بە دەستەوە، بۆ من زۆر سەرسووڕهێنەر بوو. خودی ئایەتوڵڵا خومەینی ئەم حوکمەی مۆر کردبوو.

دادگا ئیمکانی ئەوەی هەبوو کە شایەتی دانەکان‌و بەڵگەکانی پێوەندیداربە تیرۆرەکانەوە پێکەوە هەڵسەنگێنێ‌و رێکیان بخات. وێکچوونی راپۆرتەکانی مسـباحی لەگەڵ راپۆرتی رێکخراوەکانی ئورووپا رۆژبەرۆژ بایەخی شـایەتی دانەکانی دەبردە سەرێ. لە پێوەندی گرتنێکدا لەگەڵ دەزگای ئەمنییەتی بریتانیا دەرکەوت کە ئەو وردەکاری‌یانەی کە لە لایەن مسـباحی‌یەوە وتراوە بە تەواوەتی لەگەڵ زانیاری‌یەکانی پۆلیسی بریتانیا سەبارەت بە تیرۆری خورسەندی وەک یەک دەچن‌و ئەمەش بوو بە هۆی باوەڕ پێکردن بە زانیاری‌یەکانی ئەبولقاسم مسباحی.

حەمید نەوزەری دەڵێ:

گرینگی مەسەلەکە لەوەدابوو کە ئەو زانیاری‌یانەی کە مسباحی دابووی، لە زۆربارەوە لەگەڵ زۆرێک لەو زانیاری‌یانەی کە پێشتر لە لایەن هێندێک سەرچاوەی دیکەوە درابوو، وەک یەک دەچوون.

ئاغای مسـباحی لە شایەتی‌دانەکانی خۆیدا باسی لەوە کرد کە لە کۆمیتەی تایبەتەوە بڕیاری کوشتنی جیابیران لە ناوخۆو دەرەوەی وڵات دەدرێ‌و چونکی ئەم کۆمیتەیە لە کۆشکی فیرووزە کۆبوونەوەکانی خۆی دەگرێ، بە کۆمیتەی کۆشکی فیرووزە بەناوبانگەو ناو نراوە.

لەم پێوەندی‌یەدا مێهدی ئیبراهیم زادە دەڵێ:

لە سەرچاوەی جۆراوجۆرەوە ئەم زانیاری‌یە درابوو کە لە کۆشکی فیرووزە «لە قەراغ شاری تاران» لە کاتی دەوڵەتی رەفسـەنجانی «دەوری دووهەم» کۆمیتەیەک دادەمەزرێ کە پێک هاتووە لە: سـەرۆک کۆمار، وەزیری ئیتلاعات، وەزیری کاروباری دەرەوە، سەرۆکی سوپاو چەند فەرماندەیەکی نیزامی. لەم کۆبوونەوانەی کۆمیتەی تایبەت دا، بۆ وێنە عەلی فەلاحیان «وەزیری ئیتلاعات» ناوی کەسێکی دەهێناو دەیگوت «ئەمە نەیاری ئێمەیەو دەبێ لەنێو بچێ»، ئەو کۆمیتەیە بڕیاری دەدا کە ببێت یان نەبێت. پاشان ئەو کۆمیتەیە گەڵاڵەی بەڕێوەچوونی تیرۆرەکەی دەدا بە وەزارەتی ئیتلاعـاتو وەزارەتی ئیتلاعاتیش بۆ خـۆی چەندین تیمی جیاوازی هەبوو کە یەکێک لـەو تیمانە، تیمێک بوو کە «شەریف» کاری تێدا دەکرد. ناوبراو کارەکەی بەسترابۆوە بەوەیکە بە بۆنەی جیاوازەوە هەوڵی دەدا هاوڕێکانی خۆی لە ئۆرگانەکانی جیاوازەوە هەڵبژێرێ‌و کۆیان کاتەوە.

ئەبولقاسـم مسـباحی لە دادگادا سـەبارەت بە عەبدولڕەحمان بەنی‌هاشمی، کەسـێک کە بە تیربار لە ریستورانی میکۆنووس رێبەرانی کوردی تیرۆر کرد، دەڵێ: بنەماڵەکەی لە شاری نەجەفی عێراق لەگەڵ ئایەتوڵڵا خومەینی دەژیان. برایەکی لەشەڕدا کوژراو برایەکی دیکەشی بەناوی «عەبدولنەجیب» ئەندامی سوپای پاسدارانی شۆرشی ئیسلامی‌یەو لە لوبنان خەریکی تێکۆشانە. ئاغای مسباحی لە دادگادا وتی: تیمەکانی تیرۆر کۆماری ئیسلامی لە بواری رێکخراوەییەوە سەربەخۆن‌و ئەندامی هیچ رێکخراوێک نین. ئیمکاناتەکەیان لە کۆمیتەی تایبەتەوە دابین دەکرێ کە لەژێر چاوەدێری

ئایەتوڵڵا خامەنەیی‌دایە. بە وتەی ناوبراو بەرپرسی تیمەکانی تیرۆر لە دەرەوەی وڵات بنکەی زانیاری کۆماری ئیسلامی‌یە لە هەر وڵاتێک. بنکەی زانیاریی لە ئاڵمان سەرکۆنسولگەری ئێرانەو لە کاتی تیرۆری میکۆنووس دا بەرپرسی ئەم بنکە زانیاری‌یەی کۆماری ئیسـلامی، کۆنسولی ئێران بوو لە فرانکفۆرت. خاڵێکی گرینگی دیکەی شایەتی‌یەکانی مسباحی، باسـکردن لە پێکهاتەیەکە کە نیشان دەدات، لە سەرەتای شۆرشـەوە زۆربەی بڕیاری کوژران‌و لەنێوبردنی جیابیران لە لایەن ئایەتوڵڵا خومەینی‌یەوە بە پەسـند گەیشتووەو دوای ئەویش ئایەتوڵڵا خامەنەیی بڕیاری کوشتنی جیابیرانی داوەو سەرپەرشتی کردووە.

لەم پێوەندی‌یەدا پەرویز دەستماڵچی دەڵێ:

ئاغای مسـباحی دەیگوت: تا ئەو کاتەی ئایەتوڵڵا خومەینی زیندوو بوو، تەواوی کوشـتارەکان بێ‌ئەملاو ئەولا چ لە ناوخـۆو چ لـە دەرەوەی وڵات، بە بڕیاری ناوبراو بەڕێوە دەچوو. دوای مردنـی خومەینی کۆمیتەیەک پێکهات بەناوی کۆمیتەی چالاکیی تایبەت، کە لە ڕاستی‌دا بڕیاری کوشتاری جیابیرانی دەردەکردو پاشان بڕیارەکە دەدرا بە کۆمیتەیەک لە کۆشکی فیرووزە کە گەڵاڵەی بەڕێوەبردنی تیرۆرەکەی دادەڕشتو لە دوو نوسخەدا پێشکەشیان دەکرد، یەکیان لە دەستی سەرۆک کۆمارو ئەویتریان لە دەستی ڕێبەر. دوای ئەوەیکە سەرۆک کۆمارو ڕێبەر گەڵاڵەکەیان پەسند دەکرد، گەڵاڵەکە دەدرایە یەکێک لە یەکەکان، یان وەزارەتی ئیتلاعات یان سوپا، سوپای قودس‌و هتد... بۆ بەڕێوە بردنی.

هەروەها ئاغای مسباحی شایەتی دا کە بۆ ئامادە کردنی کارە سەرەتایی‌یەکانی تیرۆری میکۆنووس، ئایەتوڵڵا فەلاحیان لە هاوینی **٩١** دا مەئمووریەتی بە کەسـێک بەناوی «هادوی« دا بچێتە ئاڵمان. «هاودودی« کەسـێک بوو کە لەژێر ناوی بەڕێوەبردنی کۆمپانیای «سمسام کالا» کاری بۆ واواک دەکرد. وەزارەتی ئیتلاعاتی ئێران پێوەندی نێوان هادوی‌و کەسێک دا ساز کرد بە نازناوی «دوکتور واو». هاودی لە ماوەی دوو، سێ مانگی مانەوەی خۆیدا لە ئاڵمان، لە ماڵی واودا دەژیا. هاودودی لە گەڕانەوەیدا راپۆرتێکی دا بە فەلاحیان کە چالاکیی «فریاد بزرگ علوی« وەک وترابوو، بەڕێوە چوو. پێویستە وەبیر بێنینەوە کە هێندێک لەو زانیاری‌یانەی کە ئاغای مسباحی دابووی بە پۆلیسی ئاڵمان‌و کاربەدەستانی ئەم وڵاتە، لە دادگا ئاشکرا نەکران، چونکی مەترسی ئەوە لە ئارادا بوو کە بێتە هۆی گرفت بۆ هێندێک کەس لە ئێران.

دەستماڵچی دەڵێ:

ئاغای مسباحی وتی: ئێمە لە کاتی دامەزرانی کۆماری ئیسلامی‌یەوە تا ئێستا «**١٩٩٦**» تەنیا لە ئورووپای ڕۆژئاوادا **٨٩** کەسمان لە ئەندامانی ئۆپوزیسیۆنی ئێران کوشتووە کە لە ڕاستی‌دا ئێوە هیچ ئاگاداری‌یەکتان لە هێندێکیان نیە.

شوهرە بەدیع دەڵی:

کاتێک کە شـایەتی C « ئەبولقاسـم مسـباحی« هێندێک مەسـەلەی باس کرد، ئێمە لە تەواوی روخسارەکاندا سەرسووڕهێنەری‌یەکمان دەدیت، ئەوەیکە چۆن دەبێ ڕێژیم ئەوەندە جینایەتکار بێ کە تەنانەت لەگەڵ ئەوانەی خودی ئەو ڕێژیمە ئەوەندە نزیک بوون، ئاوها هەڵسووکەوتی کردبێ؟

بەرەوپێشچوونی کارەکانی دادگا بە تایبەت قسەکانی «ئەبولقاسم مسباحی«و بڵاوبوونەوەی زانیاری‌یەکانی ناوبراو، ڕۆژ لەگەڵ ڕۆژ لە نیگەرانی‌یەکانی کۆماری ئیسلامی زیاد دەکردو لە ئاکامدا بوو بە هۆی ئەوەیکە مەلاکانی دەوڵەتی لە قوم فتوای کوشتنی دادستان‌و دادوەرەکانی دادگایان دەرکرد.

١١ **له بێرلین داهێشتا دادوەر هەیە**

حوکمی گرتنی فەلاحیان

جیا لە شایەتی دانی ئەبولقاسم مسباحی (شایەتی C)و ئەو زانیاری‌و بەڵگانەی کە لە دەزگا ئەمنییەتی‌یەکانی ئورووپاو ئامریکادا هەبوون، شـایەتی دانی دوو کەس لە کاربەدەسـتانی پایەبەرزی دەوڵەتی ئاڵمانیش ڕۆڵێکی دیارو بەرچاوی لە ڕەوتی دادگای پێراگەیشتن بە جەنایەتی میکۆنووس دا گێڕا. سەرەتا شایەتی دانی ئاغای «گرونیروال»، بەرپرسی بەشی

پێوەندیدار بە ئێران لە دەزگای دژی ئیتلاعاتی ئاڵمان.

لەم پێوەندی‌یەدا پەرویز دەستماڵچی دەڵێ:

ئاغای «گرونیروال» کاتێک کە رۆیشــت، هەرچی پرســیاریان لێ کرد وتی: زۆر بە داخم ناتوانم وڵام بدەمەوە، بە هۆی ئەوەیکە وەزارەتی نێوخۆ مۆڵەتی وڵامدانەوەی بە من نەداوەو ئەمانە نهێنی حکومەتن. لەو کات دا سیاســەتیی ئاڵمان ئەوە بوو تۆمەتبارەکان بگرن‌و کردەوەکە مەحکووم بکەن، بەڵام ناوێک لە کۆماری ئیسلامی نەهێنن.

بێ‌دەنگی ئاغای وال کە لە باری یاساییەوە نەیدەتوانی زانیاریە نهێنی‌یەکانی وڵاتەکەی (دەوڵەتی ئاڵمان) بدات بە دادگا زۆری نەخایاندو ماوەیەک دواتر لە نامەیەکدا بۆ دادگایی نووســی: یەکێک لە وڵاتانی دۆســتی ئاڵمان منی بانگهێشتی ناوەندی زانیاری‌یەکانی خۆی کردەوەو پەروەندەیەکی تایبەت بە کوشتارەکانی میکۆنووس کۆ کردۆتەوە بۆ خوێندنەوە داویە بە من. کاتێک کە ئاغای گرونیروال دوای خوێندنەوەی ئەم بەڵگانەی وڵاتەکەی دۆستی ئاڵمان بۆی دەردەکەوێ کە ئەو زانیارییانە بە تەواوەتی لەگەڵ ئەو بەڵگانەی کە لە دەســتی دەوڵەتی ئاڵمان دا بوون وێکدەچن. ئەمجارەیان چونکی زانیاری‌یەکانی وڵاتی خۆی وەدەست نەهێنابوو، بەربەستێکی یاسایی نەبوو بۆ ئەوەی مۆڵەتی پێ نەدا ئەو زانیارییانە بدات بە دادوەرەکانی دادگا.

پەرویز دەستماڵچی دەڵێ:

ئاغای گرونیروال لەو بەڵگەیەدا نووسی: بە پێی ئەو ئاگاداریانەی کە ئێمە هەمانە، تیرۆری میکۆنووس کاری دەوڵەتی کۆماری ئیســلامی‌و وەزارەتی ئیتلاعاتو ئەمنییەتی ئێرانەو سی حەوتوو پێش لە تیرۆرەکە تیمێک لە ئێرانەوە هاتووە شــوێن‌و رێگای تیرۆرەکەی تاوتوێ کردوەو بۆ جێ‌بەجێ کردنی تیرۆرەکە تیمێکی زەربەتی لە ئێرانەوە هاتووەو ئەم کارەی کردوەو لە شەوی رووداوەکەدا سیخوڕی فەلاحیانیش لە رێستوران بووە. واتە ئەم راپۆرتە ئەوەندە وردو دەقیقە کە رەتناکرێتەوە.

شایەتی دانێکی دیکە کە خاڵێکی وەرچەرخان بوو لە دادگای میکۆنووس دا، شایەتی دانی «بیرت ئێشمیت باور» وەزیری رێکخستنی رێکخراوە ئەمنییەتی‌یەکانی دەوڵەتی ئاڵمان بوو.

مێهدی ئیبراهیم زادە دەڵێ:

«بیرت ئێشــمیت باور» دانی بەوەدا نا کە لە ســەفەرەکەی عەلی فەلاحیان لە ئۆکتۆبری ســاڵی **١٩٩٢** بۆ ئاڵمان، فەلاحیان داوای لێکردوە پێش بە دەسپێکردنی دادگای میکۆنووس بگیرێ.

لە بەشێک لە یادداشتەکانی دەفتەری سەدر ئەعزەمی ئاڵمان سەبارەت بە چاوپێکەوتنی ئایەتوڵڵا فەلاحیان‌و تووێژی لەگەڵ ئێشمیت باوردا هاتووە:

فەلاحیان بە ئێشمیت باور دەڵێ: ئێران زۆری یارمەتی ئاڵمان داوە، بۆ وێنە شوێنەواری لەسەر «حمادی«یەکان دانا بۆ ئەوەی بارمتەکانی ئاڵمان رزگار ببن. لە بەرانبەردا ئێران چاوەڕوانی لە ئاڵمان ئەوەیە پێش بە بەڕێوەچوونی دادگای جینایی لە بێرلین بگرێت کە بە نارەوا ئێرانی تێدا تاوانبار کراوە.

لە راپۆرتێکی ســەدرئەعزەمی ئاڵمان دا هاتووە: ئێشــمیت باور داواکەی فەلاحیانی رەتکــردەوە. فەلاحیان دوای ئاماژەکردنی دووبارە بە یارمەتی‌یەکانی ئێران بە ئاڵمان‌و دانی هێندێک پێشــنیار بە ئاڵمان، پێی لەســەر ئەوە داگرت کە: ئاڵمان دەبێ شوێن لەسەر دادگای میکۆنووس دابنێ. لەم کاتەدا پارێزەرەکانی کازمی دارابی کازرونی لە رێکەوتی **١٨** مەی **١٩٩٥**دا خوازیاری شایەتی دانی ئایەتوڵڵا فەلاحیان، وەزیری ئیتلاعاتو ئەمنییەتی کۆماری ئیسلامیی ئێران «واواک» بوو لە دادگا. فەلاحیان لە شایەتی دانەکەیدا کە بۆ دادگای ناردبوو هەر شێوە پێوەندی‌یەکی کازمی دارابی کازرونی لەگەڵ دەزگای ئەمنییەتی کۆماری ئیسلامی رەتکردەوەو تەنانەت پێوەندی جەوادی‌و مورتەزا غوڵامی کە لە باڵوێزخانەی ئێران لە بۆن کاریان دەکردو هەروەها پێوەندی ئیمامی فەراهانی «سەرکونســولگەری بێرلین»ی لەگەڵ کازم دارابی رەتکردەوە. بەردەوام لە دادگا ناوی ئایەتوڵڵا فەلاحیان دووپات دەبۆوەو لە شایەتی‌دانە سەرەکی‌یەکاندا ناوی فەلاحیان لەسەرووی هەموو ناوانەوە بوو، هەمووی لێکۆڵینەوەکان سەبارەت بە چۆنیەتی بەڕێوەچوونی تیرۆرەکە بەناوی کەسێک کۆتایی پێدەهات، ئەویش ئایەتوڵڵا عەلی فەلاحیان بوو. لە ئاکامدا لێکۆڵەری دیوانی بەرزی فدراڵ لە ئاڵمان لە رێکەوتی **١٤**ی مارسی **١٩٩٦**دا حوکمی گرتن‌و قۆڵبەسکردنی ئایەتوڵڵا عەلی فەلاحیانی دەرکرد.

وەزیری رێکخراوە ئیتلاعاتی‌و کاروبارە ئەمنییەتی‌یەکانی کۆماری ئیســلامیی ئێران، عەلی فەلاحیان لە دایکبووی

ساڵی **١٩٤٩** لە نەجەف ئاباد، شوێنی خزمەتو ژیان لە تاران. زانیاری‌یەکی زیاتر سەبارەت بە فەلاحیانو شوێنی ژیانی لەدەســـت دا نیە، دەبێ بنێردرێتە زیندانی کاتی. ناوبراو بە توندی گومانی لەســـەرە کە لە رۆژی **١٧**ی سێپتامبری **١٩٩٢** لە بێرلینو بە هاوکاری هێندێک کەسی دیکەو بە نیازی پەستو خراپو بە کەڵک وەرگرتن لە کەرەسەی مەترسی‌دار، چوار کەســـیان تیرۆر کردووە هەوڵی کوشتنی کەسێکی دیکەی داوە. ئەم تاوانە بە پێی مادەکانی **٢١١**و **٢٥**ی بەندی **٢**، **٢٣**و**٢٥**ی یاسای کەیفەری فدراڵ بە جینایەت ناوزەد دەکرێ.

دوکتور ولف دادوەری دیوانی بەرزی وڵات ئەم حوکمەی تەئید کردوو لە دەربڕینی راوبۆچوونی خۆی وێڕای ئاماژە بە رەوتی لێکۆڵینەوەکانو خستنە ژێرفشاری شایەتەکان لە لایەن کۆماری ئیسلامی‌و بۆچوونی کارناسانو هەروەها هێندێک ئاماژە بە قسەکانی ئایەتوڵلا فەلاحیان لە تلویزیۆنی دەوڵەتی ئێران لە رێکەوتی **٣٠** ئووتی **١٩٩٢**، نووسی:

بە پێی ئەو زانیاری‌یانەی لە دەست دایە، ئیمکانی جیدی هەیە کە تاوانبار فەلاحیان، دەست بداتە جەنایەتێکی زیاتر. تیرۆری دیپلۆماتی پێشـــووی ئێران کازم رەجەوی لە **٢٤**ی ئاوریلی ســـاڵی **١٩٩٠** لە دەوروبەری ژنێف، تیرۆری سەرۆک وەزیری پێشـــووی ئێران بەختیار لە **٦**ی ئووتی ساڵی **١٩٩١** لە دەوروبەری پاریس، تیرۆری نەقدی بەرێوەبەری شورای میللی مقاومەتی ئێران لە **١٦**ی مارسی **١٩٩٣** لە رۆم، هەر هەموویان لە کاتی کارکردنی فەلاحیانو بە پێی بەڵگەکان لە کاتی بەرپرسایەتی ئەو لە وەزارەتخانەکەیدا کە ناوبرا سەرۆکایەتی‌یەکەی لەسەرشان بوو بەرێوە چوون. بە هۆی قورسی تۆمەتەکان، بریاری گرتنی بە باش دەزانرێ.

دوای دەرکردنـــی حوکمی گرتنی ئایەتوڵلا عەلی فەلاحیانو روون بوونەوەی ئەو مەســـەلانەی کە لە دادگادا هاتنە گۆڕێو سەرکەوتنی دادستان لە سەلماندنی تاوانبار بوونی فەلاحیان لە ئیدیعانامەکەیدا لەسەر ئەوەیکە تیرۆری میکۆنووس لە لایەن کۆماری ئیسلامیی ئێرانەوە بەرێوە چووە، لە ئێران خۆپیشاندانێک دژ بە ئاڵمان رێکخراو هێندێک لە مەلاکان فتوای کوشتنی دادستانو دادوەرەکانیان دەرکرد.

حەمید نەوزەری لەم پێوەندی‌یەدا دەڵێ:

دوای ئەوەیکە دادستان باسی لە کۆمیتەی تایبەت کرد وتی: وەلی فەقیە، عەلی خامەنەیی، سەرۆک کۆمار، رەفسەنجانی‌و ناوەکانـــی دیکە کە لە بڕیاری تیرۆری میکۆنووس دا رۆڵیان هەبووەو بە پەســـندی ئـــەوان بووە کە لە بواری حوکمی دەوڵەتی‌و یاسایی لە ئێران خۆپیشاندانی جۆراوجۆربە دژی ئەم «کیفرخواست»ەیان رێکخستووە لە قوم فتوا بۆ کوشتنی دادستان دراوە. بە دوای ئەوانەدا لە هەموو لایەک رەخنەیان لە دژکردەوەو هەڵوێستی سەدرئەعزەمی ئاڵمانی گرت، بەڵام ئەم مەسەلەیە کاری نەکردە سەر ساغبوونەوەی دادستانی.

١٢
لە بێرلین
داهێشتا
دادوەر هەیە

حوکمی دادگا

لەپەنای شایەتی‌دانەکانی ئیشمیت باورو گێرنونێروال، کاربەدەستانی پایەبەرزی دەوڵەتی ئاڵمانو ئەبولحەسەنی بەنی‌سەدر، سەرکۆماری پێشووی ئێرانو ئەبولقاسم مسباحی، کاربەدەستی ئەمنییەتی پێشووی کۆماری ئیسلامی‌و رۆڵی زۆرگرینگی راگەیەنەگشـــتی‌یەکانی ئاڵمان، کە رۆڵێکی بەرچاویان لە بەرەوپێشـــچوونی دادگای بـــەرزی بێرلین دا هەبوو، نابێ رۆڵی ئێرانی‌یەکانی دانیشتووی بێرلینمان لەبەرچاو ون بێ.

شۆهرە بەدیع لەم پێوەندی‌یەدا دەڵێ:

هەواڵنێری زۆر تێکۆشـــەرو هەڵســـووری ئێرانیمان هەبوو کـــە بە وردی بەیانیانو ئێواران، لـــە کۆبوونەوەکانی دادگا وردەبوونەوەو بەردەوام لە رۆژنامە ئێرانی‌یەکانی سەرانســـەری دونیادا راپۆرتیان لێ بڵاودەکردنەوە. جێی سەرســـوڕمان بوو. ئەم هەموو هاوڕێیەهاوبەشە لە ماوەی چوار ساڵدا. هەروەها تیمێکی بچووک پێک هاتبوو کە **٢٤** کاتژمێرە کاریان

دەکردو لەگەڵ من لە پێوەندی‌دا بوون. ئەم تیمە سەربەخۆ کاریان دەکردو خەریکی کۆکردنەوەی بەڵگەو هەواڵ بوون بۆ دادگا. ئەم کارە کاربەدەستانی دادگای هێنایە سەر ئەو باوەڕە کە ئەم مەسەلەیە تیمێکی زۆر هەڵسووڕی هەیە کە بە هیچ شێوەیەک دەستبەردار نین.

یەکێک لەو یارمەتی‌یانەی ئێرانی‌یەکانی دانیشتووی بێرلین بە دادگای میکۆنووسیان کرد، ئاگادار کردنەوەی دادستان بووە لەو هەواڵانەی کە لە رۆژنامەی «انقلاب اسلامی در هجرت»دا سەبارەت بە بەڕێوەبەرانی تیرۆری میکۆنووس چاپو بڵاو بێووە. وەرگێڕانی ئەم هەواڵەو پێشکەش کردنی بە دادگا بوو بە هۆی ئەوەیکە دادستان داوا لە بەنی‌سەدر بکات بۆ شایەتی دان، کە ئەم شایەتی‌دانەی بەنی‌سەدر بوونی شایەتی C «ئەبولقاسم مسباحی« لە دادگای لێکەوتەوە. لە نێو ئەم مرۆڤە هەڵسوورانەدا پێویستە ئاماژە بە ناوەکانی مێهران پایەندە،عەباس خوداقولی‌و حەمید نەوزەری بکەین.

لە ئاکامدا دادگا دوای نزیک بە پێنج ساڵو بەڕێوەچوونی دووکۆبوونەوە لە حەوتوودا‌و بیستنی شایەتی دانی ١٨٠ کەس کە دوو لە سێی شایەتی‌یەکان بە قازانجی تاوانباران بوون‌و هەروەها تاوتوێ کردنی دەیان هەزار لاپەڕە بەڵگەو شایەتی دان‌و بیستنی بەرگریی ١٢ کەس لە پارێزەران، حوکمی خۆی دەرکرد.

هەروەک باسکرا پێش لە دەرکردنی دواین حوکمی دادگا لە ئاوریلی ١٩٩٧دا دادستانی دادگا حوکمی گرتنی ئایەتوڵڵا عەلی فەلاحیانی دەرکردبوو، حوکمێک کە تەئیدیەی دیوانی بەرزی وڵاتی ئاڵمانیشی لەسەر بووو تا ئێستاش لە جێی خۆیدایە. حوکمی دادگا ٤٠٠ لاپەڕەیە. لە بەشیچکی ئەم حوکمە درێژەدا هاتووە:

بەشێک لە دادگای حوکمی بێرلین:

دوای تاوتوێ‌کردنی هەموو بەڵگەکان بەو ئاکامە گەیشتین کە تیرۆری رێبەرانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران نە کردەوەیەکی بێ بەرنامە بووەو نە بە هۆی ناکۆکی نێوخۆی لایەنە ئوپوزیسیۆنەکان بەڕێوە چووە، بەڵکو راست بە سەرنجدان بە بەڵگەکان، رێبەرایەتیی سیاسیی ئێران لە تەواویەتی سیستەمی دەسەڵاتدارەتی‌دا لە پشت ئەم کردەوە جینایەتکارانەوەیە بوون. تاوانباران نە قوربانیانی خۆیان دەناسی‌و نە پێوەندی‌یەکی شەخسی‌و تایبەتیشیان لە گەڵیاندا هەبوو. بەڵکو ئەم تیرۆرە بە هۆی بەستراوەیی تاوانباران بە سیستەمی سیاسیی ئێران‌و مەئموور بوون لە لایەن دەزگاکانی ئیتلاعاتی‌و ئەمنییەتی ئێرانەوە بەڕێوەچووە. کازمی دارابی، یوسف ئەمین، عەباس راحل‌و ئەوانی دیکە وەک مۆرەکانی حیزبوڵلایی بەستراوە بە نیزامی سیاسیی ئێران‌وبە بڕیاری کاربەدەستانی سەرترەوە ئەم کارەیان بەڕێوە بردوە. کەوابوو ئەم تیرۆرە تیرۆرێکی سیاسی‌یە، چونکی دەوڵەتی کۆماری ئیسلامی لە پشت ئەم تیرۆرەوەیەو ئەم تیرۆرە، تیرۆریزمی دەوڵەتی‌یە.

حوکمی دادگای بێرلین نەتەنیا دەوڵەتی کۆماری ئیسلامیی ئێرانی وەک نیزامێکی جینایەتکار ناوزەد کردوە کە کاربەدەستانی پایەبەرزی ئەو ـ بە پێی وتەی دادگا ـ لە نزمترین رادەی ئەخلاقی‌دا کار دەکەن‌و لە تیرۆریزمی دەوڵەتی بە مەبەستی بەرەوپێش بردنی ئامانجەکانیان کەڵک وەردەگرن. بەڵکوو راشکاوانە ناوی رێبەرانی کۆماری ئیسلامیشی هێناوە.

لەم پێوەندی‌یەدا پەرویز دەستماڵچی دەڵێ:

ئەوەیکە لە کۆی ئەم ٤٠٠ لاپەڕەدا دیارو بەرچاوە، بەشێکە کە پێیوەندی بە رۆڵی کۆماری ئیسلامی‌یەوە هەیەو لەوێدا زۆر روون‌و راشکاوانە هاتوە کە: کۆماری ئیسلامیی ئێران بەرپرسی ئەم تیرۆرەیەو رێبەرانی ئەم رێژیمە لە کۆمیتەی تایبەت دا بوون‌و بەشداری بڕیارەکە بوون وەک: رێبەری ئایینی نیزام‌و سەرۆک کۆمارو رێبەرانی دیکەو ئەوەیکە ئەمانە بۆ مەبەستی ئەم تیرۆرە هۆکاری ئایینی پێشکەش دەکەن، هۆکارێکی بێ بنەمایە، هۆکاری ئەوان بۆ بەڕێوەبردنی ئەم تیرۆرە تەنیاو تەنیا مەبەستی سیاسی لە پشتە بۆ پاراستنی دەسەڵاتی سیاسیی خۆیان.

بەڵام دادوەرانی دادگای بەرزی بێرلین جیا لە جینایەتی ریستورانی میکۆنووس، تیشکیان خستە سەر هێندێکی دیکە لەو تێرۆرانەی کە لە لایەن کۆماری ئیسلامی‌یەوە ـ لە دەرەوەی وڵات ـ بەڕێوە چوون. ئەو تیرۆرانەی کە لە باری تەداروکاتی یان عەمەلیاتی‌یەوە پێوەندی‌یان بە بڕیاردان‌و بەڕێوەبەرانی تیرۆری میکۆنووسەوە هەبوو. هەڵسەنگاندنی چاودێران‌و شکایەتکەرانی تایبەتی، لە حوکمی دادگاو چۆنیەتی بەڕێوەچوونی چۆنە؟

شۆهرە بەدیع لەم پێوەندی‌یەدا دەڵێ:

بە سەرنجدان بەوەیکە دەوڵەتەکان ناچارن لەسەر هێندێک مەسەلە راوەستن حوکمی دادگا لەوە روون‌و لێبڕاوانەتر

نابێ. بەڵام لە هیچ کوێی ئەم حوکمەدا مرۆڤ هەستی بەوە نەدەکرد کە راوەستان‌و پەردەپۆشی‌یەک هەبێ. دادستان زۆر بەهێزوبە ورەوو زیرەکی‌یەوە کاری دەکردو من دوای یەک ساڵ بەوەم زانی کە لەم دادگایەدا تەنیانیم‌و هیوای ئەوەیکە دادگا بە ئاکامێک بگا زۆر لەسەرێیە.

حەمید نەوزەری دەڵێ:

دەزگای دادوەری ئاڵمان نیشـــانی‌دا کە لە بەرانبەر سیاســـەت دا ســـەر نوی ناکات. دادستانێک هەبوو کە تەنانەت لە بەرانبەر زەختە دەروونی‌یەکان دا خۆی رادەگرت. نە دادگاو نە دادستان لە بەرانبەر گوشارەکانی ئێران‌و ئاڵمان دا کۆڵیان نەدا. تەنانەت ئەو کاتەش کە فتوای کوشتنی دادستانیان لە قوم دەرکرد.

پەرویز دەستماڵچی دەڵێ:

بـــە بۆچوونی من حوکمی دادگای میکۆنووس یەکێک لە بەڵگەدارترین‌و بەئیعتیبارترین بەڵگەکانە لە پێوەندی لەگەڵ تیرۆریزمی دەوڵەتی کۆماری ئیسلامیی ئێران دا. چونکی لەسەر بنەمای راپۆرتەکانی پێوەندیدار بە رێکخراوە ئیتلاعاتی‌و دژە ئیتلاعاتی‌یەکانی ئاڵمان‌و هەروەها لەسەر بنەمای لێکۆڵینەوەکانی دادستانی ئاڵمان‌و دەیان‌و دەیان راپۆرتی دیکە دراوەو پشت بە هەمووی ئەمانە دەبەستێ.

مێهدی ئیبراهیم زادە دەڵێ:

بەڕاســـتی دادگا دەیەویست بەرەوپێش بڕواتو هەم دادســـتان‌و هەم دادوەر مرۆڤگەلێکی ئازاو خۆشەویست بوون کە دەیانویســـت بە دوای مەسەلەکەدا بچن‌و ئێستا هەر وەک من ئاگادارم دادســـتانی میکۆنووس بەدوای مەسەلەکەوەیە. ئەوەیکە لە حوکمی دادگادا بەناوی تیرۆریزمی دەوڵەتی هاتە گۆڕێ، بۆ دادگا ســـەلمێنراو دادگا حوکمی مێژوویی خۆی راگەیاند.

١٣

لە بێرلین داهێشتا دادوەر هەیە

پچڕانی پێوەندی وڵاتانی ئورووپایی‌و خۆرێکخستنی نوێی کۆماری ئیسلامی

دوای دەرچوونی حوکمی دادگای بەرزی بێرلین لە رۆژی **١٠** ئاوریلی **١٩٩٧** بۆ مەحکوومکردنی نیزامی کۆماری ئیسلامی بە هۆی دەستێدا بوونی کۆماری ئیسلامی‌و رێبەرانی پایەبەرزی ئەم دەسەڵاتە لە تیرۆری میکۆنووس دا، دەوڵەتی ئاڵمان **١٤** کەســـی لە مەئموورانی ئەمنیەتی کۆماری ئیســـلامی ـ کە لەژێر ناوی کاری دیپلۆماتیک ـ لەم وڵاتەدا خەریکی تێکۆشان بوون، وەدەرنا. لەنێو دەرکراواندا دەتوانین ئاماژە بە ناوەکانی: حسێن موسەویان، باڵوێزی کۆماری ئیسلامیی لە ئاڵمان‌و ئەمانی فەراهانی، کۆنسولی یەکەمی کۆماری ئیسلامی لە بێرلین بکەین. وڵاتانی ئورووپای رۆژئاواش دەسبەجێ پێوەندی دیپلۆماتیکی خۆیان لەگەڵ کۆماری ئیسلامیدا بچڕاند. باڵوێزەکانی خۆیان لە لە تاران بانگ کردەوەو باڵوێزەکانی کۆماری ئیسلامیشیان ناردەوە بۆ تاران. بەڵام دوای ماوەیەک کۆماری ئیسلامی پێوەندی بە وڵاتانی ئورووپایی‌یەوە گرت‌و بەڵێنی پێدان کە چیدیکە نەیارانی خۆی‌و جیابیران لە دەرەوەی ئێران‌و لە وڵاتانی ئورووپایی تیرۆر نەکات‌و تا ئێســـتاش بەم بەڵێنی‌یەوە وەفادار ماوەتەوە.

پەرویز دەستماڵچی دەڵێ:

لە **١٠**ی ئاوریلی **١٩٩١**وە تا بە ئەمڕۆ لە ئورووپای رۆژئاوادا کەسانی سەربە ئۆپوزیسیۆنی ئێران‌و جیابیرانی ئێرانی تیرۆر نەکـــراون. ئەگـــەر کاری ئەوان نەبووە بۆ بەڵێن دەدەن کە ئەمجارەیان نەیکەن‌و بۆچی دوای بەڵێنی‌یەکەی ئەوان هیچ شتێک روو نادا، یان ئەو ئیدیعایەیان کە ئەوە کاری هێندێک تیمی سەرەڕۆ بووە. باشە ئەگەر ئەمە کاری هێندێک تیمی

سەرەڕۆیە، کۆماری ئیسلامی هەر بەڵێنی بۆ دەداو پاشان ئەم تیمە سەرەڕۆیانە دەرۆنو کاری خۆیان دەکەن. تەواوی ئەمانە سەلمێنەری ئەوەن کە نە سەرەرۆیی‌یەک لە ئارادا بووە، نە شتێکی دیکە، بەڵکوو کارو بڕیاردانەکان زۆر کۆکراوەو بە دیسیپیلین لە لایەن بەرزترین کاربەدەستانی کۆماری ئیسلامی‌یەوە بەڕێوە چووە.

بە وتەی هێندێک لە راڤەکاران‌و چاودێرانی سیاسیی ئێرانی‌و غەیرە ئێرانی، دەرچوونی حوکمی مێژوویی‌و بێ‌وێنەی دادگای بەرزی بێرلین بوو بە هۆی خۆڕێکخستنی نوێی سیاسیی کۆماری ئیسلامی. بە واتایەکی دیکە لە سیاسەتی کۆماری ئیسلامیدا گۆڕانێک پێکهات. ئەم گۆڕانە سیاسی‌یەو دانی پۆستی سەرۆک کۆماری بە حوجەتولئیسلام محەممەد خاتەمی‌ش، بە پێی قسەکانی سەعید حەجاریان کە وەک تیئۆریسیەنی ریفۆرمخوازی ناسراوە، لە ناوەوەی وەزارەتی ئیتلاعات‌و ئەمنییەتی وڵات دا گەڵاڵە رێژیی بۆکرا. خودی ئاغای حەجاریان کە دوای ماوەیەک لە لایەن مۆرەیەکی حیزبوڵلایی‌یەوە تیرۆر کرا، بەڵام لە کوشتن رزگاری بوو، لەگەڵ ئەبولقاسم مسباحی «شایەتی C» یەکێک بوو لە دامەزرێنەرانی وەزارەتی ئیتلاعات‌و ئەمنییەتی کۆماری ئیسلامیی ئێران.

کاتێک کە حوکمی دادگای میکۆنووس لە ١٠ی ئاوریلی ١٩٩٧ لە لایەن دیوانی بەرزی وڵاتی ئاڵمانەوە لە رۆژی ٩ی دیسامبری ١٩٩٨ پەسند کرا، محەممەد خاتەمی پۆستی سەرۆک کۆماری وەرگرتبوو گۆڕانی خۆڕێکخستنی کۆماری ئیسلامی لە شێوەکاری ئەم رێژیمە هیوایەکی لەنێو ئورووپایی‌یەکاندا پێکهێنا. دادگای بەرزی بێرلین تا رادەیەک هەموو رەهەندەکانی تیرۆری میکۆنووسی روون کردەوە، هەر لە چۆنیەتی گەڵاڵە رێژی تیرۆرەکەوە تا تەداروکات‌و عەمەلیات‌و ناسینی بڕیاردەران‌و بەڕێوەبەرانی تیرۆرەکە. بەڵام نەیتوانی سەبارەت بە مەسەلەیەک بە ئاکامێکی روون‌و ئاشکرا بگات. ئەویش دیاری کردنی شووناسی کەسێک بوو کە وەک سیخوڕو «خبرچین»ی وەزارەتی ئیتلاعات‌و ئەمنییەتی کۆماری ئیسلامی کاری کردو کۆبوونەوەی رێبەرانی کوردی بە ئاگاداری ئەوان گەیاند.

شۆهرە بەدیع دەڵێ:

تەنیا مەسەلەیەکی تایبەت بوو کە ئێستاش ئاواتی منە روون بێتەوە، ئەویش مەسەلەی سیخوڕ یان ئەو کەسەیە کە ئەم کۆبوونەوەیە بە ئاگاداری تیرۆریستان گەیاندو ئەم خۆشەویستانەمان تیرۆر کران.

مێهدی ئیبراهیم زادە دەڵێ:

من پێم وایە ئەم رووداوە بێ بوونی سیخوڕێک راستەوخۆ یان ناراستەوخۆ لە نێوماندا رووی نەدەدا، واتە تەنانەت کۆبوونەوەی ئەم ٩ کەسە نەیدەتوانی ئاوەها پێک بێت. ئامانجی تیرۆر لەو کاتەدا هەیئەتی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بوو، ئێمە نەبووین. من لەسەر ئەو باوەڕەم کە دەبێ سیخوڕەکە لەنێو ئێمەدا بووبێ.

لە نێو ئامادەبووانی ریستورانی میکۆنووس دا یەکێک لەو کەسانەی رزگاری بوو، عەزیز غەفاری، خاوەنی ریستورانەکە بوو. غەفاری دوای رودانی میکۆنووس بێرلینی بەجێ هێشتو چوو بۆ «دۆسێلدێرف»و لە ساڵی ١٩٩٧ەوە لە نێوان ئێران‌و ئاڵماندا هاتوچۆی بازرگانی دەکا. مەسعوود میرراشدو ئەسفەندیار سادق زادە تا ئێستاش لە ئاڵمان دەژین، بەڵام ئێمە نەمانتوانی لەگەل هیچ کام لەم سێ کەسە پێوەندی بگرین. موجتەبا ئیبراهیم زادەو پەرویز دەستماڵچیش کە گێڕانەوەی رووداوەکەتان لێ بیستن، لە ئاڵمان دەژین‌و لەوێ کار دەکەن. بەلام لە نێو تاوانبارانی دادگا: یوسف ئەمین کە هاوکاری پۆلیسی ئاڵمانی کردبوو زانیاری‌یەکی گرینگی سەبارەت بە رەوتی تەداروکاتی تیرۆری میکۆنووس داوە بە پۆلیس، ساڵی ١٩٩٩ لە زیندان ئازاد دەکرێ‌و دەنێردرێتەوە بۆ لوبنان‌و دەڵێن هەر لەوێ کوژرا. کازمی دارابی کازرونی کە بە زیندانی هەتاهەتایی مەحکووم کراوە ئێستاش لە زیندان دایەو هەر چەند دەوڵەتی کۆماری ئیسلامی چەند جارێک خوازیاری گۆڕینەوەی لەگەڵ هێندێک لە زیندانیانی لوبنان بووە، بەڵام نەیتوانیوە رەزامەندی دەوڵەتی ئاڵمان وەدەست بێنێ. بنەماڵەی کازمی دارابی بەردەوام بۆ دیتنی ئەو لە ئێرانەوە سەفەری ئاڵمان دەکەن‌و ماوەیەک لەمەوپێش روون بۆوە کە دارابی لە زیندان دا بە شێوەی نایاسایی لە تەلەفۆنی موبایل کەڵک وەردەگرێ. بەرپرسانی زیندان باسی ئەوە ناکەن کە ئەو تەلەفۆنە چۆن گەیشتۆتە دارابی‌و پێوەندی گرتنەکانی دارابی بەم مۆبایلە لەگەڵ کێیە لە ناوەوەو دەرەوەی ئاڵمان. عەباس راحل کە تیری خەلاسی بە قوربانیانەوە ناوە بە حەبس مەحکووم کراوەو چاوەڕوانی ئەوە ناکرێ کە قەت رزگار بکرێ. عەبدولڕەحمان بەنی‌هاشمی کە بە دەستڕێژی تیربار رێبەرانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێرانی تیرۆر کردو دەستی لە کوشتنی کەسانێکی دیکەش دا هەبووە، ئێستا لە ئێرانەو یەکێکە لە ئەندامە بەرچاوەکانی حیزبی مۆئتەلەفەی ئیسلامی‌یە. حسێن موسەویان بالوێزی کۆماری ئیسلامی لە ئاڵمان سوێندی خواردبوو هیچ ئاگاداری‌یەکی

لە رەوتی تیرۆرەکە نیەو پاشان لە دادگا روون بۆوە کە لە تەداروکاتو رێکخستنی هێندێک لە عەمەلیاتی تیرۆرەکانی کۆماری ئیسلامی لە ئورووپادا دەستی هەبووە، تا ماوەیەک لەمەوپێش ئەندامی هەیئەتی وتووێژی کۆماری ئیسلامی بووە لە رێکخراوی نێونەتەوەیی وزەی ئەتۆم.

نزیک بە دە ســاڵ دوای تیرۆری میکۆنووس، دەوڵەتی ناوچەیی بێرلین بە پێشــنیاری ئێرانی‌یەکانی دانیشتووی بێرلینو بە هەوڵی ئەوان بڕیاری‌دا تابلۆیەکی بیرەوەری لەو رووداوە لەبەردەم ریستورانی میکۆنووس دا دابنێ. باڵوێزی ئێران نامەیەکی زۆری بۆ وەزارەتی کاروباری ئاڵمان نووسیو پێوەندی‌یەکی زۆری لەگەڵ کاربەدەستانی ناوچەیی‌و شارەوانی بێرلین گرتو لە ئاکامدا توانی لە هێنانی ناوی رێکخراوی ئەمنییەتی ئێران لەسەر تابلۆکە پێشگیری بکات.

لە تابلۆی بیروەری قوربانیانی میکۆنووس دا بە جێی رێکخراوی ئەمنیەتی ئێران وەک بەڕێوەبەری جینایەتەکە ناوی کاربەدەستانی پێشووی کۆمار ئیسلامی هاتووە.

پێویســتە بوترێ کە ناوی ئەم زنجیرە راپۆرتە واتە « لە بێرلین هێشــتا دادوەر هەیە« (در برلین هنوز قاضی هســت)مان لە چیرۆکێکی ئوســتورەیی وەرگرتووە کە لە ئاڵمان دا بەناوبانگەو حەمید نەوزەری بۆ ناوی کتێبێکی کەڵکی لێ وەرگرتووە.

نامرن ئەوانەی وا لە دڵی میللەتا دەژین

شەرەفکەندی نیشانەی مرۆڤێکی زانا و وشیار بوو

۱۹ ساڵەی شەهید بوونی د. سادق شەرفکەندی